

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Drejtoria e Stabilitetit Financiar dhe e Politikës Makroprudenciale

***RAPORT
I RREZIQEVE NË SISTEMIN BANKAR TË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT NË
TREMUEJORIN E PARË TË VITIT 2023***

Qershor, 2023

Përmbajtja

I. Përmbledhje	6
II. Struktura e sistemit bankar.....	9
1. Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar	10
III. Rreziqet në punën bankare.....	13
1. Rreziku kreditor	14
1.2 Testi i stresit i rezistencës së sistemit bankar ndaj rritjes së rrezikut kreditor	22
2. Rreziku valutor.....	25
1. Кредитен ризи.....	25
3. Rreziku i likuiditetit.....	30
4. Rreziku i ndryshimit të normës së interesit.....	38
2. Кредитен ризи.....	38
5. Rreziku nga paaftësia e pagesës	44
5.1. Aftësia e pagesës dhe kapitalizimi i sistemit bankar	44
5.2. Cilësia e mjeteve vetanake të sistemit bankar	45
5.3. Testi i stresit i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve hipotetike	49
IV. Ndryshime të rëndësishme të bilancit dhe profitabilitetit të sistemit bankar	51
1. Aktivitetet bankare	52
2. Profitabiliteti	67

Tabela nr. 1 Struktura e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet sipas pronësisë mbizotëruese të bankave (deri më 31.3.2023)

Tabela nr. 2 Treguesit e përqendrimit të pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në këto pozicione

Tabela nr. 3 Struktura valutore e aktives dhe e pasives me komponent valutor

Tabela nr. 4 Shpërndarja e bankave sipas pjesëmarrjes së pozicionit të hapur valutor në valuta të veçanta dhe pozicioni agregat valutor në mjetet e veta

Grafiku nr. 1 Indeksi i Herfindalit

Grafiku nr. 2 Pjesëmarrja e bankave individuale në totalin e aktives së sistemit bankar

Grafiku nr. 3 Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas sektorëve individualë

Grafiku nr. 4 Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas aktiviteteve individuale (shoqëritë jofinanciare) dhe produkteve të kreditit (amvisëritë)

Grafiku nr. 5 Shkalla e kredive me probleme të subjekteve jofinanciare, sipas sektorëve të veçantë

Grafiku nr. 6 Hendeku midis kredive të rregullta në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kredive me probleme*, i paraqitur sipas pjesëmarrjes së tyre në totalin e kredive

Grafiku nr. 7 Shkalla e kredive me probleme sipas aktiviteteve individuale dhe produkteve kreditore

Grafiku nr. 8 Shkallët vjetore të mospagesës dhe niveli mesatar i rrezikut të kredive të rregullta dhe totale, sipas sektorëve të veçantë

Grafiku nr. 9 Mbulimi i kredive me probleme me zhvlerësim (majtas) dhe me aktivitete individuale dhe produkte kreditore (djathtas)

Grafiku nr. 10 Kreditë e ristrukturuara të subjekteve jofinanciare (majtas) dhe ndryshimi i tyre tremujor (djathtas)

Grafiku nr. 11 Ndryshimi tremujor i kredive të ristrukturuara, sipas sektorëve të veçantë

Grafiku nr. 12 Kreditë e zgjeruara të subjekteve jofinanciare sipas statusit

Grafiku nr. 13 Efektet në normën e mjaftueshmërisë së kapitalit të riklasifikimit të ekspozimeve më të mëdha të kredisë ndaj subjekteve jofinanciare (përfshirë personat e lidhur) në një kategori rreziku më të lartë

Grafiku nr. 14 Minimumi, maksimumi dhe mesatarja e humbjeve të reja të pritshme të kredisë sipas goditjeve individuale

Grafiku nr. 15 Ndryshimi tremujor (majtas dhe në mes) dhe vjetor (djathtas) në totalin e aktives, dhe aktivja e pasivja me komponent valutor*

Grafiku nr. 16 Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor (majtas) dhe pjesëmarrja e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor në mjetet vetanake(djathtas)

Grafiku nr. 17 Mesatarja, minimumi dhe maksimumi dhjetëvjeçar për treguesin ODP/fondet vetanake(majtas) dhe pjesëmarrja e aktives dhe pasives me komponent valutor* në totalin e aktives së bankave (djathtas)

Grafiku nr. 18 Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent sipas valutave (majtas) dhe lëvizja e kursit valutor të dinarit kundrejt dollarit amerikan, frangut zviceran, funtit britanik dhe dollarit australian (djathtas)

Grafiku nr. 19 Raporti i pozicionit agregat valutor dhe i fondeve vetanake sipas bankave individuale* (majtas) dhe pjesëmarrja e kredive me komponent valutor në totalin e kredive (djathtas)

Grafiku nr. 20 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar

Grafiku nr. 21 Aktivja likuide / totali i aktives (majtas), aktivja likuide / detyrimet afatshkurtra (në mes) dhe aktivja likuide / depozitat e amvisërive (djathtas)

Grafiku nr. 22 Shkalla e mbulimit të likuiditetit, me gjendjen më 31.3.2023

Grafiku nr. 23 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar sipas valutave – denarë (majtas) dhe valuta (djathtas)

Grafiku nr. 24 Mjetet likuide, struktura (majtas) dhe ndryshimi (djathtas)

Grafiku nr. 25 Struktura e maturimit të të hyrave dhe daljeve në bazë të mjeteve dhe detyrimeve të bilancit (majtas) dhe hendeku përmbledhës ndërmjet të të hyrave dhe daljeve të dakorduara, duke përfshirë vlerën e mbledhur të mjeteve të pagasiguruara (djathtas)

Grafiku nr. 26 Stabiliteti i pritshëm i depozitave sipas periudhës së mbetur të maturimit, me gjendje më 31.3.2023

Grafiku nr. 27 Kontributi i goditjeve individuale në zvogëlimin e mjeteve likuide gjatë simulimit të goditjes së kombinuar të likuiditetit

Grafiku nr. 28 Zvogëlimi i mjeteve likuide pas simulimit të goditjeve të kombinuara të likuiditetit (pas të gjitha goditjeve)

Grafiku nr. 29 Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare* sipas llojit të normës së interesit, në shumë absolute (boshti majtas) dhe në raport me mjetet vetanake (boshti djathtas)

Grafiku nr. 30 Treguesi i ekspozimit ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit nga aktivitetet bankare (pozicioni i ponderuar neto / mjetet vetanake)

Grafiku nr. 31 Mjete të ndjeshme ndaj interesit dhe detyrimet sipas llojit të normës së interesit, hendekut (majtas) dhe ndryshimit tremujor (djathtas)

Grafiku nr. 32 Ndryshime tremujore të mjeteve të ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit.

Grafiku nr. 33 Hendeku midis pozicioneve aktive dhe pasive, sipas periudhës deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit (majtas) dhe strukturës së hendekut sipas llojit të normës së interesit (djathtas)

Grafiku nr. 34 Struktura e aktiveve dhe e pasiveve, sipas llojit të normës së interesit

Grafiku nr. 35 Treguesit e aftësisë së pagesës dhe të kapitalizimit të sistemit bankar maqedonas (majtas) dhe lëvizjet e raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit (djathtas)

Grafiku nr. 36 Normat tremujore (majtas) dhe vjetore (djathtas) të ndryshimit të komponentëve të treguesve të aftësisë së pagesës

Grafiku nr. 37 Struktura e ndryshimeve tremujore në mjeteve vetanake (majtas) dhe struktura e mjeteve vetanake (djathtas)

Grafiku nr. 38 Struktura e ndryshimeve tremujore (majtas) dhe balanca (djathtas) e mjeteve vetanake, sipas nevojës për të mbuluar rreziqet individuale dhe për të ruajtur shtresat e nevojshme mbrojtëse të kapitalit

Grafiku nr. 39 Struktura e kërkesave për kapital për të mbuluar rrezikun kreditor, sipas kategorive të ekspozimit (majtas) dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtë bilancit, sipas ponderit të rrezikut (djathtas)

Графикон бр. 40 Резултати од стрес-тест симулациите (лево) и потребно вложување на квалитетот на кредитната изложеност, за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% (десно)

Grafiku nr. 41 Struktura e aktiveve (lart majtas) dhe e detyrimeve (lart djathtas) dhe struktura e ndryshimeve tremujore të aktiveve (poshtë majtas) dhe detyrimeve (poshtë djathtas) të sistemit bankar në përqindje (lartë) dhe në milionë denarë (poshtë)

Grafiku nr. 42 Ndryshimet në aktivet e sistemit bankar

Grafiku nr. 43 Shuma e kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë e miratuara rishtazi sipas sektorëve individualë (djathtas)

Grafiku nr. 44 Mesatarja lëvizëse dhjetëvjeçare e ritmeve të rritjes vjetore të kredive të shoqërive jofinanciare (majtas) dhe kredive të amvisërive (djathtas)

Grafiku nr. 45 Struktura e kredive të shoqërive jofinanciare sipas aktiviteteve individuale dhe sipas madhësisë së shoqërisë

Grafiku nr. 46 Struktura sektoriale e kredive të subjekteve jofinanciare sipas bankës individuale (majtas) dhe struktura e kredive të personave fizikë sipas produkteve (djathtas)

Grafiku nr. 47 Pjesëmarrja e kredive "të gjelbra" në totalin e kredive të subjekteve jofinanciare dhe sipas sektorëve individualë, nga banka individuale

Grafiku nr. 48 Struktura e totalit të kredive sipas sektorëve (majtas) dhe valutës (në mes), dhe struktura e kredive të rregullta sipas maturimit (djathtas)

Grafiku nr. 49 Rritja tremujore (sipër) dhe vjetore (poshtë) e kredisë, sipas sektorit, valutës dhe maturimit

Grafiku nr. 50 Gjendja (majtas) dhe ndryshimi (djathtas) i totalit të depozitave të subjekteve jofinanciare

Grafiku nr. 51 Pjesëmarrjen e totalit të depozitave në valutë në totalin e depozitave të sistemit bankar (majtas) dhe e depozitave në valutë të individëve në totalin e depozitave të amvisërive (djathtas)

Grafiku nr. 52 Struktura e maturimit të depozitave të amvisërive

Grafiku nr. 53 Struktura e totalit të depozitave, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)

Grafiku nr. 54 Ndryshimi tremujor (lart) dhe vjetor (poshtë) në depozitat, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)

Grafiku nr. 55 Struktura (majtas) dhe ndryshimi tremujor (djathtas) i investimeve në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura

Grafiku nr. 56 Ndryshimi tremujor në kërkesat ndaj institucioneve financiare (majtas), detyrimet e bazuara në kredi (djathtas) dhe depozitat nga institucionet financiare (në mes)

Grafiku nr. 57 Detyrimet (majtas) dhe pretendimet (djathtas) ndaj/nga jorezidentët

Grafiku nr. 58 Detyrimet (lartë) dhe kërkesat (poshtë) ndaj/nga kompanitë amë të bankave

Grafiku nr. 59 Dinamika e fitimit total të shfaqur të bankave (majtas) dhe ndryshimi i tij vjetor (djathtas), në milionë denarë

Grafiku nr. 60 Kontributi në formimin e fitimit (majtas) dhe kontributi në rritjen e fitimit (djathtas) të bankave

Grafiku nr. 61 Norma vjetore e ndryshimit të zërave të të ardhurave kryesore (majtas) dhe shpenzimeve (djathtas) të bankave

Grafiku nr. 62 Marzhi neto i interesit më 31.3.2023, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas)

Grafiku nr. 63 Marzhi neto i interesit më 31.3.2023, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas)

Grafiku nr. 64 Shkallët e kthimit të aktives mesatare dhe të kapitalit mesatar, rezervat dhe marzhi i fitimit

Grafiku nr. 65 Shpenzimet e zhvlerësimit të mjeteve financiare dhe jofinanciare, shumës (majtas) dhe shkallëve vjetore të ndryshimit (djathtas)

Grafiku nr. 66 Treguesit e pjesëmarrjes së shpenzimeve neto nga zhvlerësimi në fitim dhe të hyrat neto nga interesi

Grafiku nr. 67 Norma interesi aktive (majtas) dhe pasive (djathtas)

Grafiku nr. 68 Dallimi në interes

I. Përmbledhje

Mjedisi në të cilin funksionon sistemi bankar vazhdon të jetë i pasigurt, i ndikuar nga faktorë globalë, i ndjekur nga shkallët ende të larta, por të reduktuara të inflacionit dhe shtrëngimi i kushteve financiare. Në fund të tremujorit të parë të vitit 2023, turbulenca të përkohshme u vërejtën edhe në tregjet financiare, të nxitura nga zhvillimet në sistemet bankare të Shteteve të Bashkuara dhe të Zvicrës. Efektet e këtyre ngjarjeve ishin të kufizuara, duke pasur parasysh reagimet e shpejta të politikëbërësve, kurse sistemi financiar global mbetet i qëndrueshëm. Sistemi bankar maqedonas nuk u prek nga këto zhvillime, duke marrë parasysh zbatimin e një modeli tradicional të biznesit nga bankat, ekspozimin dhe detyrimet e ulëta ndaj vendeve të huaja dhe në përgjithësi mungesën e integritit më të madh në flukset financiare globale.

Në fund të tremujorit të parë të këtij viti, rritja e depozitave nga subjektet jofinanciare u përshpejtua në bazë vjetore, ndërsa rritja e kredive u ngadalësua. Në kushtet e ruajtjes së besimit në sistemin bankar, depozitat e subjekteve jofinanciare shënuan rritje të përshpejtuar vjetore në nivelin 7,8% (5,4% më 31.12.2022), si depozitat e amvisërive, ashtu edhe ato të shoqërive jofinanciare. Analizuar sipas strukturës valutore, rritja e përshpejtuar e depozitave rezulton nga depozitat në denarë gjatë ngadalësimit të rritjes vjetore të depozitave në valutë, kurse në strukturën e maturimit të depozitave, shkallët vjetore të rritjes së depozitave sipas të gjitha maturiteteve (depozitim pa afat, afatshkurtër dhe afatgjatë) shënojnë përshpejtim. Veçanërisht karakteristike janë ndryshimet e favorshme në depozitat afatgjata, të cilat, pas një periudhe më të gjatë rënieje, në tremujorin e parë shënuan rritje me bazë vjetore. Në kushtet e një shtrëngimi të caktuar të kushteve financiare dhe uljes së kërkesës për kredi, aktiviteti kreditor i sistemit bankar shënoi një rritje të ngadaltë vjetore, e cila u ul në nivelin 6,4% (10,1% më 31.12.2022). **Të ndikuar fillimisht nga efektet sezonale,** shumica e kategorive të aktiviteteve të sistemit bankar shënuan rënie ose rritje të ngadaltë në baza tremujore. Kështu, aktiviteti kreditor dhe depozitues shënoi rënie të njëjtë tremujore (për 0,8%), e kushtëzuar kryesisht nga rënia e kredive dhe e depozitave të ndërmarrjeve.

Banka Popullore vazhdoi rregullimin e politikës monetare në tremujorin e parë të vitit 2023, ndërkaq u vendosën edhe masa makroprudenciale. Kështu, norma bazë e interesit u rrit nga 4,75% në dhjetor 2022, në 5,50% në mars 2023 (5,75% në maj 2023), ndërsa nga fillimi i vitit 2023 u bënë ndryshime të caktuara me rezervën e detyrueshme, kryesisht me synimin e nxitjes së kursimeve në valutën vendase. Në prill të vitit 2023 u ndërmorën masa makroprudenciale për vendosjen e vlerave maksimale të treguesit për raportin ndërmjet detyrimeve të shlyerjes në bazë të huave dhe të të ardhurave të personave fizikë në bazë mujore (55%, kur miratohet një ekspozim i ri ose rritet ekspozimi ekzistues në denarë dhe 50%, me rastin e miratimit të ekspozimit të ri ose rritjes së ekspozimit ekzistues me komponent valutë) dhe të treguesit të raportit ndërmjet shumës së ekspozimit kreditor të personave fizikë dhe vlerës së pasurisë së paluajtshme së lënë peng (85% gjatë miratimit të ekspozimit të ri ose rritjes së ekspozimit ekzistues të siguruar me pasuri të paluajtshme). Me këto masa makroprudenciale, zbatimi i të cilave fillon më 1 korrik 2023, parandalohet akumulimi i rreziqeve sistemore në segmentin e amvisërive dhe në tregun e pasurive të paluajtshme.

Aftësia e pagesës e sistemit bankar është duke u përmirësuar. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit shënoi një rritje tremujore prej 0.3 p.p., në nivelin më të lartë prej 18.0% në gjashtëmbëdhjetë vitet e fundit. Aftësia më e mirë e pagesës është kryesisht rezultat i riinvestimit

të fitimeve të vitit të kaluar. Mbi 93% e mjeteve vetanake i përkasin kapitalit të rregullt bazë, i cili përfaqëson segmentin më cilësor të kapitalit rregullator të bankave. Analizuar sipas përdorimit, pothuajse një e treta e fondeve vetanake të sistemit bankar u përkasin shtresave mbrojtëse të kapitalit ose janë "të lira" mbi nivelin minimal të kërkuar, të cilin bankat mund ta përdorin për të përballuar sfida të ndryshme gjatë fazave në rënie të cikleve ekonomike dhe në kushte krize. Testimi i kryer i stresit tregon qëndrueshmërinë e sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar.

Treguesit e likuiditetit janë në nivele të kënaqshme. Pavarësisht reduktimit tremujor të mjeteve likuide, treguesit përmes të cilëve monitorohet dhe vlerësohet likuiditeti, mbetën në nivele të kënaqshme. Kështu, mjetet likuide zënë 29,1% të totalit të aktives së bankave (30,0% më 31.12.2022), ndërsa mbulimi i detyrimeve afatshkurtra dhe i depozitave të amvisërive me mjete likuide është 47,3%, përkatësisht 57,9% (më 31.12.2022 këta tregues ishin 47,7%, përkatësisht 61,1%). Shkalla i mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (ang. Liquidity Coverage Ratio) është 269,5%, që është dukshëm më i lartë se minimumi rregullator (100%) dhe konfirmon nivelin e kënaqshëm të likuiditetit që ka në dispozicion sistemi bankar maqedonas. Rezultatet e testeve të stresit tregojnë rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

Cilësia e portofolit kreditor të bankave është ruajtur. Totali i kredive me probleme vazhdon të ulet (-2,1%), me çka pesha e tyre në totalin e kredive u ul për 0,1 p.p., deri në nivelin e ri historik të ulët prej 2,8%. Shkala e kredive me probleme për amvisëritë mbeti në nivelin e tremujorit paraardhës dhe shënoi vlerën 1,9%, ndërsa pesha e kredive me probleme në totalin e kredive për ndërmarrjet u ul për 0,1 p.p., deri në nivelin 3,8%.

Në tremujorin e parë të këtij viti, prania e komponentit valutor (valuta e huaj dhe përfshirja e klauzolës valutore në produktet e bankave) në bilancet e bankave ka shënuar rënie. Ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor është në nivelin më shumë se tre herë më të ulët se kufiri rregullator prej 30% të mjeteve vetanake dhe më 31.3.2023 është 8,2%.

Ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare është në kornizat e përcaktuara dhe më 31.3.2023 është 10,5% e mjeteve vetanake, që paraqet një rritje tremujore prej 0,4 p.p. Prirja e rritjes së normave të interesit, i cili filloi vitin e kaluar dhe vazhdoi në vitin 2023, thekson rëndësinë e rrezikut të ndryshimit të normave të interesit, veçanërisht të rrezikut kreditor për bankat, që rezulton nga ekspozimi i klientëve të tyre ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit. Prandaj, si edhe më parë, është e nevojshme që bankat të vazhdojnë me kujdes të shtuar dhe me forcimin e praktikave të menaxhimit të këtyre rreziqeve.

Në tremujorin e parë të vitit 2023, fitimi i sistemit bankar vendas u rrit për 44,3%, krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Rritja e fitimit vjen më së shumti prej rritjes së të hyrave neto nga interesi, ndërkaq një kontribut të caktuar kishte edhe rritja e të hyrave neto nga provizionet. Periudha e rritjes më të fortë të të hyrave të bankave është shfrytëzuar për të forcuar aftësinë për të përballuar humbjet e ardhshme kreditore, që u pasqyrua në rritjen e shpenzimeve të zhvlerësimit. Shkallët e kthimit të aktives mesatare dhe të kapitalit e rezervës mesatare janë 2,2%, përkatësisht 17,6%, që është një performancë më e mirë krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar (1,6%, përkatësisht 14,0%). Treguesit e efikasitetit operativ kryesisht shënuan përmirësim, pavarësisht rritjes së shpenzimeve operative prej 8,9%, krahasuar

me një vit më parë.

Pasqyra makroekonomike në tremujorin e parë të vitit 2023 nuk ka ndryshuar ndjeshëm në krahasim me periudhën e mëparshme. Rreziqet, të lidhura kryesisht me mjedisin e jashtëm, vazhdojnë të ekzistojnë dhe rrjedhimisht ndikojnë në mjedisin në të cilin operon sistemi bankar vendas dhe më pas në aktivitetet e tij dhe profilin e rrezikut në periudhën në vijim. Mjedisi i pasigurt, së bashku me shtrëngimin gradual të kushteve financiare, imponon nevojën për monitorimin e mëtejshëm të kujdesshëm të rrezikut kreditor. Banka Popullore po monitoron me vigjilencë të gjitha ngjarjet dhe është e gatshme të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme në kompetencë të vete, sa herë që është e nevojshme.

II. Struktura e sistemit bankar

1. Numri i bankave dhe struktura e pronësisë së sistemit bankar

Më 31.3.2023, numri i bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut është i pandryshuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm dhe është trembëdhjetë. Nëntë banka janë kryesisht me pronësi të huaj, pesë prej të cilave janë filiale të bankave të huaja.

Tabela nr. 1 Struktura e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet sipas pronësisë mbizotëruese të bankave (më 31.3.2023)
në milionë denarë dhe përqindje

Lloji i pronësisë	Numri i bankave	Kapitali dhe rezerva		Aktiva		Kredi të sektorit jofinanciar		Depozita nga sektori jofinanciar		Të hyra totale*		Rezultat financiar*	
		Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %
Banka me shumicë të pronësisë së aksionerëve të huaj	9	67,188	76.4%	486,502	72.0%	343,057	81.8%	342,612	69.9%	22,768	76.1%	8,052	74.3%
- <i>filialet e bankave të huaja</i>	5	58,903	66.9%	406,099	60.1%	288,870	68.9%	288,742	58.9%	19,292	64.4%	7,165	66.1%
- Austria	1	9,621	10.9%	81,770	12.1%	60,686	14.5%	48,711	9.9%	3,272	10.9%	1,100	10.1%
- Bullgaria	1	1,269	1.4%	10,960	1.6%	7,522	1.8%	8,434	1.7%	430	1.4%	45	0.4%
- Greqia	1	19,821	22.5%	121,298	17.9%	88,665	21.2%	91,338	18.6%	6,660	22.2%	2,482	22.9%
- Sllovenia	1	15,602	17.7%	110,820	16.4%	74,694	17.8%	86,277	17.6%	5,478	18.3%	2,599	24.0%
- Turqia	1	12,590	14.3%	81,251	12.0%	57,303	13.7%	53,981	11.0%	3,452	11.5%	939	8.7%
- <i>banka tjera me shumicë pronësie të huaj</i>	4	8,285	9.4%	80,404	11.9%	54,186	12.9%	53,870	11.0%	3,476	11.6%	888	8.2%
- Bullgaria	2	3,683	4.2%	29,263	4.3%	19,461	4.6%	20,042	4.1%	1,697	5.7%	449	4.1%
- Gjermania	1	3,774	4.3%	42,920	6.4%	29,279	7.0%	27,507	5.6%	1,344	4.5%	283	2.6%
- Zvicra	1	828	0.9%	8,221	1.2%	5,447	1.3%	6,321	1.3%	435	1.5%	156	1.4%
Bankat me shumicë pronësie të aksionerëve vendas	4	20,808	23.6%	189,388	28.0%	76,072	18.2%	147,526	30.1%	7,168	23.9%	2,785	25.7%
- <i>pronësi private</i>	3	17,268	19.6%	173,648	25.7%	75,915	18.1%	147,526	30.1%	6,978	23.3%	2,700	24.9%
- <i>pronë shtetërore</i>	1	3,540	4.0%	15,740	2.3%	158	0.0%	0	0.0%	190	0.6%	85	0.8%
Gjithsej	13	87,996	100.0%	675,891	100.0%	419,129	100.0%	490,137	100.0%	29,937	100.0%	10,837	100.0%

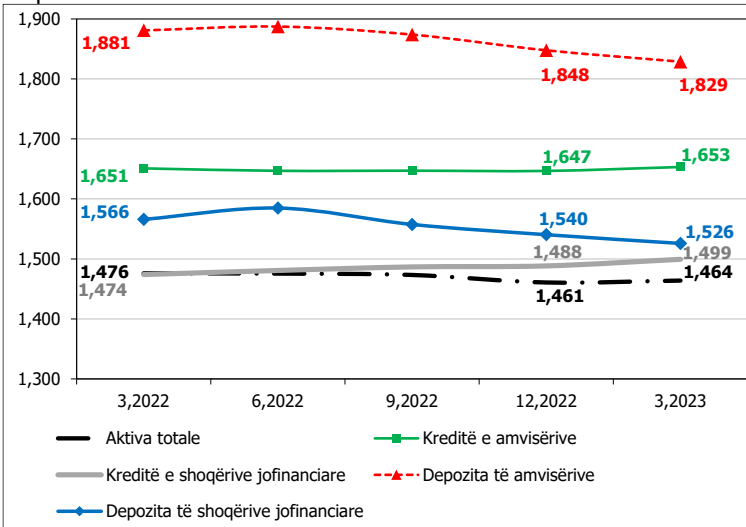
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (31.3.2022 – 31.3.2023).

Bankat me pronësi kryesisht të huaj mbizotërojnë në strukturën e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e sistemit bankar edhe në tremujorin e parë të vitit 2023. Ndryshimi më i theksuar u vu re në rezultatin financiar, ku pjesëmarrja e këtyre bankave u ul për 2,1 p.p. Vërehet edhe ndryshimi i aktives, ku pjesëmarrja e bankave me kapital të huaj u ul për 0,6 p.p. Pjesëmarrje më të lartë në totalin e kredive të sektorit jofinanciar vazhdojnë ta kenë bankat me kapital të huaj, e cila arrin në 81,8% dhe shënon rënie prej 0,2 p.p.

Grafiku nr. 1 Indeksi i Herfindalit
në pikë indeksi

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vlerat e indeksit të Herfindalit¹ shënojnë ndryshime të lehta në tremujorin e parë të 2023. Vlera e këtij indeksi të depozitave të amvisërive vazhdon të jetë mbi nivelin e pranueshëm prej 1800 pikë indeksi (të cilin e kaloi në tremujorin e tretë të vitit 2020), por është në rënie të vazhdueshme dhe gradualisht i afrohet nivelit të pranueshëm të indeksit. Te të gjitha kategoritë e tjera të veprimtarive, indeksi është **në kornizat e vlerave të pranueshme²**.

Tabela nr. 2 Treguesit e përqendrimit të pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në këto pozicione në përqindje

Pozita	31.03.2023		31.12.2022	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Aktiva totale	57.0	81.1	56.5	81.5
Kreditë e amvisërive	61.6	83.6	61.1	83.5
Kreditë e shoqërive jofinanciare	52.2	81.0	51.6	80.4
Depozita të amvisërive	69.4	85.8	70.1	86.1
Depozita të shoqërive jofinanciare	54.1	81.8	54.4	83.2
Rezultat financiar*	71.5	90.3	72.6	91.0
Të hyra totale*	60.2	82.7	60.4	82.6

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Të hyrat totale dhe rezultati financiar llogariten për dymbëdhjetë muajt e fundit (32.3.3033 – 31.3.2023)

Treguesit për tre dhe pesë bankat me pjesëmarrjen më të madhe në pozicionet individuale të bilanceve të bankave shënojnë kryesisht ndryshime të vogla në bazë tremujore. Ndryshim më i theksuar vërehet në përfaqësimin e bankave në rezultatin financiar, ku vërehet një rënie mesatare e pjesëmarrjes së tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe, për 1,1, përkatësisht 0,7 pikë përqindjeje, për është vërejtur edhe rënia e pjesëmarrjes

¹ Indeksi i Herfindalit llogaritet sipas formulës $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, ku S është pjesëmarrja e çdo banke në shumën totale të kategorisë e

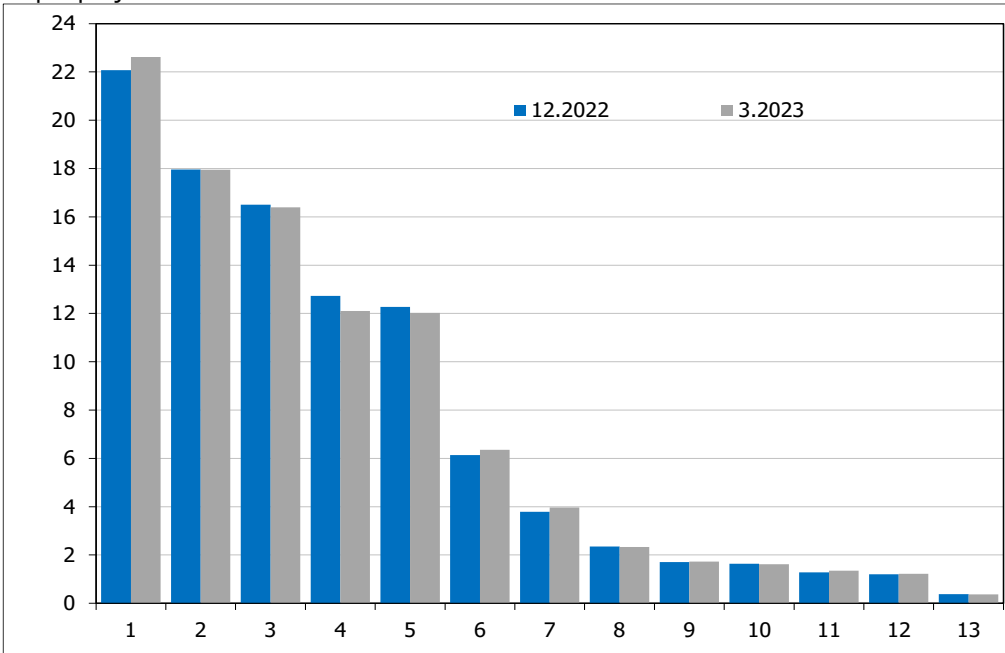
cila analizohet (për shembull: aktivja totale, depozitat totale, etj.), ndërsa n është numri total i bankave në sistem.

² Niveli i përqendrimit konsiderohet i pranueshëm kur indeksi lëviz nga 1000 deri në 1800 pikë.

së pesë bankave me pjesëmarrje më të madhe në depozitat e shoqërive jofinanciare për 1,4 pikë përqindje.

Grafiku nr. 2 Pjesëmarrja e bankave individuale në totalin e aktives së sistemit bankar në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Dallimi në madhësinë e bankave sipas sasisë së aktives së tyre mbetet në nivel të lartë, kurse dallimi ndërmjet bankës me pjesëmarrje më të lartë në treg (22,6%) dhe bankës me pjesën më të ulët në treg (0,4%) është zgjeruar për 0,6 pikë përqindje krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Pesë bankat e mëdha vazhdojnë të jenë të vetmet me një pjesëmarrje tregu dyshifrore, që së bashku është 81,1% dhe shënon një rënie prej 0,4 pikë përqindjeje në krahasim me tremujorin e mëparshëm.

III. Rreziqet në punën bankare

1. Rreziku kreditor

Në tremujorin e parë të vitit 2023, cilësia e portofolit kreditor është ruajtur, madje shënoi një përmirësim të lehtë. Kështu, shkalla e kredive me probleme u përmirësua (për 0,1 p.p.) dhe është 2,8%, që është niveli më i ulët historik. Përmirësimi i shkallës së kredive me probleme vjen më së shumti nga sektori i korporatave, ku pjesëmarrja e kredive me probleme u ul dhe është 3,8%. Shkalla e kredive me probleme për amvisëritë mbeti në nivelin e tremujorit paraardhës dhe është 1,9%. Rreziqet ndaj aftësisë së pagesës dhe stabilitetit të sistemit bankar, duke supozuar mospagesën e plotë të kredive me probleme, janë të kufizuara për shkak të mbulimit relativisht të lartë të kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit, gjë që lejon që pjesa e parazervuar e kredive me probleme të zërë një pjesë minimale të mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rezultatet e testimit të stresit konfirmojnë qëndrueshmërinë e sektorit bankar ndaj goditjeve të simuluar të rrezikut kreditor.

Aspekte të tjera të analizës së rrezikut kreditor tregojnë sinjale të dobëta të zhvendosjeve në rënie të cilësisë së portofolit kreditor, por i nënshtrohen një monitorimi më të plotë dhe të mëtejshëm dhe për momentin nuk paraqesin rrezik për cilësinë e ardhshme të portofolit kreditor. Në fakt, rritje shënojnë kreditë e zgjeruara, por aktualisht nuk paraqesin burim të konsiderueshëm rreziku për sistemin bankar vendas, për shkak të pjesëmarrjes së tyre relativisht modeste në totalin e kredive. Kreditë e ristrukturuara të cilat për nga natyra e tyre mund të tregojnë një përkeqësim të cilësisë së portofolit kreditor, nëse rriten ose janë të mëdha në vëllim, reduktohen në baza tremujore. Megjithatë, kur mjedisi vazhdon të jetë i pasigurt për shkak të luftës në Ukrainë dhe ndikimit të saj në zinxhirët e furnizimit dhe në çmime, në shtrëngimin e kushteve financiare dhe paqëndrueshmërinë e tregjeve, bankat duhet të jenë të kujdesshme në menaxhimin e rrezikut kreditor, veçanërisht kur formojnë pritshmëri për humbje kredie për këto kredi, por edhe për të gjithë portofolin.

1.1 Realizimi i rrezikut kreditor në bilancet e bankave

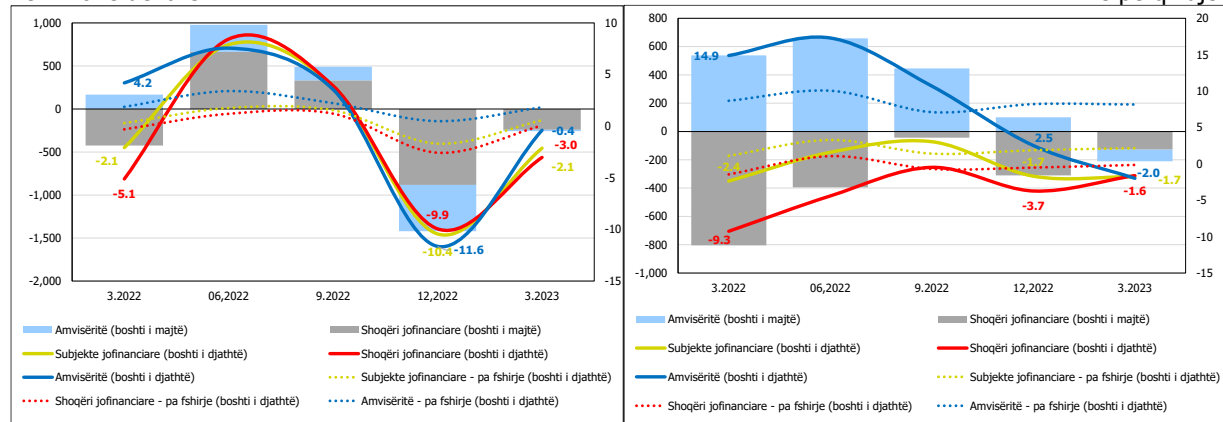
Në tremujorin e parë të vitit 2023, kreditë me probleme të sektorit jofinanciar u pakësuan, por më ngadalë se në tremujorin e mëparshëm. Zvogëlimi ishte 2,1% ose 259 milionë denarë dhe më së shumti vjen nga fshirjet e detyrueshme³ të kërkesave, por një ndikim të caktuar kanë edhe shlyerjet e kredive me probleme. Pakësimi i kredive me probleme në tremujorin e parë të vitit 2023 rezulton tërësisht prej shoqërive jofinanciare të veprimtarisë së "tregtisë me shumicë dhe pakicë"⁴.

³ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve neto, kreditë me probleme të sektorit jofinanciar shënuan rritje minimale tremujore prej 0,6%.

⁴ Kreditë me probleme të ndërmarrjeve mbizotërojnë në totalin e portofolit me probleme me një pjesëmarrje prej 64,9%.

Grafiku nr. 3 Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas sektorëve individualë në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Vijat me pika tregojnë rritjen e kredive me probleme duke përjashtuar efektin e të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 - 31.3.2023. Duke filluar nga dhjetori i vitit 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e shlyera të fshira detyrimisht.

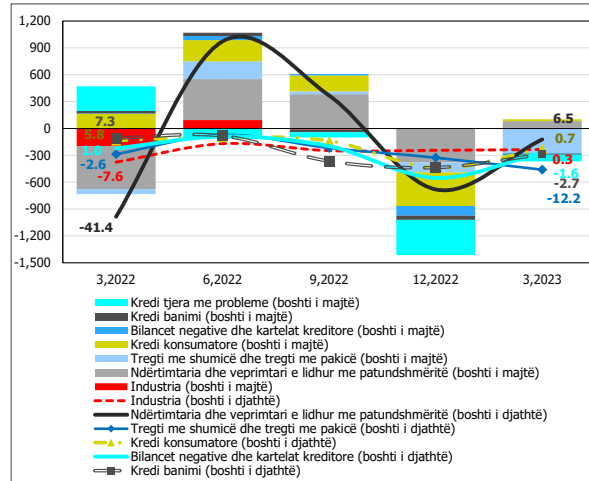
Portofoli i kredive me probleme të sektorit të korporatave në tremujorin e parë të vitit 2023 u zvogëluar për 3,0%, ose për 242 milionë denarë⁵, por është më i ngadaltë krahasuar me tremujorin paraardhës dhe me tremujorin e parë të një viti më parë. Zvogëlim të kredive me probleme ka në shumicën e veprimtarive ekonomike, ndërkaq më i theksuar është në "tregtinë me shumicë dhe pakicë" dhe në sektorin e prodhimit të metaleve, makinerive, veglave dhe pajisjeve. Në të kundërt, ka një rritje të kredive me probleme në sektorin e ushqimit, ndërtimtarisë dhe hotelerisë. Shkalla e lartë vjetore e rritjes së kredive me probleme në veprimtarinë e "ndërtimtarisë" është deri diku pasojë e bazës krahasuese, pra e rënies në fillim të tremujorit të parë të vitit 2022, si rezultat i pagesës së kërkesave, por pjesërisht është edhe rezultat i efekteve të pafavorshme të krizës energjetike dhe të rritjes së çmimeve të materialeve të ndërtimit dhe shpenzimeve të tjera.

⁵ Duke izoluar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, kreditë me probleme të korporatave rriten për minimalisht 0,1%.

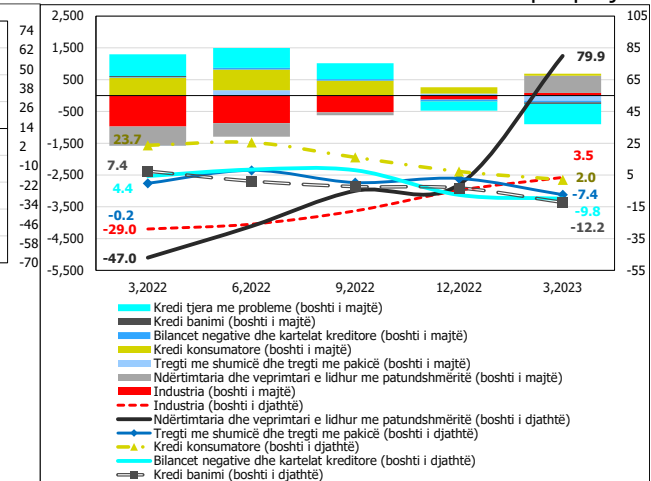

Grafiku nr. 4 Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas aktiviteteve individuale (shoqëritë jofinanciare) dhe produkteve të kreditit (amvisëritë)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Kreditë me probleme të amvisërive shënuan rënie tremujore prej 0,4% ose 16 milionë denarë⁶, që është më e ngadaltë në krahasim me tremujorin e mëparshëm (11,6%, ose për 538 milionë denarë), ndërsa në tremujorin e parë të vitit të kaluar këto kredi u rritën. Ngadalësimi i rënies së kredive me probleme të amvisërive vjen nga kreditë me probleme konsumatore, të cilat janë rritur në këtë tremujor (për 0,7%, ose për 20 milionë denarë), kundrejt rënies në tremujorin e mëparshëm (për 11,2%, ose për 375 milionë denarë), si dhe nga rritja e kërkesave me probleme të bazuara në bilanc negativ në llogaritë transaksionale (për 3,8%, përkatësisht 8 milionë denarë, kundrejt rënies prej 10,9% ose 26 milionë denarë në tremujorin e mëparshëm). Në anën tjetër, kreditë me probleme për blerjen e hapësirave banesore dhe afariste shënuan rënie tremujore për 3,9% (përkatësisht 15 milionë denarë).

Gjatë zvogëlimit të mbështetjes kreditore nga bankat⁷ në tre muajt e parë të këtij viti (0,8% në bazë tremujore) dhe zvogëlimit të kredive me probleme, shkalla e kredive me probleme u zvogëlua për 0,1 p.p., përkatësisht 0,2 p.p., krahasuar me datat 31.12.2022 dhe 31.3.2022 dhe është 2,8%, që paraqet nivelin historik më të ulët të këtij treguesi deri më tani⁸. Përmirësim shënon edhe pjesëmarrja e kredive të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-të rregullta" (si përafrim për kreditë e ashtuquajtura "faza 2", ku ka një rritje të ndjeshme të rrezikut të kredisë në përputhje me SNRF 9) në totalin e kredive të sektorit jofinanciar (më së shumti si pasojë e rënies së kredive të

⁶ Nëse përjashtohet efekti i fshirjeve të detyrueshme neto, atëherë rritja e kredive me probleme të amvisërive është më e lartë dhe është 1,8%.

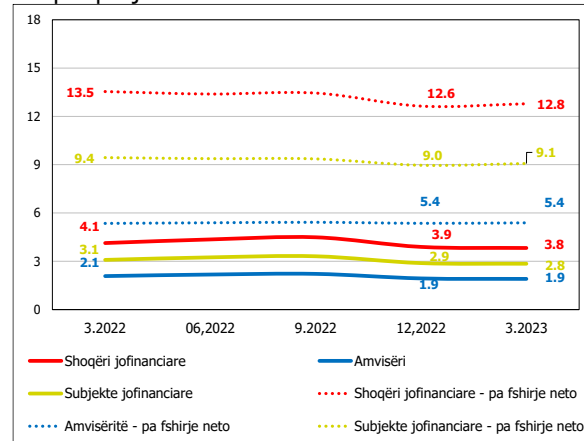
⁷ Rritja vjetore e aktivitetit kreditor u ngadalësua në tremujorin e parë të vitit 2023 dhe pritet që kjo prirje të vazhdojë deri në fund të vitit në kushte pasigurie dhe më të shtrënguara financiare. Një ndikim i caktuar pritet edhe nga masat sistemore dhe makroprudenciale të miratuara për të forcuar rezistencën e sektorit bankar, në përputhje me vendosjen e detyrimit për të lënë mënjane një shtresë kundërciklike të kapitalit të bankave që fillon të zbatohet nga gushti i vitit 2023, si dhe vendosja e pragjeve në lidhje me lartësinë huamarrjes së popullsisë, të cilat synojnë uljen e rreziqeve sistemore në segmentin e kreditimit të amvisërive dhe në tregun e pasurisë të paluajtshme.

⁸ Pa efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive u rrit minimalisht në nivelin 9,1%, që është afër minimumit të shkallëve të realizuara në dhjetë vitet e fundit, pra vazhdon të jetë nën mesataren dhjetëvjeçare prej 10,8%.

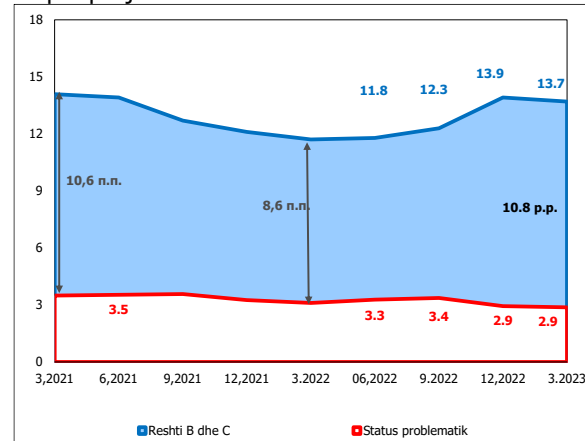
klasifikuara në kategorinë "B" për 3,1%, që rezulton sërish nga pagesat e veprimtarisë së "tregtisë me shumicë dhe pakicë").

Grafiku nr. 5 Shkalla e kredive me probleme të subjekteve jofinanciare, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 6 Hendeku midis kredive të rregullta në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kredive me probleme*, i paraqitur sipas pjesëmarrjes së tyre në totalin e kredive në përqindje të totalit të kredive

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

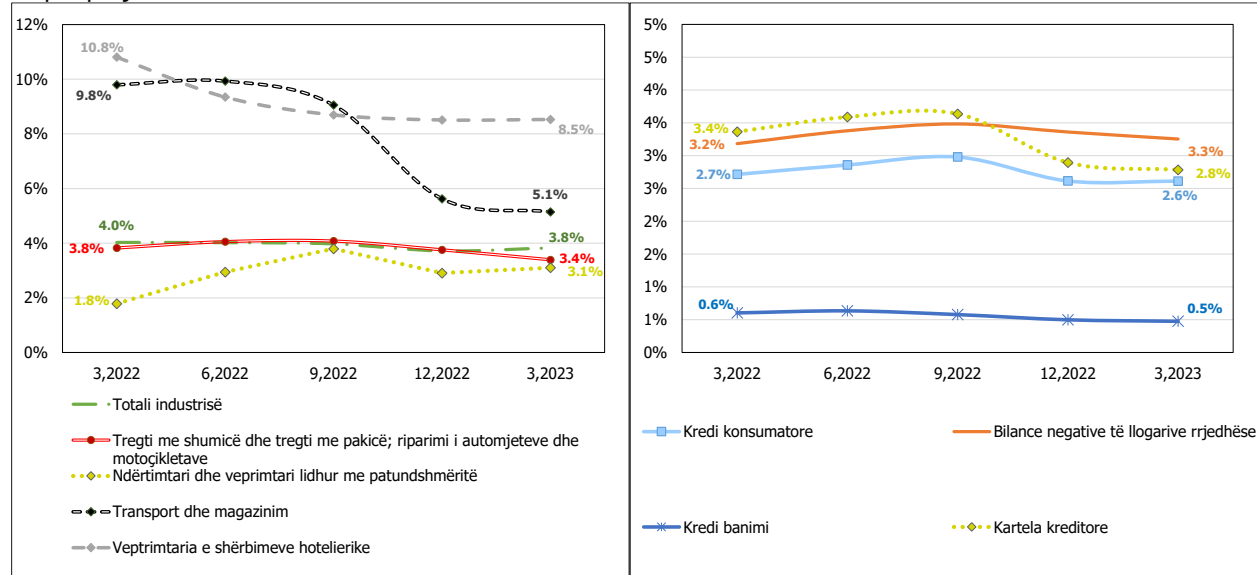
* Kreditë e rregullta të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kreditë me probleme janë një përafrim i të ashtuquajturave kreditë e grupit 2 dhe grupit 3 sipas SNRF 9. Ndryshimet e vogla që paraqiten në normat e NPL-së në krahasim me grafikun në të majtë janë për shkak se përdoren dy burime të ndryshme të dhënash.

Pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive të personave juridikë gjithashtu është ulur për 0,1 pikë përqindjeje dhe ka rënë në nivelin 3,8%.⁹ Rënia e shkallës së kredive me probleme vërehet në të gjitha veprimtaritë më të rëndësishme të shoqërive jofinanciare, për përmirësimi më i theksuar i shkallës së kredive me probleme vërehet në veprimtaritë shërbyese në fushën e artit, argëtimit dhe pushimit dhe të shërbimeve të tjera, të cilat më parë ishin edhe më të prekura nga pandemia. Në të kundërt, një përkeqësim i caktuar (për 0,9 pikë përqindjeje) është i dukshëm edhe në industrinë ushqimore, me një rritje të ndjeshme të kredive me probleme (për 10,4%). Rritje të kësaj shkalle ka edhe në sektorin e "ndërtimit" dhe të shërbimeve që lidhen me informacionet dhe komunikimet (për 0,3, përkatësisht 0,2 pikë përqindjeje).

⁹ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive të korporatave u rrit në 12,8%, që është pak mbi shkallën më të ulët të arritur në dhjetë vitet e fundit, por nën mesataren e saj dhjetëvjeçare.

Grafiku nr. 7 Shkalla e kredive me probleme sipas aktiviteteve individuale dhe produkteve kreditore në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

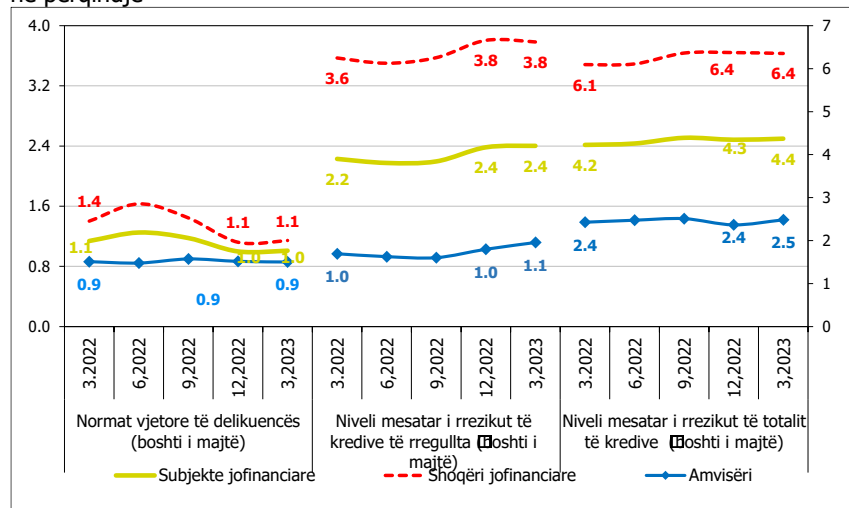
Në fund të tremujorit të parë 2023, shkalla e kredive me probleme në portofolin kreditor të amvisërive është e pandryshuar dhe është 1,9%¹⁰. Nga pikëpamja e qëllimeve të veçanta, gjatë këtij tremujori nuk janë vërejtur ndryshime të rëndësishme në cilësi. Shkalla e kredive me probleme për dy kategoritë më të mëdha të kredive të amvisërive, pra për kredinë konsumatore dhe banesore, mbetën në nivele të qëndrueshme gjatë tremujorit dhe janë 2,6%, përkatësisht 0,5%.

Shkalla vjetore e paaftësisë së pagesës të kredive të rregullta të sektorit jofinanciar është e pandryshuar në tremujorin e parë të vitit 2023 krahasuar me tremujorin paraardhës. I pandryshuar është edhe rezerva mesatare (niveli mesatar i rrezikshmërisë) e kredive të rregullta dhe totale të sektorit jofinanciar, si dhe e kredive të korporatave. Megjithatë, në rastin e kredive të rregullta dhe totale të amvisërive, këto nivele shfaqin një rritje minimale, gjë që është tregues se bankat perceptojnë një rritje të caktuar të rreziqeve të portofolit kreditor të përbërë nga amvisëritë, të cilët vazhdojnë të jenë vlerësuar me nivel shumë më të ulët në krahasim me vendosjet ndaj ndërmarrjeve. Në fakt, humbjet e pritshme kreditore për kreditë të rregullta të shoqërive jofinanciare janë në nivelin 3,8%, që është dukshëm më e lartë se për amvisëritë (1,1%) në fund të tremujorit të parë të vitit 2023, me shkallë të ngjashme të mospagesës për të dy sektorët. Duke pasur parasysh pasiguritë në ekonominë globale dhe vendase, është e nevojshme të monitorohet me kujdes cilësia e portofolit kreditor nga bankat dhe të ndahen rezerva në kohë për të mbuluar humbjet e pritshme kreditore.

¹⁰ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, shkalla e kredive me probleme të amvisërive është 5,4% dhe është në nivelin e mesatares së tij lëvizëse dhjetëvjeçare.

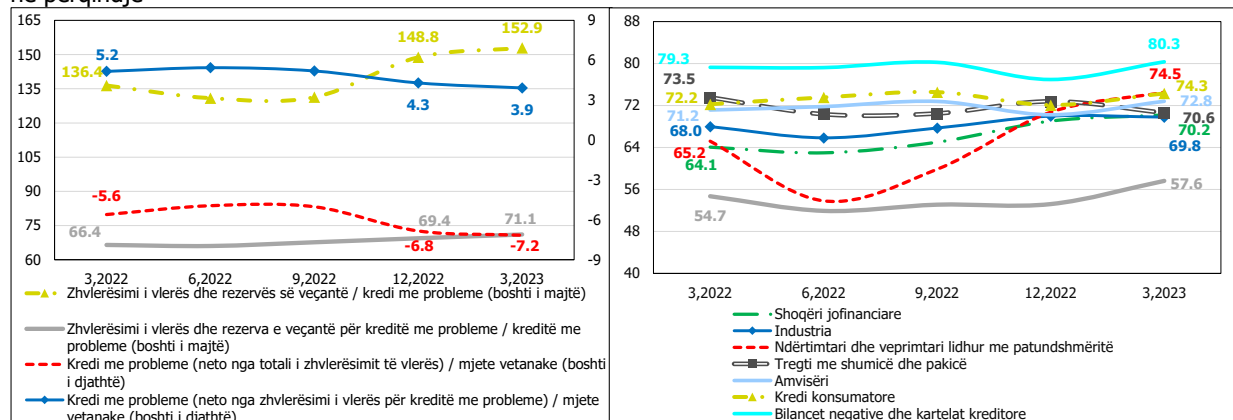
Grafiku nr. 8 Shkallët vjetore të mospagesës dhe niveli mesatar i rrezikut të kredive të rregullta dhe totale, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Pasojat negative të mospagesës së plotë të mundshme të kredive me probleme, pra vëllimi i humbjeve të papritura kreditore mbi këtë bazë kanë një ndikim të kufizuar në aftësinë e pagesës të sistemit bankar vendas. Kjo rezulton nga mbulimi i lartë i kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit për këto kredi, të cilat në fund të tremujorit të parë 2023 shënuan rritje prej 1,7 pikë përqindjeje, krahasuar me tremujorin paraardhës dhe janë 71,1%. Në të njëjtën kohë, shumica e parazervuar e kredive me probleme zë vetëm 3,9% të mjeteve të vetë sistemit bankar dhe krahasuar me tremujorin e mëparshëm, shënoi një përmirësim prej 0,4 p.p. Kjo do të thotë se duke supozuar mospagesën e plotë të kredive aktuale me probleme, aftësia e pagesës e sistemit bankar nuk do të kërcënohej.

Grafiku nr. 9 Mbulimi i kredive me probleme me zhvlerësim (majtas) dhe me aktivitete individuale dhe produkte kreditore (djathtas) në përqindje

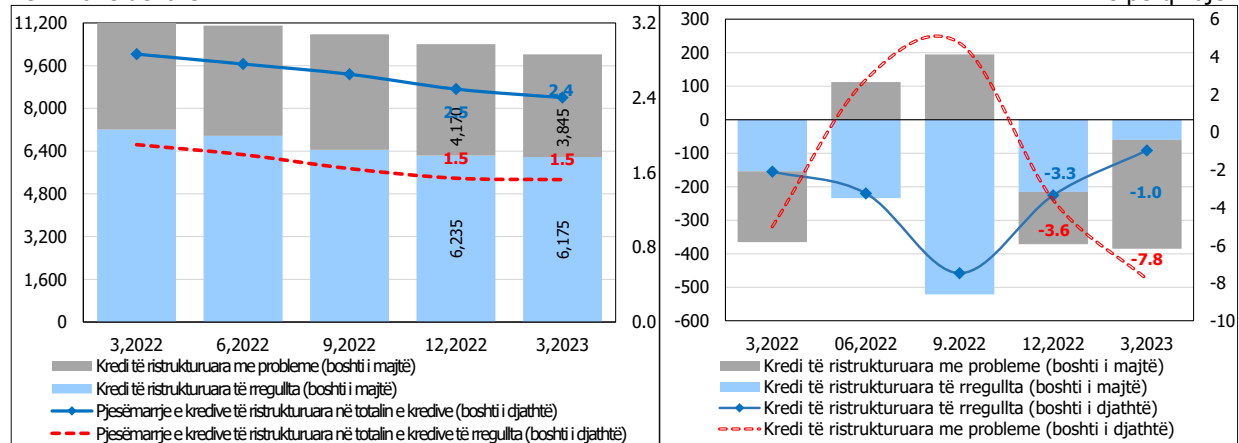

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 10 Kreditë e ristrukturuara të subjekteve jofinanciare (majtas) dhe ndryshimi i tyre tremujor (djathtas)

në milionë denarë

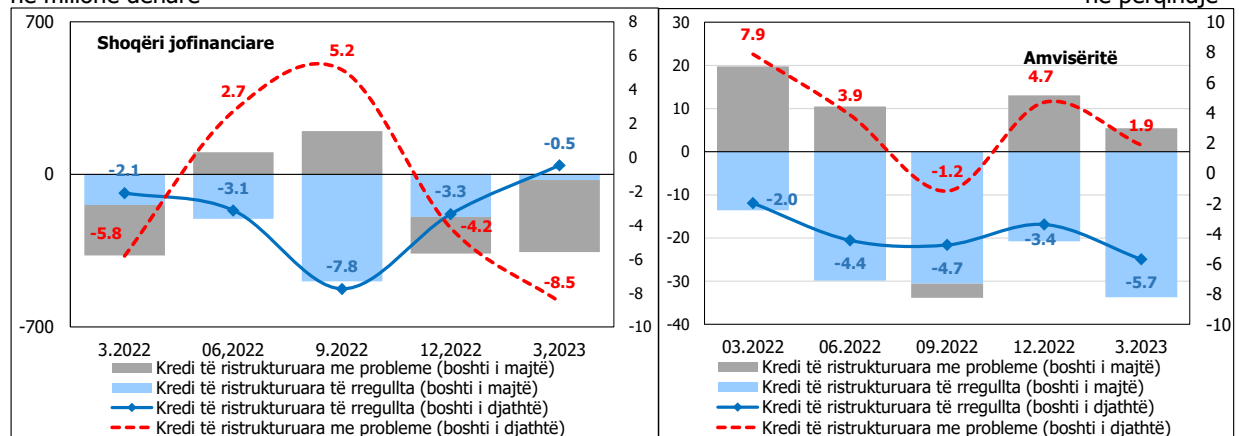

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Kreditë e ristrukturuara, nga vetë natyra e tyre, janë kredi që duhen monitoruar më me kujdes, sepse ristrukturimi kryhet për pretendimet e klientëve që kanë një situatë të përkeqësuar financiare (për këtë arsye këto kredi janë burim i mundshëm i kredive të reja me probleme, nëse ristrukturimi nuk arrin objektivat e pritura për rregullimin e barrës së kredisë të situatës financiare të klientit). **Kreditë e ristrukturuara kanë pjesëmarrje shumë të vogël në totalin e kredive prej 2,4% dhe shuma e tyre është në rënie të vazhdueshme,** që është e pranishme edhe në tremujorin e parë të 2023. Rreziku më i lartë që është karakteristik për kreditë e ristrukturuara është perceptuar edhe përmes rezervës mesatare më të lartë të kredive të rregullta të ristrukturuara, e cili është 20,6% dhe është dukshëm më e lartë në krahasim me mbulimin nëpërmjet zhvlerësimit të gjithsej kredive të rregullta prej 2,4%. Nga ana tjetër, mbulimi i kredive të ristrukturuara me probleme me rezerva të ndara (prej 68,8%) është i ngjashëm me mbulimin e gjithsej kredive me probleme (prej 71,1%).

Grafiku nr. 11 Ndryshimi tremujor i kredive të ristrukturuara, sipas sektorëve të veçantë

në milionë denarë

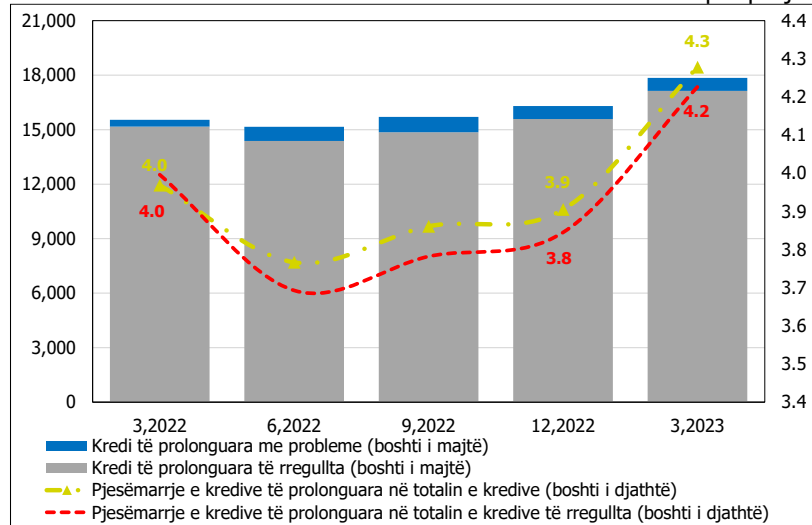

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Prirja në rënie vërehet edhe te kreditë e ristrukturuara të sektorëve individualë jofinanciar (rënie për 0,5% ose për 26 milionë denarë te ndërmarrjet dhe për 5,7% ose për 34 milionë denarë te amvisëritë). Ristrukturimi përfaqësohet kryesisht nga shoqëritë jofinanciare, të cilat zënë pothuajse 91% të totalit të portofolit të ristrukturuar kreditor.¹¹

Grafiku nr. 12 Kreditë e zgjeruara të subjekteve jofinanciare sipas statusit në milionë denarë

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në tremujorin e parë të vitit 2023 vërehet një përshpejtim i rritjes së kredive të rregullta të zgjeruara¹². Kështu, gjithsej kreditë e zgjeruara u rritën për 9,5%, përkatësisht për 1,551 milionë denarë në bazë tremujore, që është rritje më e lartë në krahasim me fundin e vitit 2022 (3,9%, përkatësisht 606 milionë denarë). Në kornizat e tyre mbizotërojnë kreditë e rregullta të zgjeruara (pjesëmarrje prej 96%), duke kontribuar edhe në rritjen tremujore të totalit të kredive të zgjeruara. Analizuar nga aspekti i sektorit, zgjatja e afatit të maturimit përfaqësohet kryesisht nga shoqëritë jofinanciare (pjesëmarrje prej thajse 92%). Zgjerimi mund të jetë një burim potencial rreziku, veçanërisht nëse përdoret si një mënyrë për të lehtësuar barrën e borxhit të kompanive jofinanciare që nuk kanë flukse monetare të qëndrueshme operative ose kanë vështirësi në ruajtjen e aftësisë së tyre konkurruese në treg. Tani për tani, realizimi i këtij rreziku do të kishte efekte të kufizuara, për shkak të përfaqësimit të ulët të kredive të zgjeruara në totalin e portofolit kreditor të bankave (4,3% në fund të tremujorit të parë 2023). Mirëpo, për shkak të prirjes së rritjes të këtyre kredive, nevojitet më shumë kujdes në menaxhimin e rrezikut kreditor të këtyre kredive. Kjo është shumë më e rëndësishme për kreditë ndaj kompanive jofinanciare, ku kreditë e zgjeruara përbëjnë 8,1% të totalit të kredive¹³, krahasuar me amvisëritë, ku pjesëmarrja e këtyre kredive është e parëndësishme (0,7%)¹⁴.

¹¹ Në portofolet kreditore të subjekteve juridike jofinanciare dhe të amvisërive, pjesëmarrja e kredive të ristrukturuara është 4,5%, përkatësisht 0,4%.

¹² Sipas rregullores, zgjerimi i afatit kryhet kur nuk perceptohen vështirësitë financiare të klientëve.

¹³ Te shoqëritë jofinanciare, rrezikshmëria mesatare e kredive të zgjeruara është 8,2%, ndërsa shkalla e kredive me probleme është 4,4%.

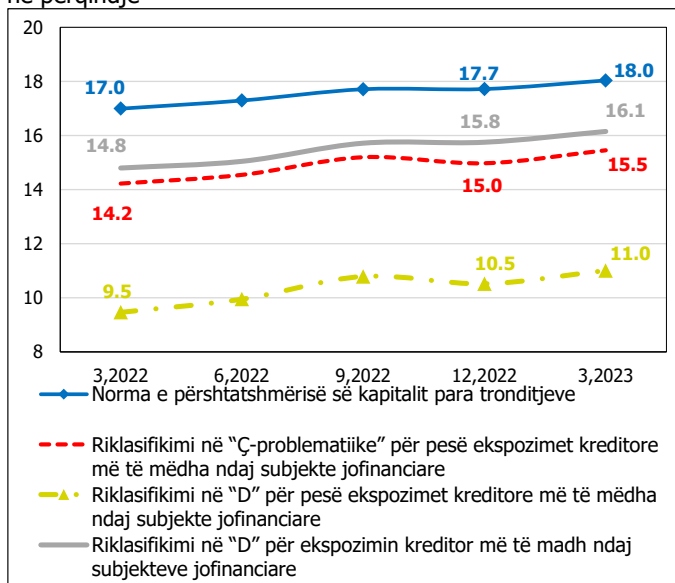
¹⁴ Tek amvisëritë, rreziku mesatar i kredive të zgjeruara është 1,1%, kurse shkalla e kredive me probleme është 0,5%.

1.2 Testi i stresit i rezistencës së sistemit bankar ndaj rritjes së rrezikut kreditor

Rezultatet e simulimeve të rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve që shkaktojnë rritje të rrezikut kreditor konfirmojnë rezistencën e sistemit bankar vendas. Shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën 8% në simulimet e veçanta hipotetike. Gjatë një simulimi ekstrem të transferimit të 30% të ekspozimit kreditor ndaj subjekteve jofinanciare nga dy kategoritë ekzistuese në dy kategoritë vijuese me rrezik më të lartë, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar ulet për 5,3 p.p., në raport me nivelin fillestar, pra nga 18% në 12,7%, që është një rezultat i pandryshuar në krahasim me tremujorin e fundit.

Grafiku nr. 13 Efektet në normën e mjaftueshmërisë së kapitalit të riklasifikimit të ekspozimeve më të mëdha të kredisë ndaj subjekteve jofinanciare (përfshirë personat e lidhur) në një kategori rreziku më të lartë në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në simulimin e realizimit të rrezikut të përqendrimit në portofolin kreditor, nëpërmjet një kalimi të supozuar të pesë klientëve më të mëdhenj të sektorit jofinanciar të secilës bankë, nga kategoria aktuale e rrezikut (kryesisht "A"), në "B-me probleme", shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit në nivel të sistemit bankar zvogëlohet nga 18% fillestare, në 15.5%, që është një përmirësim minimal në krahasim me tremujorin e fundit (rënie prej 2,7 p.p.). Përmirësimi i rezultateve del nga mjaftueshmëria më e lartë e kapitalit para zbatimit të simulimit, por edhe pak nga ulja e nivelit të përqendrimit në portofolin kreditor të sektorit jofinanciar¹⁵. Më 31.3.2023, zvogëlimi i shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit në një skenar të këtillë, për një bankë individuale, do të lëvizte nga 1,3 pikë përqindjeje në 4,9 pikë përqindjeje, ndërsa kjo normë nuk do të binte nën 8 % për asnjë bankë.

¹⁵ Në bazë tremujore, pesë ekspozimet më të mëdha ndaj sektorit jofinanciar shënuan rënie për 2,0%, kurse mjetet vetanakëshënuan rritje prej 1,4%. Kjo kontribuoi në uljen e pjesëmarrjes së pesë ekspozimeve më të mëdha ndaj sektorit jofinanciar në mjetet vetanake në 46,6% më 31.3.2023 (prej 48,1% më 31.12.2022).

Rezistenca e sistemit bankar shqyrtohet gjithashtu duke kryer një simulim ekstrem të bazuar në një kombinim të tetë¹⁶ goditjeve hipotetike të përkeqësimit të cilësisë së portofolit kreditor për sektorin jofinanciar. Edhe në këtë simulim ekstrem, mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën minimumin e përcaktuar. Në fakt, pas këtij simulimi, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit ulet për 5,5 pikë përqindjeje, deri në nivelin 12,28%.¹⁷ (5,2 p.p., përkatësisht 12,4% në fund të vitit 2022). Goditjet do të çonin në përthithjen e 30,8% të shkallës fillestare të mjaftueshmërisë së kapitalit, që është pak më shumë krahasuar me fundin e vitit 2022 (29,3% e nivelit fillestar të raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit). Efekti më i madh në shkallën e mjaftueshmërisë së kapitalit është ristrukturimi i ri i supozuar i ekspozimit ndaj rrezikut kreditor që bankat do të zbatonin në ekspozimin e rregullt, ku aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare (kontributi prej 38,9% në uljen e mjaftueshmërisë së kapitalit), e ndjekur nga përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit të kredisë, ku është rënë dakord për shlyerjen e njëhershme të kryegjësë dhe që duhet të kthehet në vitin e ardhshëm (kontributi prej 17,4%) dhe mospagesa e plotë e ekspozimit ekzistues me probleme (kontributi prej 13,6%).¹⁸

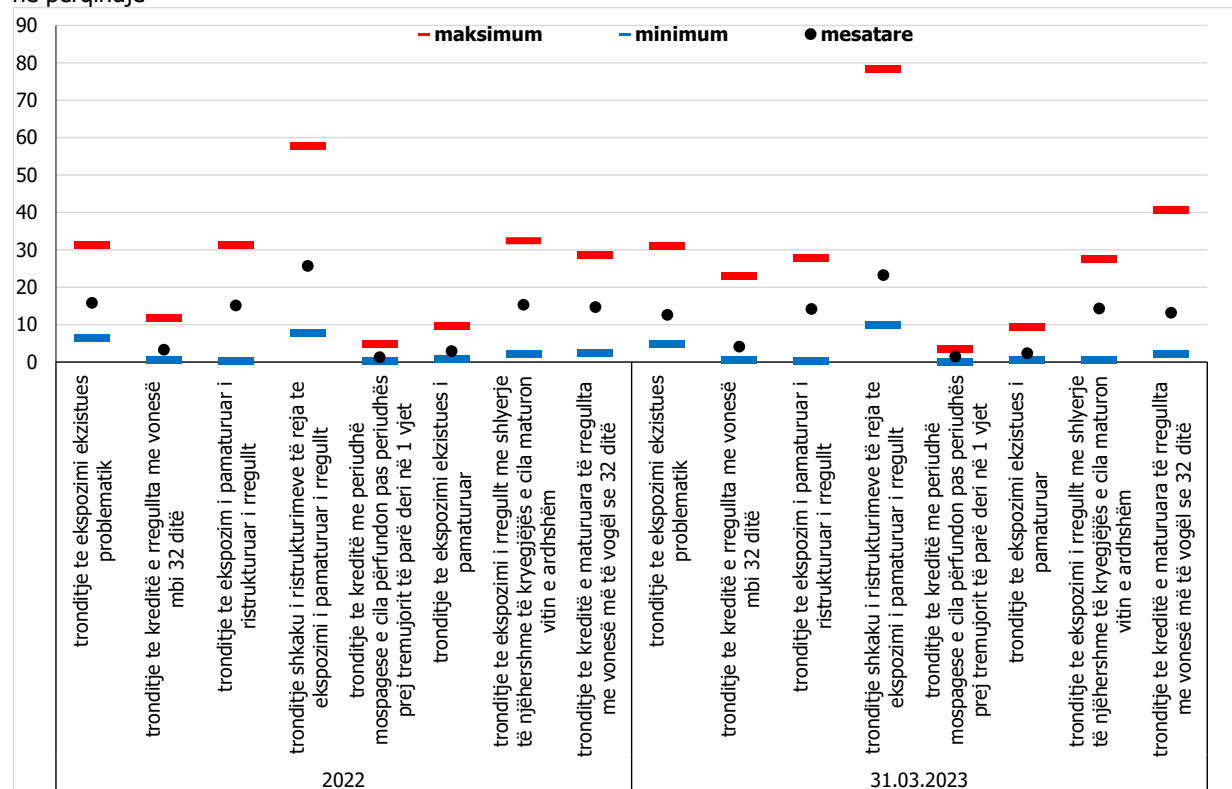
¹⁶ Tetë goditjet hipotetike të ekspozimit të rrezikut ndaj subjekteve jofinanciare për secilën bankë janë si më poshtë: 1. Mospagesa e plotë e ekspozimit ekzistues të kredive me probleme.; 2. një pjesë e kredive të rregullta, ku ka vonesa në shlyerje për më shumë se 32 ditë, marrin statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 3. totali i ekspozimit të rregullt të ristrukturuar, i cili aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, merr statusin me probleme; 4. ristrukturime të reja të ekspozimit të rregullt të kredive, që aktualisht nuk kanë vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, të zvogëluara për ekspozimin e kredive me një shlyerje të njëhershme të dakorduar të kryegjësë për vitin e ardhshëm. Vëllimi i ristrukturimeve të reja bazohet në mesataren dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullt" në secilën bankë veç e veç; 5. Një pjesë e kredive me periudhë mospagese të miratuar që skadon në një periudhë prej një tremujori deri në një vit, pas datës së njoftimit, marrin statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 6. Një pjesë e ekspozimit të zgjeruar, që aktualisht nuk ka vonesë në përmbushjen e detyrimeve monetare, merr statusin me probleme dhe kjo pjesë përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", "B dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 7. Një pjesë e ekspozimit kreditor të rregullt, të paristrukturuar dhe të pazgjeruar, që aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare dhe ku është dakorduar një shlyerje njëhershme e kryegjësë dhe që duhet të paguhet në vitin pasardhës, merr statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e shumës së mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç dhe mesataren dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullt" në secilën bankë veç e veç; dhe 8. Disa nga kreditë e rregullta ku ka vonesë në shlyerje deri në 32 ditë, e rrisin periudhën e vonesës me më shumë se 32 ditë. Pjesa që rrit periudhën e vonesës përcaktohet në lartësinë e mesatares dhjetëvjeçare të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", në "B" dhe "C-rregullt" në secilën bankë veç e veç. Mbulimi nëpërmjet zhvlerësimit pas secilës prej tetë goditjeve është i njëjtë me atë para goditjes.

¹⁷ Shkalla fillestare e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar është pa BZhMV ShA Shkup, e cila është përjashtuar nga ky simulim.

¹⁸ Përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit të kredive, ku është dakorduar një shlyerje e njëhershme e kryegjësë dhe i cili duhet të paguhet në vitin e ardhshëm dhe mospagesa e plotë e ekspozimit ekzistues me probleme sugjerojnë një përmirësim, pra vërehet kontributi i tyre më i vogël në zvogëlimin e shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit në krahasim me fundin e vitit 2022, kur kontributi i tyre ishte 18,3%, përkatësisht 15,4%.

Grafiku nr. 14 Minimumi, maksimumi dhe mesatarja e humbjeve të reja të pritshme të kredisë sipas goditjeve individuale në përqindje

Burimi: Llogaritjet e Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

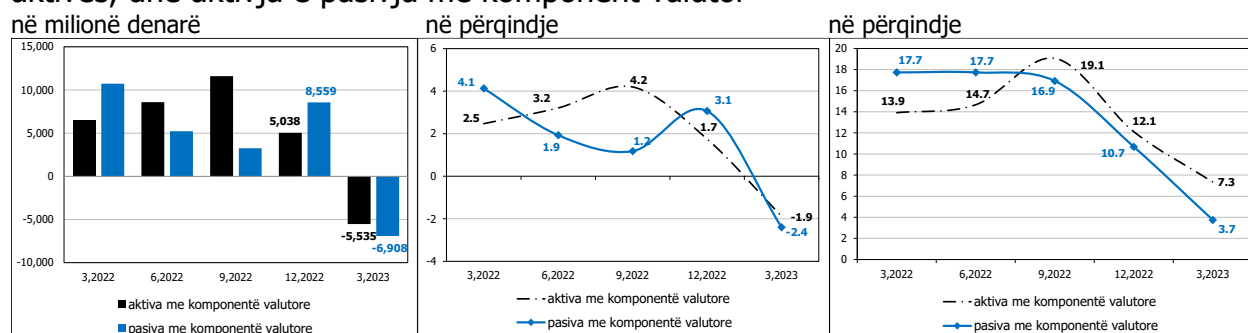

2. Rreziku valutor

Në tremujorin e parë të vitit 2023, komponenti valutor në bilancet e bankave shënoi rënie. Hendeku midis aktives dhe pasives me komponent valutor vazhdon të jetë i moderuar dhe është më shumë se trefish më i ulët se kufiri rregullator prej 30% të mjeteve vetanake. Megjithatë, në tremujorin e parë të vitit 2023 u vërejt një zgjerim i hendekut, si rezultat i një rënie më të ndjeshme të depozitave në valutë në anën e pasives, krahasuar me një rënie tremujore të mjeteve monetare dhe të kredive në valutë të huaj në anën e aktives.

Përfaqësimi i kredive me komponent valutor të shoqërive jofinanciare dhe të amvisërive shënoi rritje në tremujorin e parë të vitit 2023 dhe vazhdon të jetë relativisht i lartë, gjë që thekson rëndësinë e ekspozimit të sistemit bankar ndaj rrezikut të tërthortë valutor. Mirëpo, duke pasur parasysh se pjesëmarrjen më të madhe në gjithsej kreditë me komponent valutor e zënë kreditë në euro dhe në denarë me klauzolë në euro, zbatimi i strategjisë për ruajtjen e kursit valutor stabil të denarit në raport me euron është kyç për zbutjen e efekteve nga realizimi i këtij rreziku.

Grafiku nr. 15 Ndryshimi tremujor (majtas dhe në mes) dhe vjetor (djathtas) në totalin e aktives, dhe aktivja e pasivja me komponent valutor*

Burimi: Banka Popullore, përkatësisht raporti i pozicionit të hapur valutor, në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.
* Mjetet janë në bazë neto, të zvogëluara nëpërmjet zhvlerësimit për kërkesat që klasifikohen në kategoritë e rrezikut "C", "Ç" dhe "D", në përputhje me rregulloren e menaxhimit të rrezikut valutor. BZhMV nuk është përfshirë në analizë sepse, në përputhje me rregulloret ligjore, për BZhMV nuk zbatohen rregulloret për pozicionin e hapur valutor.

Hendeku ndërmjet aktives dhe pasives me komponent valutor më 31.3.2023 shënoi zgjerim (për 1.373 milionë denarë ose për 24,4%) në krahasim me tremujorin e mëparshëm dhe është 6.987 milionë denarë. Zgjerimi vjen si rezultat i zvogëlimit më të madh të pasives (që është ulur për 6.908 milionë denarë ose për 2,4%)¹⁹ nga zvogëlimi i aktives me komponent valutor (që është ulur për 5.535 milionë denarë ose për 1,9%)²⁰. Hendeku pozitiv në mjetet vetanakepërbën 8,2%, që është për 1,5 pikë përqindjeje më shumë, krahasuar me tremujorin e mëparshëm dhe tregon një rritje të caktuar të ekspozimit të drejtpërdrejtë të

¹⁹ Rënia e pasives me komponent valutor në bazë tremujore është kryesisht pasojë e zvogëlimit të depozitave në valutë të huaj për 5.148 milionë denarë, por edhe i mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe i detyrimeve të tjera afatshkurtra për 1.137 milionë denarë.

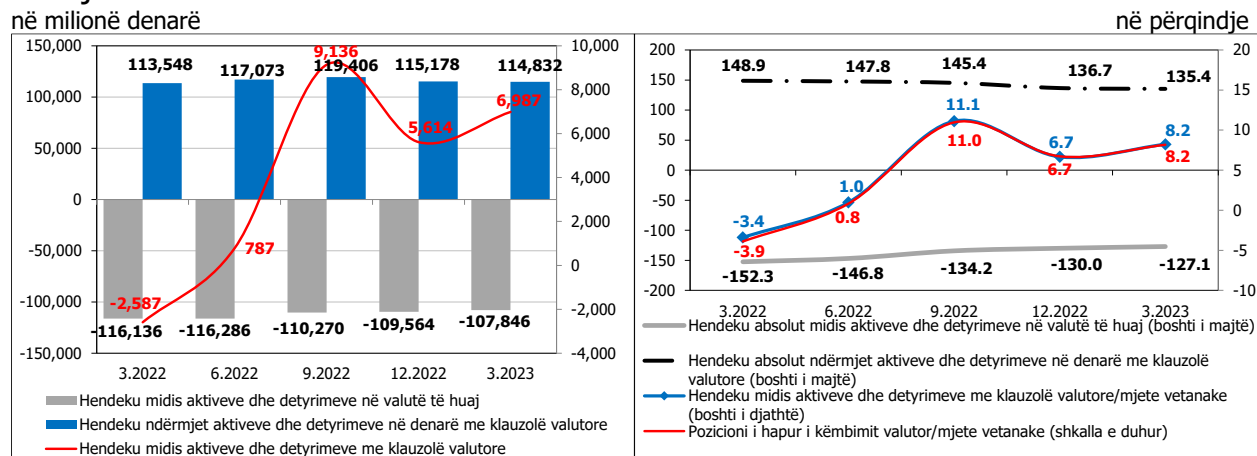
²⁰ Rënia e aktives me komponent valutor në bazë tremujore në masë të madhe është rezultat i rënies së mjeteve monetare në bankat e huaja për 5.137 milionë denarë, por edhe nga kreditë në valutë të huaj për 2.590 milionë denarë, mjeteve monetare në llogari në BPRMV për 1.201 milionë denarë dhe mjeteve financiare në dispozicion për shitje në denarë me klauzolë valutore për 1.107 milionë denarë. Në anën tjetër, ndikim zbutës ka rritja e depozitave të detyrueshme në valutë të huaj në BPRMV për 2.785 milionë denarë, si dhe e depozitave në valutë të huaj në bankat e tjera për 1.111 milionë denarë.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

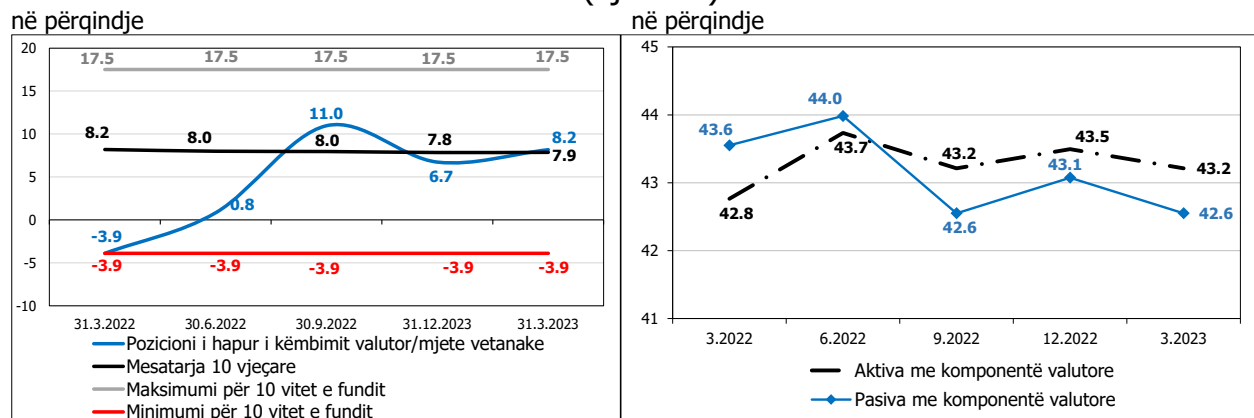
bankave ndaj rrezikut valutor. Pozicioni i hapur valutor²¹ shënon një pjesëmarrje identike në mjetet vetanake prej 8,2% dhe është pak mbi mesataren dhjetëvjeçare, por vazhdon të jetë shumë nën kufirin rregullator prej 30%.

Grafiku nr. 16 Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor (majtas) dhe pjesëmarrja e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor në mjetet e veta

Rënia e aktives me komponent valutor ishte më e theksuar se rënia e totalit të aktives (që u zvogëlua për 3.999 milionë denarë ose për 0,6%), kështu që pjesa e saj në totalin e aktives u zvogëlua për 0,3 pikë përqindje. Lëvizje të ngjashme janë vërejtur edhe në pasivet me komponent valutor, pjesëmarrja e të cilave në totalin e aktives është ulur për 0,5 pikë përqindjeje.

Grafiku nr. 17 Mesatarja, minimumi dhe maksimumi dhjetëvjeçar për treguesin ODP/fondet vetanake(majtas) dhe pjesëmarrja e aktives dhe pasives me komponent valutor* në totalin e aktives së bankave (djathtas)

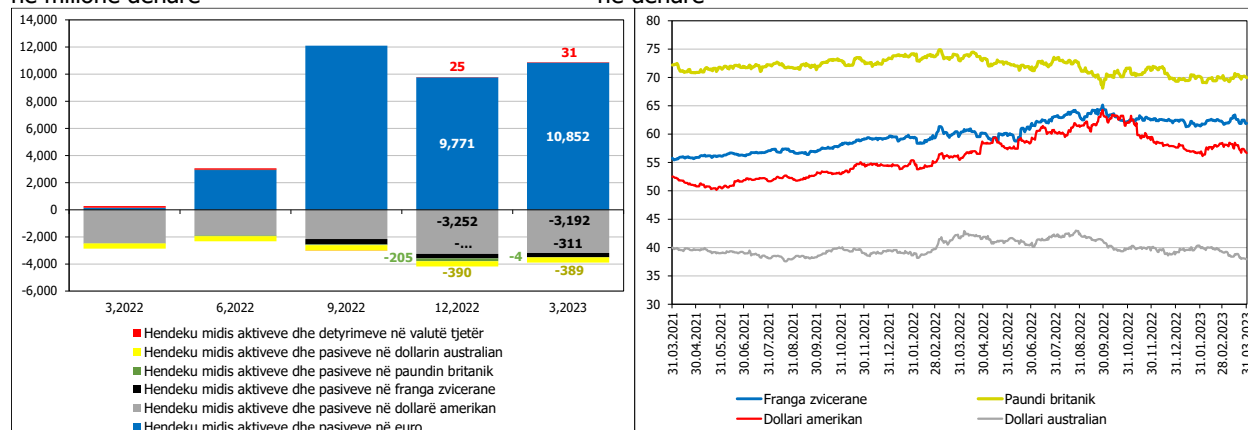

* Në kuadër të aktives, kërkesat merren në bazë neto, pra zvogëlohen për shumën e zhvlerësimit të kryer. BZhMV është përjashtuar nga analiza.

²¹ Në përlogaritjen e pozicionit të hapur valutor, përveç hendekut midis aktives dhe pasives së bilancit me komponent valutor, përfshihet edhe hendeku midis aktives dhe pasives jashtë bilancit me komponent valutor.

Grafiku nr. 18 Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent sipas valutave (majtas) dhe lëvizja e kursit valutor të dinarit kundrejt dollarit amerikan, frangut zviceran, funtit britanik dhe dollarit australian (djathtas)
në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analiza sipas valutave të veçanta nxjerr në pah që pozicioni i gjatë valutor është kryesisht për shkak të hendekut pozitiv në euro dhe në denarë me klauzolë në euro, që është 10.852 milionë denarë dhe qëndron në nivel të ngjashëm për tremujorin e tretë me radhë. Hendeku pozitiv ndërmjet aktives dhe pasives me komponent euro, në krahasim me tremujorin paraardhës, është rritur për 1.081 milionë denarë ose për 11,1%, që është rezultat i rënies më të madhe të pasives sesa aktives në këtë valutë²². Hendeku midis aktives dhe pasives me komponent në dollarë është negativ, në kushtet e një rritjeje të vogël të aktives dhe pasives²³ dhe nuk shënon ndryshime të dukshme në krahasim me tremujorin e mëparshëm (është ulur për 60 milionë denarë ose për 1,9%). Vlera e dollarit në raport me euron dhe më pas në raport me dinarin në tremujorin e parë të vitit 2023 është stabilizuar, ndonëse ka prirje për të rënë, që tregon zvogëlim të ekspozimit të sistemit bankar ndaj rrezikut nga ndryshimi në vlerën e kësaj valute krahasuar me një vit më parë. Valutat e tjera shënojnë pozicion të shkurtër valutor²⁴, por përfaqësimi i tyre në strukturën valutore është shumë i vogël, ndaj ndryshimet e tyre nuk kanë ndikim të madh në hendekun total.

²² Aktivja me komponent euro u ul për 6.194 milionë denarë ose për 2,3%, ndërsa rënia është pasojë e zvogëlimit të mjeteve monetare, ekuivalentëve monetarë, arit dhe metaleve të çmuara për 3.817 milionë denarë; kredive në valutë për 2.479 milionë denarë dhe depozitave në valutë për 1.728 milionë denarë. Pasivja me komponent euro u ul për 7.275 milionë denarë ose për 2,8%, që kryesisht është rezultat i zvogëlimit të depozitave në valutë për 5.293 milionë denarë dhe të mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe detyrimeve të tjera afatshkurtra për 1.442 milionë denarë.

²³ Aktivja me komponent në dollar u rrit për 258 milionë denarë ose për 1,5%, ndërsa rritja vjen si pasojë e rritjes së depozitave në dollarë për 576 milionë denarë, si dhe e rritjes së mjeteve monetare, ekuivalentëve monetarë, arit dhe metaleve të çmuara për 346 milionë denarë, por u zbut me zvogëlimin e mjeteve financiare që ruhen deri në maturimin në dollarë për 574 milionë denarë dhe kredive në dollarë për 112 milionë denarë. Pasivja me komponent në dollar u rrit për 198 milionë denarë ose për 1,0%, që është pasojë e rritjes së mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe të detyrimeve afatshkurtra për 237 milionë denarë, por rritja u zbut nga rënia e depozitave në dollarë të personave fizikë për 186 milionë denarë.

²⁴ Dallimi negativ ndërmjet aktives dhe pasives në funtin britanik dhe në denarë me klauzolë në këtë valutë është 4 milionë denarë; me dollarin australian ka një rënie të lehtë dhe është 389 milionë denarë; ndërsa me frangun zviceran, një ngushtim pak më të madh dhe është 311 milionë denarë. Hendeku total me valutat e tjera të përmendura është pozitiv, në vlerën prej 31 milionë denarë dhe shënon zgjerim të lehtë.

Tabela nr. 3 Struktura valutore e aktives dhe e pasives me komponent valutor në përqindje

Valuta	31.12.2022		31.3.2023	
	Aktiva	Pasiva	Aktiva	Pasiva
Euro	91.2	89.6	90.8	89.2
Dollari amerikan	5.9	7.1	6.1	7.4
Franga zvicerane	1.2	1.3	1.3	1.4
Dollari australian	0.5	0.6	0.4	0.6
Paundi britanik	0.5	0.6	0.6	0.6
Të tjera	0.7	0.8	0.8	0.8
Gjithsej	100.0	100.0	100.0	100.0

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të tërthortë valutor është i pranishëm për shkak të përfaqësimit të kredive me komponent valutor në portofolin e tyre kreditor. Më 31.3.2023, totali i kredive me komponent valutor merr pjesë me 43.2% në totalin e kredive të sektorit jofinanciar dhe pjesëmarrja e tyre mbetet e pandryshuar në krahasim me tremujorin paraardhës, ndërkohë që pjesëmarrja e kredive me komponent valutor të amvisërive dhe të ndërmarrjet shënojnë rritje të lehtë²⁵. Megjithatë, zbatimi i politikës së kursit fiks nominal valutor të denarit në raport me euron është faktori kryesor në zbutjen e rrezikut të tërthortë valutor të bankave, në kushtet kur 99,6% e kredive me komponent valutor janë në euro ose denarë me klauzolë euro.

Tabela nr. 4 Shpërndarja e bankave sipas pjesëmarrjes së pozicionit të hapur valutor në valuta të veçanta dhe pozicioni agregat valutor në mjetet e veta

Përshkrimi	Numri i bankave												Pozicioni agregat i këmbimit valutor/mjete vetanake
	Pozicioni i hapur i këmbimit valutor në monedha të veçanta/mjete vetanake												
	Euro		Dollari amerikan		Franga zvicerane		Paundi britanik		Dollari australian		Të tjera		
	E gjatë	E shkurtër	E gjatë	E shkurtër	E gjatë	E shkurtër	E gjatë	E shkurtër	E gjatë	E shkurtër	E gjatë	E shkurtër	
nën 5%	5	2	8	4	9	2	8	3	5	3	11	1	6
nga 5% deri më 10%	3												2
nga 10% deri më 20%	1												3
nga 20% deri më 30%	1												1
mbi 30%													

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

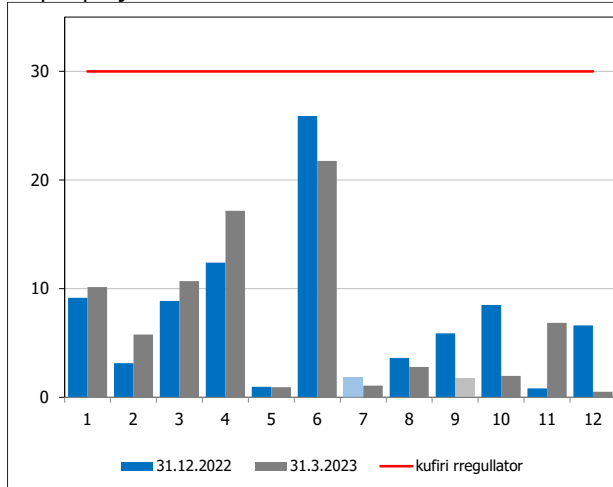
Pozicioni agregat valutor në raport me mjetet vetanake pranë bankave individuale më 31.3.2023 lëvizë nga 0,5% në 21,8%, që është në të njëjtin nivel krahasuar me tremujorin paraardhës dhe është nën kufirin e përcaktuar prej 30%. Pozicioni valutor i njëmbëdhjetë bankave është i gjatë dhe vetëm një bankë regjistron një pozicion të shkurtër.

²⁵ Ndryshimet e këtilla janë rezultat i uljes së ndjeshme të kredive me komponent valutor të klientëve të tjerë, që vjen si pasojë e shlyerjes së kredive në valutë të shtetit ndaj një banke afariste.

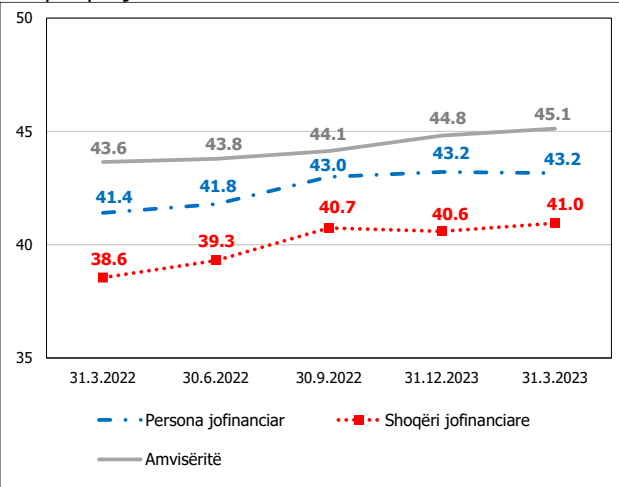

Grafiku nr. 19 Raporti i pozicionit agregat valutor dhe i fondeve vetanake sipas bankave individuale* (majtas) dhe pjesëmarrja e kredive me komponent valutor në totalin e kredive (djathtas)

në përqindje

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Shtyllat me ngjyrim më të çelur u referohen bankave që kanë një pozicion të shkurtër valutor, por që tregohen në vlerë absolute. BZhMV është përjashtuar nga analiza.

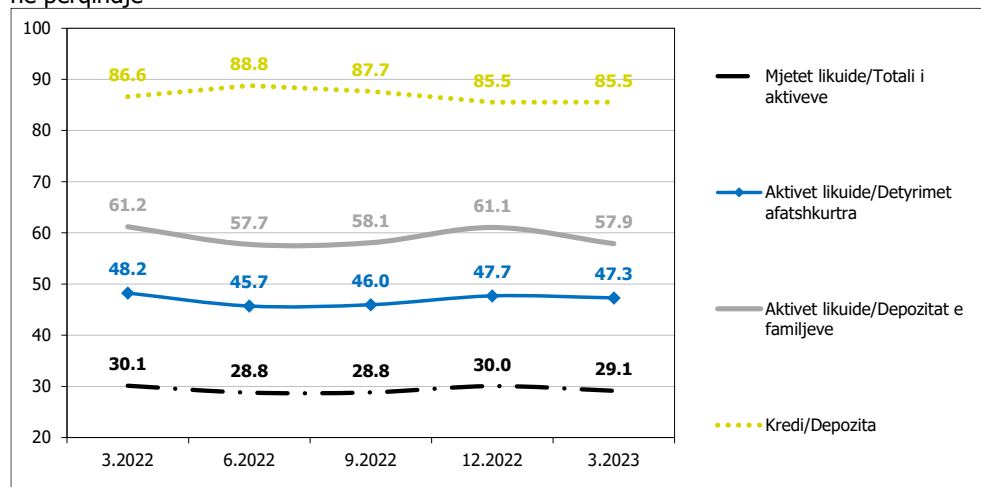
3. Rreziku i likuiditetit

Në tremujorin e parë të vitit 2023, pozicioni i likuiditetit të sistemit bankar mbeti në nivele të qëndrueshme. Mirëpo, gjatë rënies tremujore të depozitave (për 0,8%), mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rënie tremujore prej 4,2%, që pjesërisht është pasojë e faktorëve të zakonshëm sezonalë në këtë periudhë të vitit. Kështu, treguesit e likuiditetit të sistemit bankar shënuan lëvizje minimale në rënie, por kjo nuk shkaktoi shmangie të theksuara të treguesve nga niveli i tyre i zakonshëm i kënaqshëm. Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (ang. Liquidity Coverage Ratio) është 2.7 herë më i lartë në krahasim me minimumin rregullator (100%), përkatësisht është 269,5%, që konfirmon vëllimin solid të aktives likuide në dispozicion të bankave dhe që lejon likuiditetin e rreziku të jetë brenda kufijve të pranueshëm, pa shfaqjen e trysnive të likuiditetit. Dallimi agregat ndërmjet hyrjeve dhe daljeve monetare të dakorduara deri në një vjet janë negative, por bankat presin një nivel relativisht të lartë të qëndrueshmërisë së depozitave, si burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Rezultatet e testeve të stresit tregojnë një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

3.1. Treguesit e likuiditetit

Në tremujorin e parë të vitit 2023, në kushtet e një rënieje të moderuar të mjeteve likuide të sistemit bankar, treguesit e likuiditetit shënuan një përkeqësim të caktuar, por pa shmangie të mëdha nga nivelet e zakonshme të kënaqshme.

Grafiku nr. 20 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar në përqindje

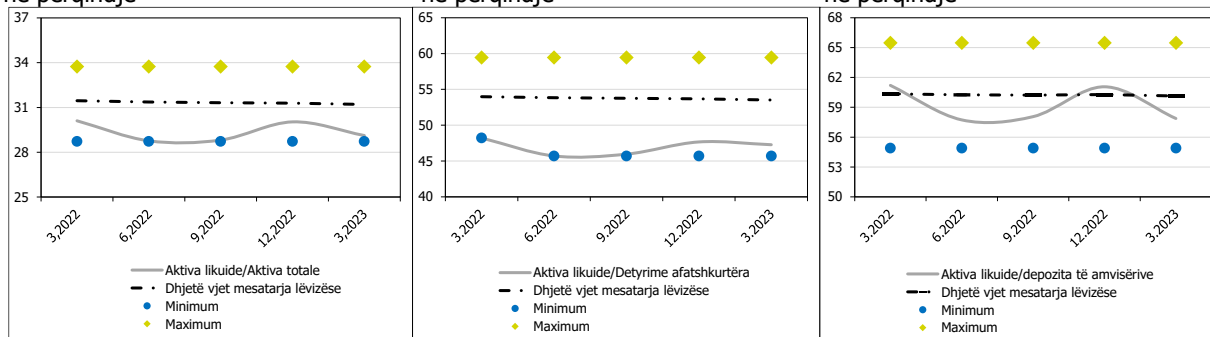

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Gjatë llogaritjes së treguesve të likuiditetit në nivel të sistemit bankar, mjetet dhe detyrimet ndërbankare rezidente nuk merren parasysh..

Grafiku nr. 21 Aktivja likuide / totali i aktives (majtas), aktivja likuide / detyrimet afatshkurtra (në mes) dhe aktivja likuide / depozitat e amvisërive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Treguesit janë mesatarisht nën mesataren e tyre dhjetëvjeçare, por tregojnë menaxhim të përshtatshëm të rrezikut të likuiditetit të bankave, pa shfaqjen e trysnive të likuiditetit, gjë që konfirmohet nga pjesëmarrja solide e aktives likuide në totalin e aktives së bankave (29,1%) dhe nga mbulimi i kënaqshëm i detyrimeve dhe i depozitave afatshkurtra nga amvisëritë me mjete likuide (nga 47,3%, përkatësisht 57,9%²⁶).

Shkalla E mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (ang. Liquidity Coverage Ratio) është 269,5%, që është 2,7 herë më shumë se minimumi rregullator (100%²⁷) dhe konfirmon vëllimin e kënaqshme të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar maqedonas. Analizuar sipas bankave individuale, shkallët e mbulimit të likuiditetit lëvizin nga 143,7% në 1050,5% (me një mesatare prej 308,5%), që gjithashtu sugjeron kufijtë e pranueshëm të rrezikut të likuiditetit ndaj të cilëve janë të ekspozuara bankat dhe menaxhimin e qëndrueshëm të likuiditetit nga ana e tyre.

Sipas karakteristikave valutore të mjeteve dhe detyrimeve likuide, në tremujorin e parë të vitit 2023, treguesit e likuiditetit në valutë shënuan rënie pak më të theksuar në krahasim me treguesit e likuiditetit në denarë²⁸, duke pasur parasysh se mjetet likuide valutore kontribuojnë më shumë në rënien e totalit të mjeteve likuide (zvogëlimi i aktives likuide në valutë është kryesisht për shkak të një efekti të njëhershëm që vjen nga shlyerja e një depozite në valutë jashtë vendit). Gjithashtu, treguesit e likuiditetit në denarë janë vazhdimisht në nivel më të lartë krahasuar me treguesit e likuiditetit valutor, që vjen si pasojë e pjesëmarrjes më të madhe strukturore të mjeteve likuide në denarë në gjithsej mjetet likuide të bankave. Rreziqet nga niveli më i ulët i treguesve të likuiditetit në valutë zbuten nga likuiditeti i lartë në denarë dhe mundësia e sigurimit të mjeteve likuide në valutë²⁹, nëse është e nevojshme.

²⁶ Sipas bankave individuale, më 31.3.2023, pjesëmarrja e mjeteve likuide në totalin e mjeteve është ndërmjet 20,1% dhe 49,3%, me një mesatare prej 25,6% (Mars 2022: ndërmjet 20,3% dhe 50,2%). Mbulimi i detyrimeve afatshkurtra me mjete likuide është ndërmjet 32,3% dhe 65,3%, me një mesatare prej 45,6% (Mars 2022: ndërmjet 34,8% dhe 71,8%), kurse mbulimi i depozitave të amvisërive me mjete likuide midis 30,4% dhe 105,2%, me një mesatare prej 59,4% (Mars 2022: midis 39,8% dhe 100,9%). Nga kjo analizë është përjashtuar "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" ShA Shkup.

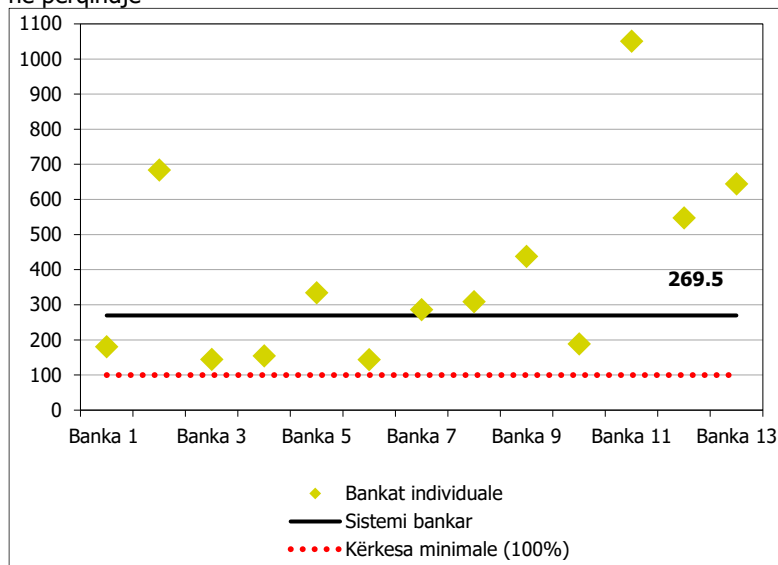
²⁷ Krahas bazës agregate, bankat janë të detyruara të vendosin dhe monitorojnë një shkallë mbulimi të likuiditetit sipas çdo valute të rëndësishme për bankën (çdo valutë, pjesëmarrja e së cilës në totalin e detyrimeve të bilancit të bankës është të paktën 5%). Në të njëjtën kohë, nuk parashikohet asnjë nivel minimal për shkallët e mbulimit të likuiditetit sipas valutave. Më 31 mars 2023, shkallët e mbulimit të likuiditetit për dy valutat kryesore, euro dhe denarë, janë 96,9%, përkatësisht 307,7%.

²⁸ Kërkesat dhe detyrimet me klauzolë valutore konsiderohen si denarë, sepse rrjedha monetare e tyre është në denar.

²⁹ Bankat mund të sigurojnë në çdo kohë mjetet e nevojshme likuide në valutë përmes ndërhyrjeve të Bankës Popullore në tregun valutor. Gjithashtu, Banka Qendrore Europiane (BQE) mori një vendim për zgjatjen e vlefshmërisë së linjës repo, përmes së cilës, në gusht të vitit 2020, për herë të parë i ofroi Bankës Popullore qasje në likuiditetin valutor në euro, me kolateralin e duhur. Afati u fundit

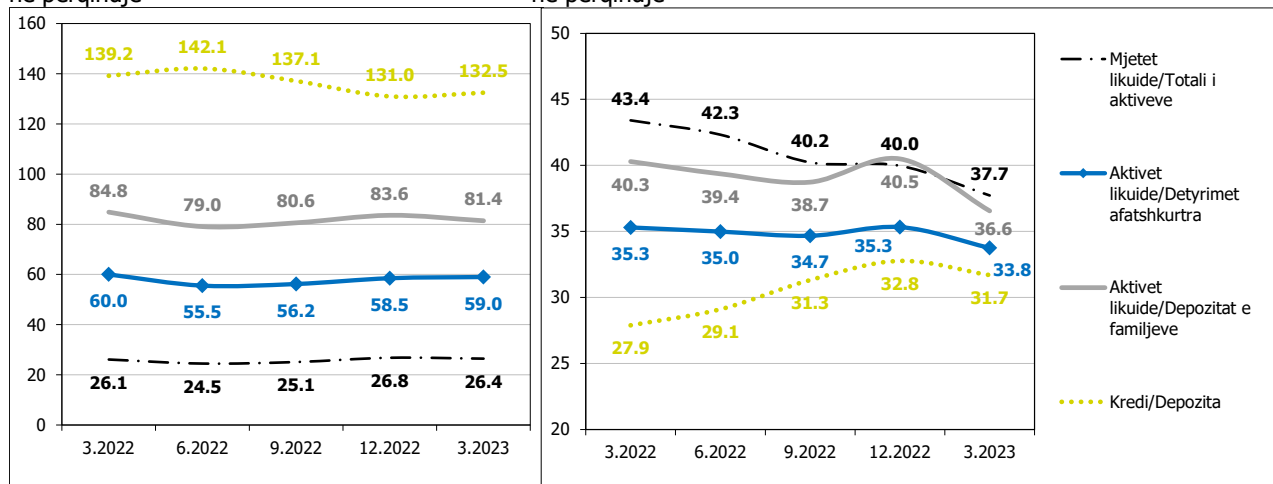

Grafiku nr. 22 Shkalla e mbulimit të likuiditetit, me gjendjen më 31.3.2023 në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 23 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar sipas valutave – denarë (majtas) dhe valuta (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

i zbatimit të linjës repo me vlerë prej deri 400 milionë euro është shtyrë deri në janar të vitit 2024. Deri më tani, Banka Popullore nuk ka shfrytëzuar mjete nga linja repo. Më shumë hollësi gjenden në këtë link: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2022/html/ecb.pr221215~6bc5ecf0ff.en.html>.

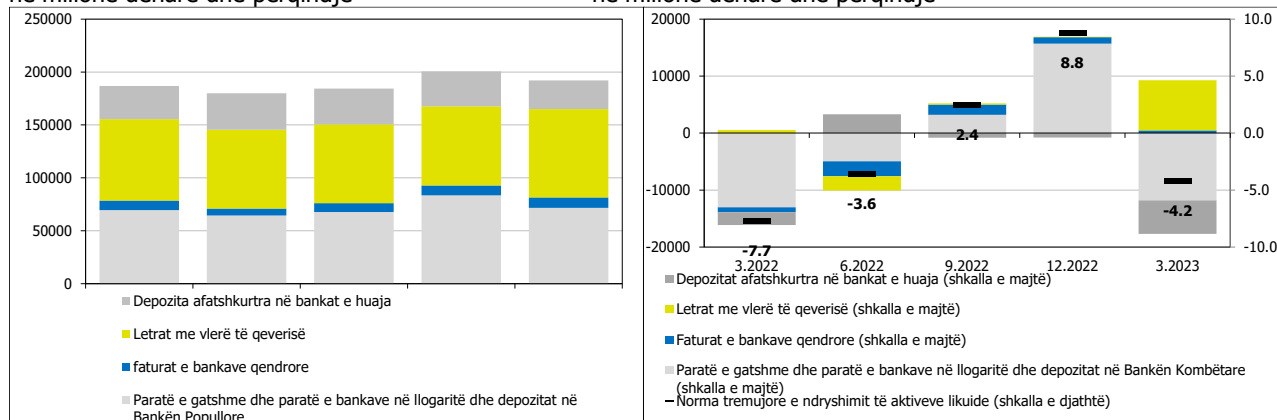
3.2. Dinamika dhe përbërja e mjeteve të likuide

Në fund të tremujorit të parë 2023, mjetet likuide³⁰ në nivel të sistemit bankar ishin 192.130 milionë denarë. Gjatë rënies tremujore të depozitave (për 0,8%), që është kryesisht rezultat i efekteve të zakonshme sezonale në këtë periudhë të vitit, kur rreziqet për shkak të konfliktit të zgjatur ushtarak në Ukrainë dhe të trysnive e sfidave inflacioniste që lidhen me krizën energjetike janë të theksuara edhe më tej, **mjetet likuide të sistemit bankar u zvogëluan për 4,2%, përkatësisht për 8,429 milionë denarë**. Shlyerja e një depozite në valutë jashtë vendit pati një ndikim të caktuar të njehershëm. Analizuar sipas instrumenteve individuale financiare që përbëjnë mjetet likuide, rënia më e theksuar është te vendosjet e bankave në depozita të disponueshme njëditore në Bankën Popullore (rënie për 34.430 milionë denarë ose për 79,9%), kundrejt rritjes së vendosjeve të bankave në depozita shtatëditore në dispozicion në Bankën Popullore (të cilat u rritën për gati katër herë, përkatësisht për 22.200 milionë denarë)³¹. Rënie e theksuar shënojnë edhe mjetet e bankave në llogaritë korrespondente dhe depozitat afatshkurtra të vendosura në bankat e huaja (rënie prej 5.897 milionë denarë ose për 17,9%). Në anën tjetër, mjetet e llogarisë në denarë në Bankën Popullore shënuan një ndryshim minimal në rritje (rritje për 226 milionë denarë ose 3,6%), ndërsa investimet e bankave në letrat me vlerë, shtetërore, shënuan rritje (vendosjet në obligacione shtetërore për 8.312 milionë denarë ose për 15,1%, ndërsa vendosjet në bono thesari për 1.054 milionë denarë ose 6,4%). Vendosjet bankave në bono thesari u rritën me 466 milionë denarë ose 4,9%³².

Grafiku nr. 24 Mjetet likuide, struktura (majtas) dhe ndryshimi (djathtas)

në milionë denarë dhe përqindje

në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

³⁰ Mjetet likuide përfshijnë: 1) mjetet monetare dhe kërkesat e Bankës Popullore, e cila përfshin mjetet efektive monetare, mjetet monetare në llogaritë bankare në Bankën Popullore, depozitat në dispozicion në Bankën Popullore dhe bonot e thesarit; 2) depozitat afatshkurtra në bankat e huaja, duke përfshirë mjetet e bankave në llogaritë e tyre korrespondente jashtë vendit dhe 3) vlera kontabël e vendosjeve në letrat me vlerë të emetuara nga qeveritë qendrore, d.m.th. letrat me vlerë, shtetërore, të lëshuara nga Republika e Maqedonisë së Veriut dhe të emetuara nga shtetet e huaja. Për qëllime të analizës së rrezikut të likuiditetit, mjetet dhe detyrimet në denarë me klauzolë valutore konsiderohen si denarë.

³¹ Gjatë tremujorit të parë të vitit 2023, Banka Popullore vazhdoi me shtrëngimin e politikës monetare, e cila filloi në fund të vitit 2021 me menaxhimin aktiv të likuiditetit përmes ndërhyrjeve në tregun valutor, ndërsa që nga prilli i vitit të kaluar, edhe përmes rritjes së normave të interesit. Në fakt, së bashku me normat e interesit të instrumentit bazë të politikës monetare, edhe normat e interesit të depozitave njëditore dhe shtatëditore u rritën në dy raste, bashkërisht për 0,75 p.p., deri në nivelet 3,40%, përkatësisht 3,45%. Në maj të vitit 2023, normat e interesit u rritën më tej për 0,25 pikë përqindjeje.

³² Gjatë tremujorit të parë të vitit 2023, si dhe në maj të vitit 2023, norma e interesit për bonot e thesarit u rrit me një agregat prej 1 pikë përqindjeje, në nivelin 5,75% (në maj të vitit 2023). Shuma e ofruar e bonove të thesarit mbeti e njëjtë, pra 10.000 milionë denarë, ndërsa kërkesa në mars dhe maj të vitit 2023 u rrit në nivelin e ofertës (10.000 milionë denarë).

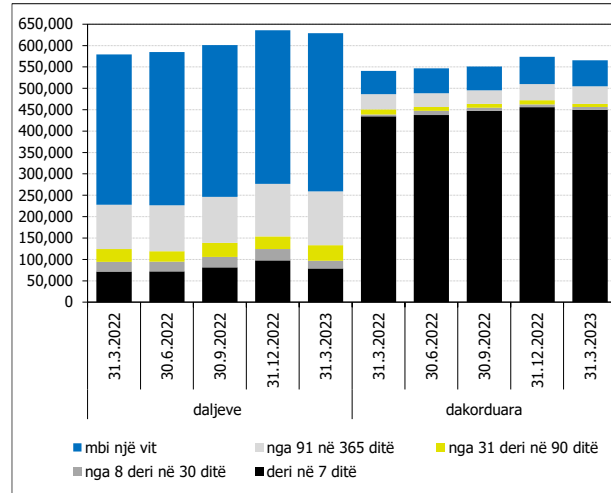

3.3. Struktura e maturimit të të hyrave dhe të daljeve të dakorduara nga mjetet dhe detyrimet e bankave

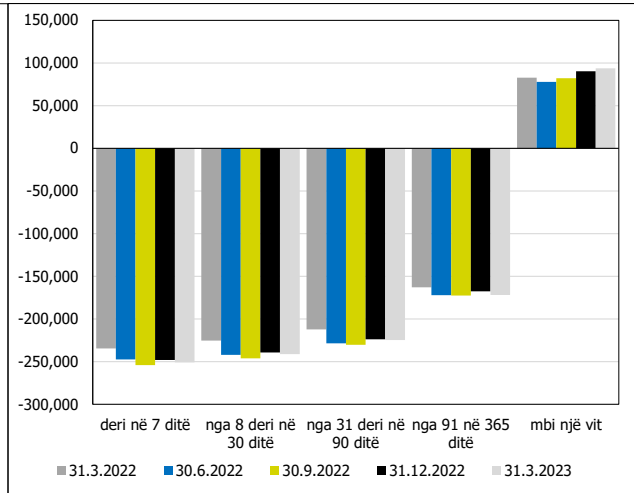
Me gjendjen më 31.3.2023, në strukturën e maturimit të hyrjeve dhe daljeve të bankave mbizotërojnë flukset hyrëse të rëna dakord të bankave të shpërndara në periudhë kohore prej mbi një vjet dhe daljet e dakorduara të bankave të shpërndara në periudhë kohore shtatëditore. Në të njëjtën kohë, dallimi (hendeku) më i madh midis hyrjeve dhe daljeve të bankave vihet re pikërisht në periudhat kohore deri shtatëditore (hendek negativ) dhe mbi një vjet (hendek pozitiv), që rezulton nga përfshirja e detyrimeve pa afat dhe pa maturim fiks në segmentin e maturimit shtatëditor, pra për shkak të kërkesave të bazuara në kredi të përfshira në segmentet e maturimit mbi një vjet (kreditë afatgjata në nivel të sistemit bankar përbëjnë rreth 80% të totalit të kredive ndaj subjekteve jofinanciare). Hendeqet e mbledhura në raport me aktiven e sistemit bankar janë 37,1% (hendeku mbledhës deri në 7 ditë) dhe 25,4% (hendeku mbledhës deri në 1 vit).

Grafiku nr. 25 Struktura e maturimit të të hyrave dhe daljeve në bazë të mjeteve dhe detyrimeve të bilancit (majtas) dhe hendeku përmblidhës ndërmjet të hyrave dhe daljeve të dakorduara, duke përfshirë vlerën e mbledhur të mjeteve të pasiguruara (djathtas)

në milionë denarë

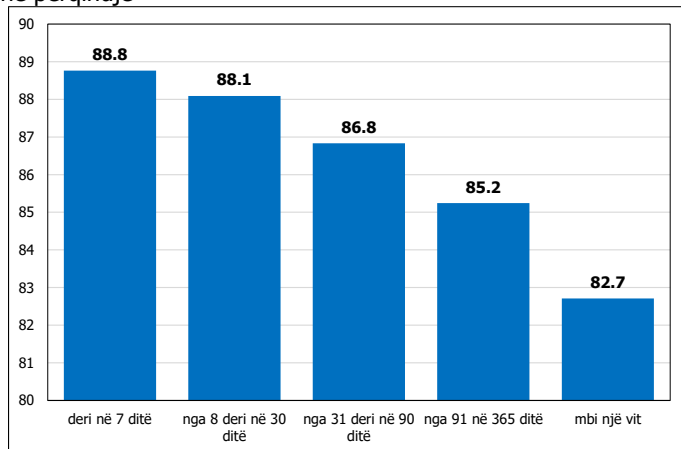
në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 26 Stabiliteti i pritshëm i depozitave sipas periudhës së mbetur të maturimit, me gjendje më 31.3.2023 në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Bankat presin ruajtjen e stabilitetit të depozitave si burimin kryesor të financimit të aktiviteteve të tyre. Në përputhje me sjelljen e depozituesve, bankat vlerësojnë se pjesa më e madhe e daljeve monetare të dakorduara (ose 82,7%) në bazë të depozitave, nuk do të realizohen nga depozituesit në 12 muajt e ardhshëm.

3.4. Simulimet e stresit për goditjet e likuiditetit

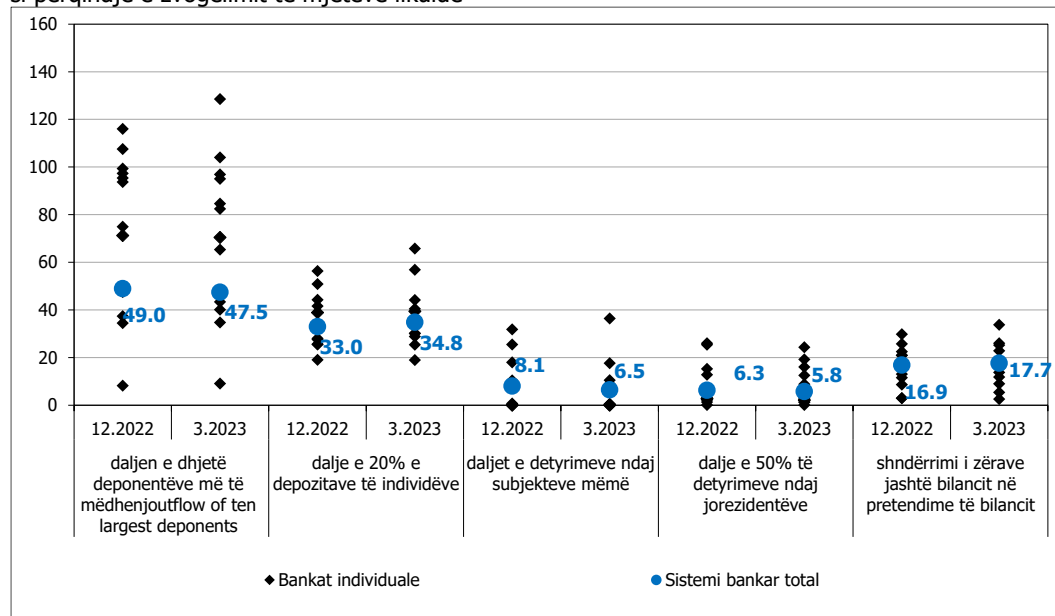
Më 31.3.2023, rezultatet e simulimeve të stresit të kryera për goditjet e likuiditetit tregojnë një kapacitet solid të sistemit bankar, i cili ka mjaftueshëm mjete likuide për t'iu përgjigjur në mënyrë të duhur daljeve të simuluaru monetare. Rezistenca e sistemit bankar maqedonas ndaj goditjeve të likuiditetit konfirmohet përmes rezultateve të të gjitha simulimeve të veçanta të goditjeve të likuiditetit, kurse shfrytëzimi i plotë (ose 112,2%, më 31.3.2023) i mjeteve likuide do të ndodhte vetëm në simulimin jashtëzakonisht ekstrem të një goditjeje të likuiditetit, i cili përfshin daljet e kombinuara³³, në disa baza, të mjeteve nga bankat. Duke pasur parasysh ekstremitetin e supozimit, për qëllimet e këtij simulimi, përfshirja e zakonshme e aktiveve likuide është zgjeruar për të përfshirë instrumente të tjera financiare³⁴ në pronësi të bankave, të cilat vlerësohen të mbledhen shpejt dhe lehtë ose të konvertohen në mjete monetare nga bankat. Në rastin e këtillë, kur simulohen goditjet e supozuara të kombinuara, aktivet likuide të sistemit bankar kanë kapacitetin për të mbuluar të gjitha daljet e supozuara (më saktë, për mbulimin e daljeve të likuiditetit do të nevojitej 97,4% e aktiveve likuide të disponueshme, sipas përkufizimit të zgjeruar).

³³ Gjatë simulimit supozohet dalja e: depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, 20% të depozitave të amvisërive, detyrimeve ndaj subjekteve mëmë (detyrimet e bazuara në instrumente të varura dhe instrumente kapitale hibride janë përjashtuar nga simulimi sepse, në përputhje me rregulloren për llogaritjen e mjaftueshmërisë së kapitalit, pagesa e tyre është e rregulluar), 50% e detyrimeve ndaj jorezidentëve (me përjashtim të detyrimeve ndaj personave amë jorezidentë të bankave, të cilat tashmë mbulohen nga një nga simulimet e mëparshme) dhe konvertimi i disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (kreditë e pambuluara, linjat e pakthyeshme të kredive dhe limitet e papërdorura të bazuara në kartat e kreditit dhe mbritërheqjet e llogarisë së transaksionit të miratuar) në kërkesat e bilancit. Gjatë simulimeve të goditjeve të likuiditetit, "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" Sha Shkup është përjashtuar.

³⁴ Krahas instrumenteve financiare që përbëjnë aktivet likuide, shtohen edhe këto instrumente financiare: mjetet në fondin e garancisë rezervë në KIBS, depozitat afatgjata në bankat e huaja, instrumentet e tregut të parasë të emetuara nga emetues të huaj joshitetërorë, kreditë me maturim të mbetur kontraktual deri në 30 ditë, si dhe efekti i uljes së rezervës së detyrueshme për detyrimet në valutë të bankave, e cila fshihet në valutë për shkak të daljeve të simuluaru të depozitave në valutë të amvisërive.

Grafiku nr. 1 Kontributi i goditjeve individuale në zvogëlimin e mjeteve likuide gjatë simulimit të goditjes së kombinuar të likuiditetit si përqindje e zvogëlimit të mjeteve likuide

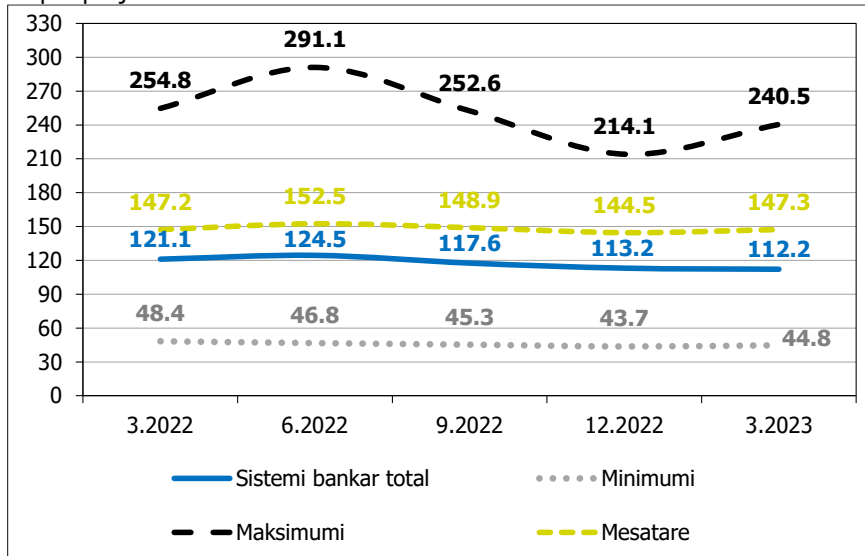
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Me rastin e zbatimit të simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit, niveli i lartë i mjeteve likuide në dispozicion të bankave maqedonase mundëson shlyerjen e të gjitha daljeve të supozuara, individuale, ekstreme të likuiditetit. Rënia më e madhe e mjeteve likuide ndodh gjatë simulimit të daljes së depozitave të dhjetë deponentëve më të mëdhenj, dhe kuptimi i këtij simulimi për bankat individuale është i ndryshëm, duke pasur parasysh dallimet në shkallën e përqendrimit të depozitave. Përkundrazi, në simulimin e realizimit të rrezikut të reputacionit dhe humbjes së besimit të popullatës tek bankat e përfaqësuar nga dalja e 20% e depozitave të amvisërive ka ngjashmëri më të madhe në rezultatet për bankat individuale, duke konfirmuar kështu rëndësinë e besimit të publikut në sistemin bankar. Në konvertimin e supozuar të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave në kërkesën e bilancit³⁵, bankat do të shpenzonin diçka më pak se 20% të aktiveve të tyre likuide. Pjesëmarrja e vogël e detyrimeve ndaj jorezidentëve, si dhe ndaj personave të regjistruar në strukturën e totalit të burimeve të financimit të bankave, shkakton ndikim modest të goditjeve që lidhen me to në rezultatin e përgjithshëm të këtij simulimi.

³⁵ Supozohet dalje e mjeteve si rezultat i konvertimit të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (letra kreditore të pambuluara, linja krediti të përvokueshme dhe limite të papërdorura bazuar në kartelat e kreditit dhe mbitërheqjet e llogarisë së transaksionit të miratuar) në kërkesa bilanci.

Grafiku nr. 2 Zvogëlimi i mjeteve likuide pas simulimit të goditjeve të kombinuara të likuiditetit (pas të gjitha goditjeve)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

4. Rreziku i ndryshimit të normës së interesit

Në tremujorin e parë të vitit 2023 është rritur ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit nga ecuria e aktiviteteve bazë bankare. Kjo vjen më së shumti si pasojë e rritjes së shumës (të ponderuar) të vendosjeve në kredi me normë interesi të ndryshueshme, si dhe rishpërndarjes së tyre nga blloqet me më të shkurtër në blloqe me periudhë më të gjatë të mbetur deri në rivlerësimin e radhës të normës së interesit³⁶. Në të kundërt, shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit me normë fikse interesi shënoi rënie tremujore, si rezultat i uljes së vendosjeve në depozita dhe kredi. Hendeku total ndërmjet aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit, pa zbatuar goditjen e normës standarde të interesit, është pozitiv, për këtë arsye sistemi bankar është i ekspozuar ndaj rrezikut të uljes së normave të interesit, në bazë të agreguar. Megjithatë, rreziqet për realizimin e rrezikut të këtillë, të paktën në terma më të shkurtër, janë minimale, në kushtet e shtrëngimit të kushteve financiare, si në nivel global, ashtu edhe në vendin tonë. Megjithatë, në kushte të tilla, plotësuar nga fakti se në portofolin e kredisë së bankave, mbizotërojnë kreditë me norma të ndryshueshme dhe të rregullueshme³⁷ normat e interesit, rritet rëndësia e ekspozimit të bankave ndaj rrezikut indirekt të interesit nëpërmjet huamarrësve të tyre, për shkak të mundësisë së uljes së aftësisë kreditore të tyre kur rritet borxhi i interesit.

³⁶ Në pajtim me rregulloren, ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit që rrjedhin nga aktivitetet bankare mbikëqyr nëpërmjet shumës së aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit (kryesisht kreditë dhe depozitat), ndaj të cilave zbatohet goditje e normës së interesit për ndryshim paralel pozitiv ose negativ i normave të interesit me 2 pikë përqindjeje. Gjithashtu, aktivet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit shpërndahen në zona kohore sipas periudhës në të cilën do të ndodhë ndryshimi në shumën e normave të interesit. Në të njëjtën kohë, aktivet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit me norma interesi fikse shpërndahen sipas periudhës së maturimit të kërkesës/detyrimit, me norma interesi të ndryshueshme sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së normës së interesit variabël dhe me interes të adaptueshëm të normës së interesit sipas probabilitetit dhe shpeshtësisë së ndryshimeve të normave të interesit. Sa më e largët të jetë secila prej këtyre zonave kohore, aq më i lartë është efekti i goditjes së simuluar të normës së interesit prej 2 p.p., domethënë, aq më e lartë është përqindja me të cilën ponderohet shuma e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit. E pranushme është specifika e kredive me normë interesi të kombinuar (e përcaktuar për periudhë të caktuar, dhe pas kësaj periudhe ka normë interesi të ndryshueshme), ato shpërndahen në zonat kohore sipas maturimit faktik të anuiteteve gjatë periudhës së vlefshmërisë së normës fikse të interesit (për shumën që realisht duhet të paguhet në atë periudhë), dhe shuma e mbetur për të cilën do të zbatohet normë e ndryshueshme interesi në të ardhmen shfaqet në zonat kohore të përshtatshme sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së variablit. norma e interesit. Në fund, përcaktohet shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit të ponderuar, e cila në rregullore quhet **vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare dhe** tregon ndryshimin e vlerës ekonomike të këtij portofoli, me goditje të supozuar të normës së interesit prej ± 2 pikë përqindjeje.

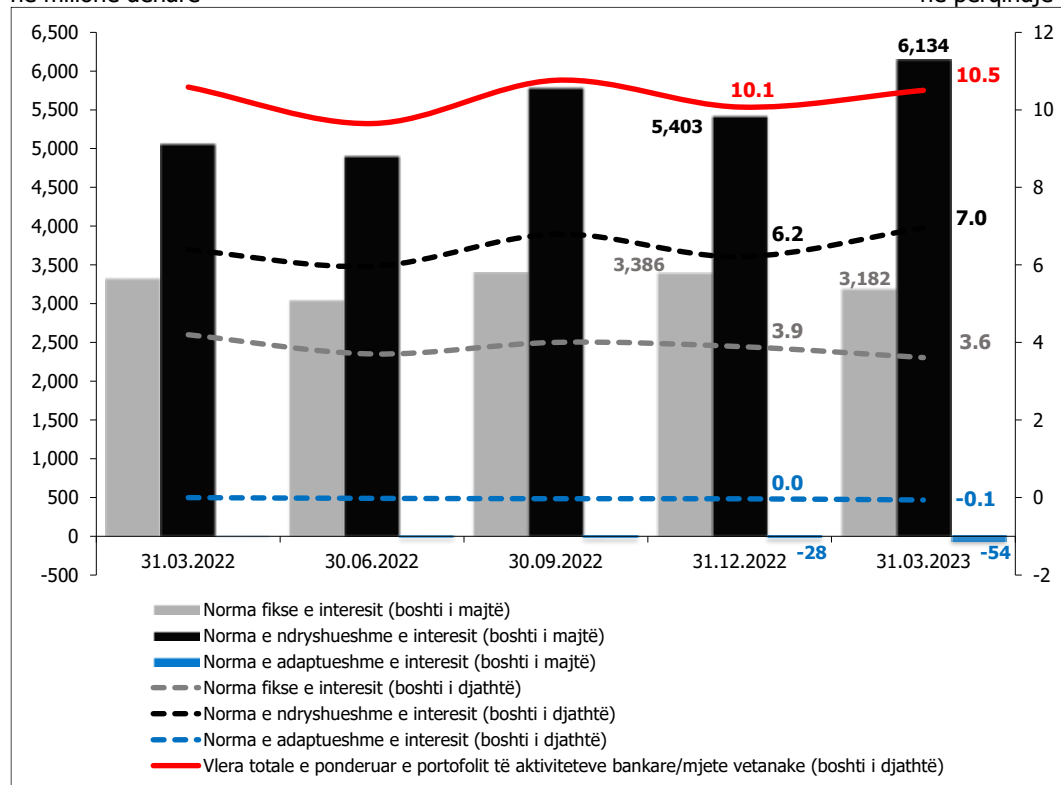
³⁷ Norma e interesit e rregullueshme është norma e interesit që ndryshon në mënyrë të njëanshme, në bazë të vendimit të bankës.

Grafiku nr. 3 Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare* sipas llojit të normës së interesit, në shumë absolute (boshti majtas) dhe në raport me mjetet vetanake (boshti djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare tregon humbjen e mundshme të vlerës ekonomike të këtij portofoli, gjatë goditjes së supozuar të normës së interesit prej ± 2 pikë përqindjeje.

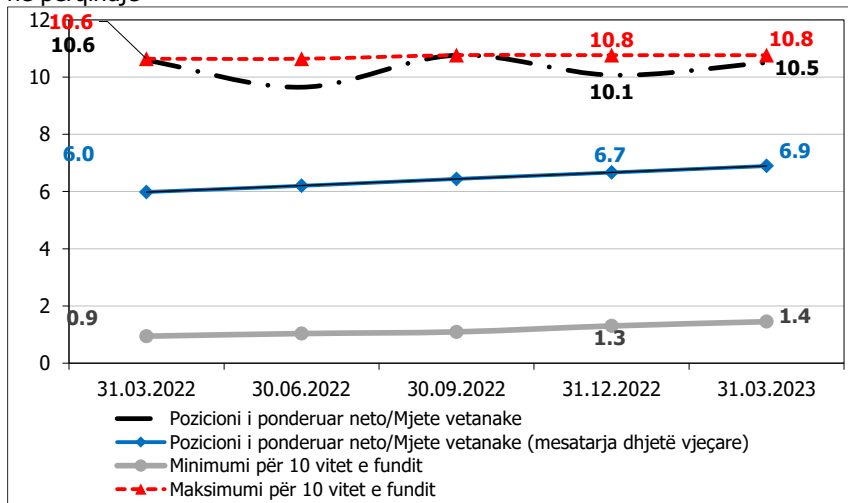
Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare³⁸ shënoi rritje tremujore prej 501 milionë denarë, ose për 5,7%, që me rritjen e mjeteve vetanake (për 1,4%) kushtëzon rritjen e masës rregullative për ekspozimin ndaj rrezikut të interesit direkt nga aktivitetet bazë bankare (raport ndërmjet vlerës së ponderuar neto të portofolit të veprimtarive bankare dhe mjeteve vetanake) me 0,4 pikë përqindje, deri në nivelin 10,5%. Ky raport është nën nivelin maksimal të arritur në 10 vitet e fundit (10,8%), por tejkalon mesataren dhjetëvjeçare, e cila është 6,9%. Sipas bankave individuale, ky raport varion nga 0,9% në 16,5% dhe është nën kufirin e përcaktuar prej 20%³⁹.

³⁸ Për shpjegimin e termit "vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare", shihni fusnotën e mëparshme.

³⁹ Sipas rregullores, në rast se raporti ndërmjet vlerës totale të ponderuar të portofolit të veprimtarive bankare dhe mjeteve vetanake të bankës kalon 20%, banka është e detyruar të propozojë masa për uljen e këtij raporti, dhe Banka Popullore mund ta urdhërojë atë të ndajë sasi adekuate të kapitalit për të mbuluar rrezikun e ndryshimit të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare.

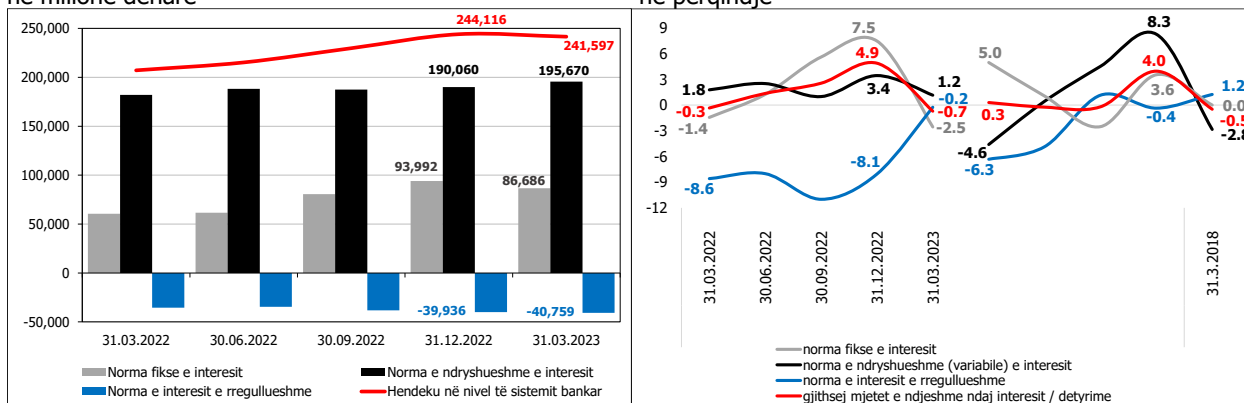
Grafiku nr. 4 Treguesi i ekspozimit ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit nga aktivitetet bankare (pozicioni i ponderuar neto / mjetet vetanake) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

E analizuar sipas llojit të normës së interesit, rritja tremujore e vlerës së ponderuar (neto) të portofolit të aktiviteteve bankare rezulton më së shumti nga rritja e vlerës së ponderuar të portofolit me normë të ndryshueshme interesi (për 731 milionë denarë, ose 13,5 %). Rritja e vlerës së ponderuar (neto) të portofolit me normë interesi të ndryshueshme është kryesisht për shkak të rritjes së shumës, por edhe nga rishpërndarja e vendosjeve në kredi me këtë lloj norme interesi nga blloqe me afat më të shkurtër (deri në 1 muaj) në blloqe me periudhë më të gjatë deri në rivlerësimin e radhës të shumës së normës së interesit (3 - 6 muaj). Në të kundërt, vlera e ponderuar (neto) e portofolit me normë fikse interesi shënoi rënie tremujore (për 204 milionë denarë ose për 6%), e cila rezulton nga zvogëlimi i vendosjeve në depozita me afat dhe në kredi me këtë lloj norme interesi. Zgjerim i lehtë (për 26 milionë denarë) është shënuar në vlerën e ponderuar (neto) të portofolit me normë interesi të rregullueshme.

Grafiku nr. 5 Mjete të ndjeshme ndaj interesit dhe detyrimet sipas llojit të normës së interesit, hendekut (majtas) dhe ndryshimit tremujor (djathtas) në milionë denarë

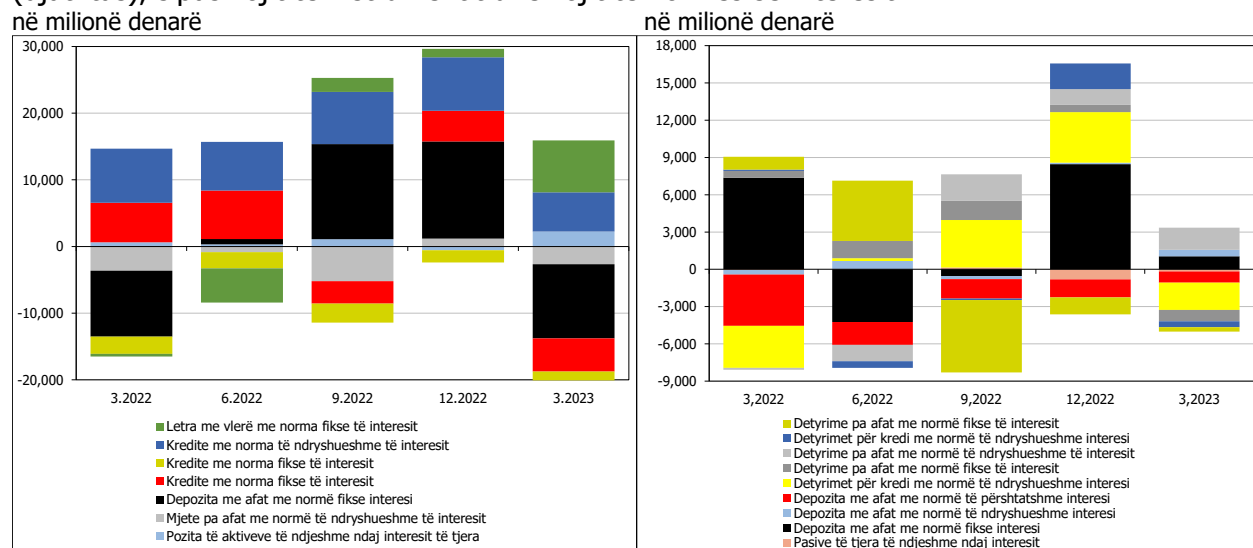

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Hendeku total, i paponderuar ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit (domethënë shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit pa zbatuar goditjen e parashikuar të interesit prej 2 p.p.) **shënoi rënie minimale tremujore prej 1% ose 2.518 milionë denarë.** Kjo është kryesisht për shkak të ngushtimit të **hendekut pozitiv midis pozicioneve me normë fikse interesit** (për 7,8% ose për 7.307 milionë denarë), më së shumti për shkak të rënies së plasmaneve në depozita afatshkurtëra dhe plasmaneve në kredi, me rritje të njëkohshme të plasmaneve në letra me vlerë. **Hendeku pozitiv (i paponderuar) ndërmjet mjeteve dhe detyrimeve me normë interesit të ndryshueshme** u shpërnda (për 5.611 milionë denarë ose për 3%), më së shumti për shkak të rritjes së plasmaneve në kredi me këtë lloj norme interesit. **Hendeku negativ midis mjeteve dhe detyrimeve me normë interesit të adaptueshme** u zgjerua, për 823 milionë denarë, ose për 2,1%, që rezultoi nga zvogëlimi i plasmaneve në kredi, me rritjen e njëkohshme të obligimeve të kërkesës me këtë lloj të normave të interesit.

Grafiku nr. 6 Ndryshime tremujore të mjeteve të ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit.

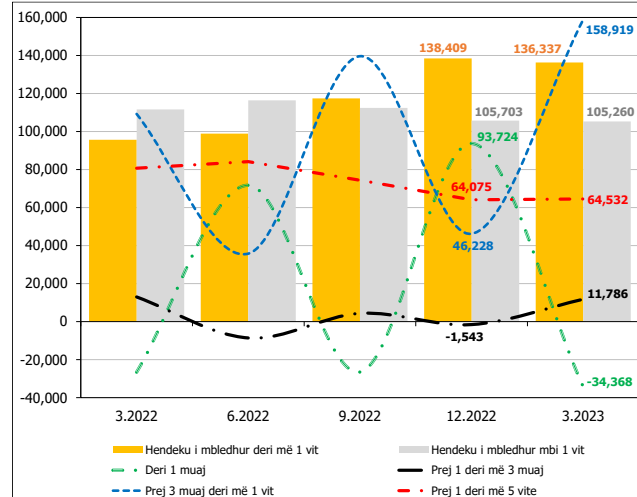
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analizuar sipas periudhës kohore deri në rivlerësimin e radhës të lartësisë së normave të interesit, ngushtimin e diferencës totale ndërmjet mjeteve të ndjeshme ndaj interesit, është pasojë e ngushtimit të hendekut deri në 1 muaj, për 128,092 milionë denarë. Ky ngushtim rezultoi kryesisht nga reduktimi i vendosjeve në depozita dhe kredi me normë fikse interesit. Në të njëjtën kohë, hendeku nga 3 muaj në 1 vit ka shënuar rritje (112,691 milionë denarë), e cila, nga ana tjetër, më së shumti është e kushtëzuar nga rritja e vendosjeve në kredi me normë të ndryshueshme të interesit.

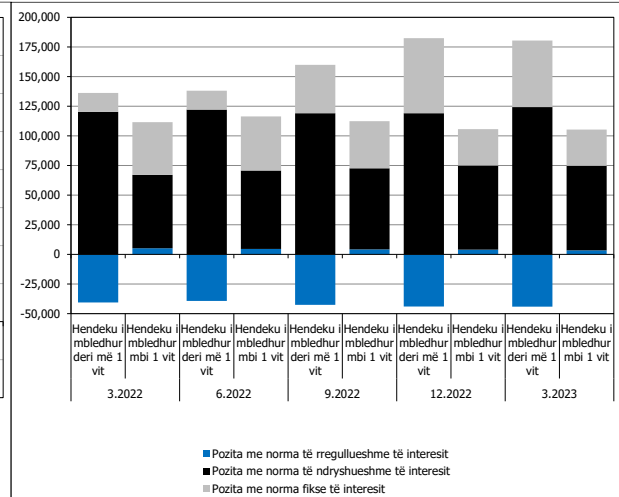

Grafiku nr. 7 Hendeku midis pozicioneve aktive dhe pasive, sipas periudhës deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit (majtas) dhe strukturës së hendeikut sipas llojit të normës së interesit (djathtas)

në milionë denarë

në milionë denarë

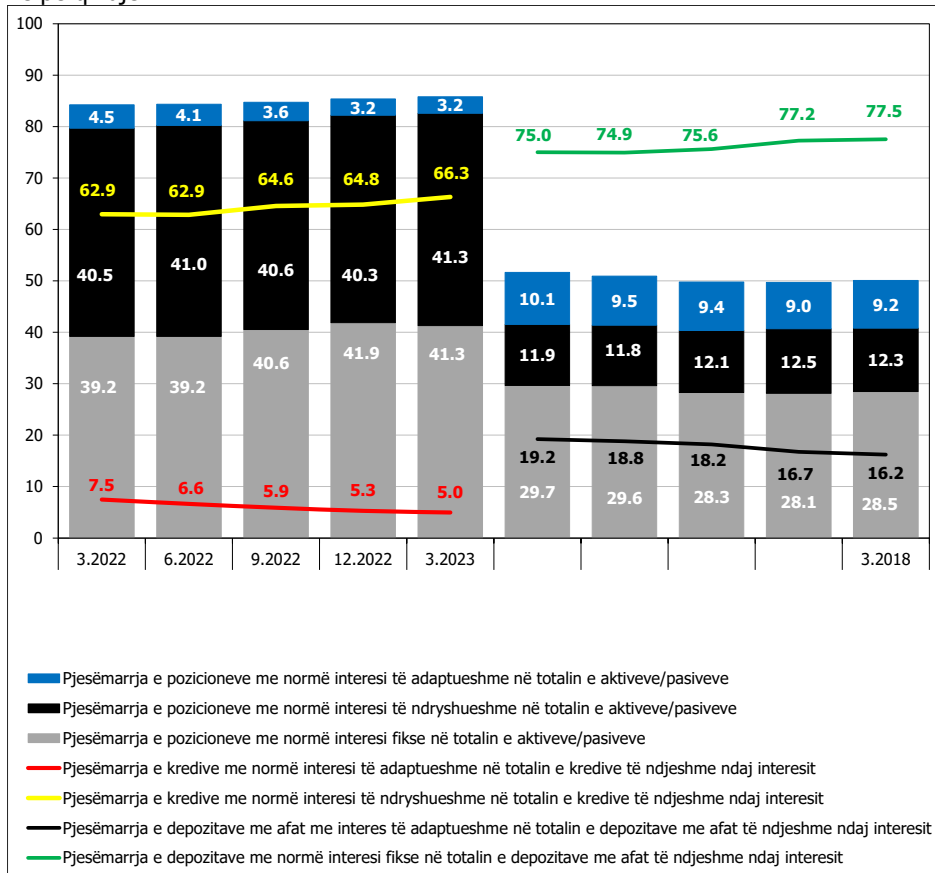
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Ekspozimi i tërthortë ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit, që rezultojn nga prania e kredive me norma interesi të rregullueshme dhe të ndryshueshme vazhdon të jetë i rëndësishëm. Më 31.3.2023, pjesëmarrja totale e këtyre kredive në totalin e kredisë është 71,3% (rritje me 1,2 pikë përqindje krahasuar me 31.12.2022), ku 66,3% e totalit të kredive kanë normë interesi të ndryshueshme, ndërsa 5% kanë normë interesi të rregullueshme. Duhet pasur parasysh se në pajtim me rregulloren, në raportet për rrezikun e ndryshimeve të normave të interesit, shuma e të gjitha pozicioneve (përfshirë kreditë) ku parashikohet zbatimi i llojit të ndryshëm të normës së interesit në periudha të ndryshme kohore deri në datën e maturimit, shpërndahet në varësi të llojit të normës së interesit që do të zbatohet në periudhën kohore përkatëse. Kështu, më 31.3.2023, pesëmbëdhjetë për qind e totalit të kredive për qëllimet e këtyre raporteve paraqiten si kredi me normë interesi të ndryshueshme, në bllokun përkatës kohor të ardhshëm në të cilin planifikohet të fillojë zbatimi i normës së ndryshueshmë të interesit, edhe pse ata aktualisht kanë normë interesi fikse⁴⁰.

⁴⁰ Ose me fjalë të tjera, më 31.3.2023 zbatohet normë interesi e ndryshueshme (e rregullueshme dhe e ndryshueshme) për 51,4% të shumës së kredisë dhe për pjesën e mbetur 15% (deri në 66,3% e treguar më 31.3.2023) aktualisht zbatohet normë interesi fikse, e cila gjatë kohëzgjatjes së kredisë (zakonisht pas disa vitesh) do të zëvendësohet me normë interesi të ndryshueshme ose të rregullueshme.

Grafiku nr. 8 Struktura e aktives dhe e pasives, sipas llojit të normës së interesit në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Më shumë detaje rreth strukturës së pozicioneve të ndjeshme ndaj interesit të bankave jepen në anekset e këtij raporti.

5. Rreziku nga paaftësia e pagesës

Aftësia e pagesës dhe kapitalizimi i sistemit bankar janë përmirësuar në tremujorin e parë të 2023. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,3 pikë përqindje, në nivelin 18%, që është vlera maksimale ndonjëherë (nëse përjashtojmë periudhën deri në mesin e vitit 2007, kur aktiviteti kreditor kishte pjesëmarrje modeste në bilancet e sistemit bankar dhe filloi të gjallërohet). Kjo rritje është rezultat i rritjes tremujore të fondeve vetanake dhe rënies së aktiveve të ponderuara me rrezik. Rritja e mjeteve vetanake në tremujorin e parë është kryesisht për shkak të fitimeve të pashpërndara të bankave, ndërkohë që rënia e aktiveve të ponderuara me rrezik vjen kryesisht nga ulja e ekspozimit ndaj rrezikut të kredisë. Pjesa më e madhe e rritjes së mjeteve vetanake është përdorur për të rritur kapitalin “falas” mbi minimumet rregullatore (përfshirë shtresat mbrojtëse të kapitalit) dhe kërkesat mbikëqyrëse, të cilat arritën në 11,8% të mjeteve vetanake. Kësaj teprice, së bashku me shtresat mbrojtëse të kapitalit, i përket pothuajse një e treta e mjeteve vetanake të sistemit bankar, të cilat janë veçanërisht të rëndësishme në kontekstin e episodeve të krizës, kur ato mund të përdoren për të përballuar sfida të natyrës dhe intensitetit të ndryshëm. Testimi i stresit i kryer i qëndrueshmërisë së sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar me supozime tejet konservatore tregon për elasticitet të shtuar të sistemit bankar krahasuar me tremujorin paraardhës. Kjo është veçanërisht e rëndësishme, duke pasur parasysh sfidat me të cilat përballen bankat dhe klientët e tyre, duke përfshirë edhe nivelin më të lartë të inflacionit, konflikti ushtarak midis Rusisë dhe Ukrainës, si dhe trazirat në tregjet financiare ndërkombëtare në tremujorin e parë të vitit 2023. Në kushte të tilla, aftësia e pagesës e sistemit bankar është një nga shtyllat kryesore të stabilitetit të sistemit bankar dhe zbutës i efekteve negative të realizimit ndoshta më domethënës të rreziqeve të çdo natyre.

5.1. Aftësia e pagesës dhe kapitalizimi i sistemit bankar

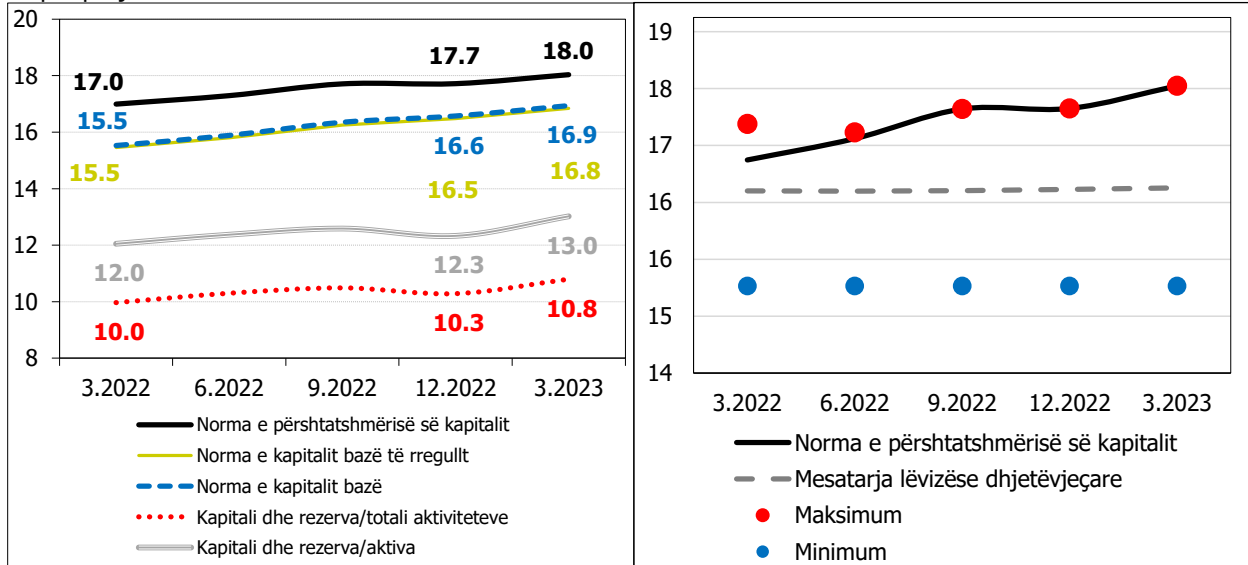
Treguesit për aftësinë e pagesës dhe kapitalizimin e sistemit bankar, akoma tregojnë prirje rritëse në tremujorin e parë të vitit 2023. Në bazë tremujore, raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,3 pikë përqindjeje, në nivelin 18%, që është vlera maksimale e regjistruar në gjashtëmbëdhjetë vitet e fundit. Normat e kapitalit të rregullt bazë dhe atij bazë gjithashtu shënuan rritje për 0,3 pikë përqindje dhe arrijnë në 16,8% dhe 16,9%. Rritje shënuan edhe pjesëmarrja e kapitalit dhe rezervave në totalin e aktiveve dhe aktivitetet totale bilancore dhe jashtëbilancore të bankave, duke arritur në 13% dhe 108%. Rritja e treguesve për aftësinë e pagesës dhe kapitalizimin e sistemit bankar rezulton nga rritja solide e pozicioneve të kapitalit dhe nga rënia e aktiviteve bankare. Konkretisht, rritja tremujore e kapitalit dhe rezervave u përshpejtua, duke arritur nivelin prej 4,3%, ndërsa mjetet vetanake u rritën me 1,4% e cila është kryesisht për shkak të vendimeve të bankave për shpërndarjen e fitimit për të rritur fondin rezervë të përgjithshëm dhe për të riinvestuar fitimin nga viti i kaluar, si dhe emetimi i ri i aksioneve të zakonshme të emetuara nga një bankë e mesme. Nga ana tjetër, aktivitetet shënuan rënie të lehtë (aktivitetet totale të bilancit dhe jashtë bilancit dhe aktivet e ponderuara sipas rrezikueshmërisë⁴¹ u ulën për 0,6%, përkatësisht 0,4%).

⁴¹ Rënia e aktiveve të ponderuara me rrezik në tremujorin e parë të vitit 2023 rezulton nga zvogëlimi i pretendimeve nga shoqëritë e tjera tregtare që përfshihen në përlogaritje me ponderin e rrezikut 100%, kryesisht për shkak të mbledhjes së pretendimeve nga sipërmarrjet nga një bankë e madhe.

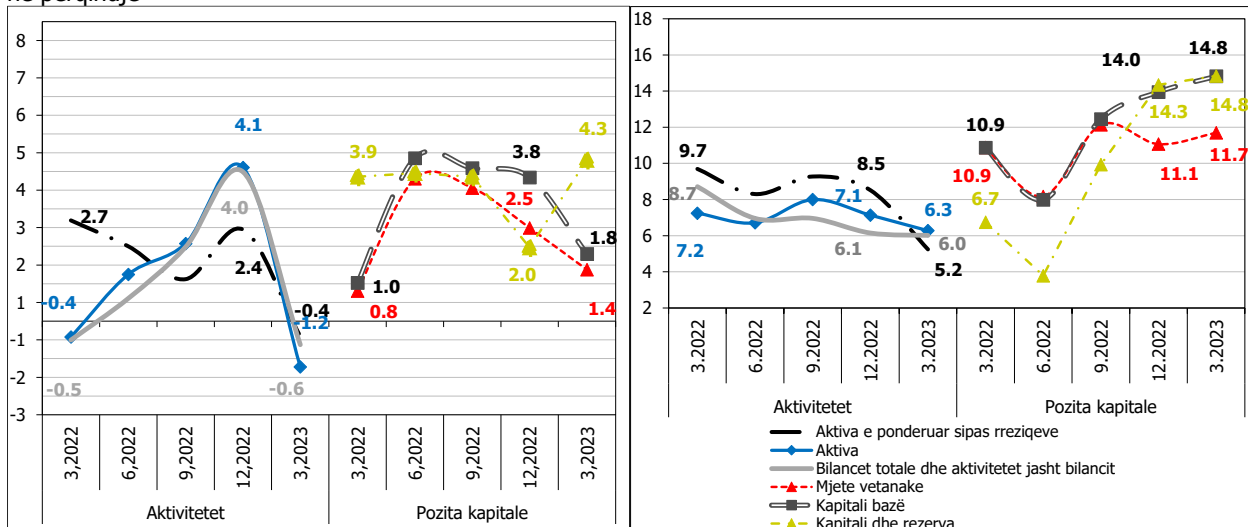
Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 9 Treguesit e aftësisë së pagesës dhe të kapitalizimit të sistemit bankar maqedonas (majtas) dhe lëvizjet e raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 10 Normat tremujore (majtas) dhe vjetore (djathtas) të ndryshimit të komponentëve të treguesve të aftësisë së pagesës në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

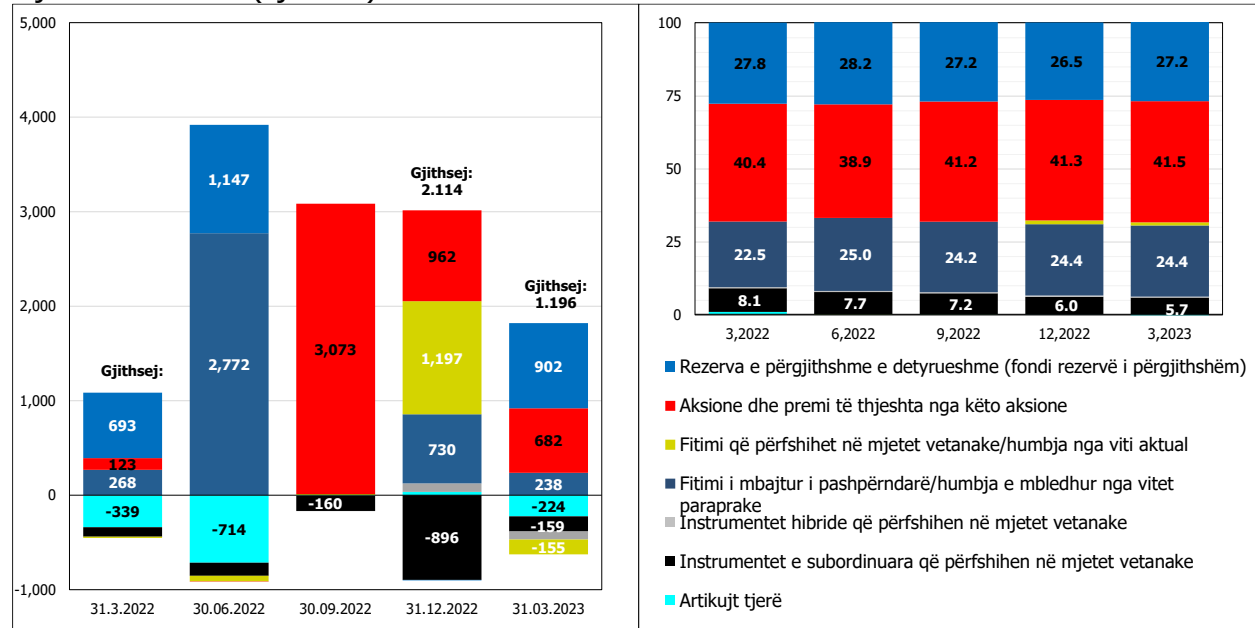
5.2. Cilësia e mjeteve vetanake të sistemit bankar

Sistemi bankar ka pozicione kapitale cilësore, të cilat i ofrojnë atij rezistencë të kënaqshme ndaj skenarëve të mundshëm të stresit. Në fund të tremujorit të parë të vitit 2023, vazhdoi rritja e shtresës më cilësore të mjeteve vetanake të sistemit bankar (kapitali bazë

i rregullt) e cila mbizotëron në totalin e mjeteve vetanake me pjesëmarrje prej 93,4%, dhe kapitali bazë dhe kapitali shtesë zënë 0,5% dhe 6,1% të mjeteve vetanake të sistemit bankar.

Grafiku nr. 11 Struktura e ndryshimeve tremujore në mjeteve vetanake (majtas) dhe struktura e mjeteve vetanake (djathtas)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në tremujorin e parë të vitit 2023, mjetet vetanake të sistemit bankar shënuan rritje prej 1.196 milionë denarë, ose për 1,4%, por rritja është më e ulët në krahasim me tremujorin paraprak (2,5%). Kontribut më të madh në rritjen e mjeteve vetanake kanë pasur fitimet nga viti paraprak i realizuar nga një bankë e madhe dhe një bankë e vogël (1.140 milionë denarë), të cilat janë shfrytëzuar për rritjen e shumës së rezervës së përgjithshme të detyrueshme dhe fitimeve të pashpërndara. Në rritjen e mjeteve vetanake ka kontribuar edhe emetimi i ri i aksioneve të zakonshme (682 milionë denarë) nga një bankë e mesme⁴². Gjithashtu, u rrit kapitali bazë i rregullt i një banke të vogël përmes shndërrimit të një pjese të huas; (instrument hibrid) nga aksioneri i vetëm në depozitë në bankë⁴³. Aksionet e zakonshme janë kategoria më e rëndësishme në strukturën e mjeteve vetanake me pjesëmarrje prej 41,5%, por e rëndësishme është edhe pjesa e rezervës së përgjithshme të detyrueshme (fondi rezervë e përgjithshme) dhe fitimit të pashpërndarë të mbajtur. Ulje e caktuar e vogël u vu re në instrumentet e subordinuara (për shkak të rënies së vlerës kontabël për shkak të cenimit në pesë vitet e fundit deri në maturim), dhe pjesa tjetër e ndryshimeve ishte me shenjë negative (si rezultat i ndryshimeve në vlerën e drejtë të instrumenteve që mbahen si të disponueshëm për shitje dhe në pajtim me rrethanat janë reflektuar në rezervat e rivlerësimit). Më shumë detaje lidhur me nivelin e mjeteve vetanake sipas grupeve bankare janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

Analizuar sipas qëllimit të mjeteve vetanake, sasia e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rreziqeve ka shënuar rënie të lehtë prej 160 milionë denarë, ose rreth 0,4%, që gjithashtu ka ulur pjesëmarrjen e saj në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar (nga 45,1% më

⁴² Me vendim të Qeverisë është rritur kapitali fillestar i Bankës Zhvillimore (BZhMV). Më shumë detaje për fq. 8 në këtë [lidhje](#).

⁴³ Më shumë detaje për fq.11 në këtë [lidhje](#).

31.12.2022 në 44,4% më 31.3.2023). Rënia tremujore e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rreziqeve është pothuajse tërësisht si pasojë e zvogëlimit të kërkesave për kapital për mbulimin e rrezikut të kredisë (për 270 milionë denarë)⁴⁴. Në të njëjtën kohë, rënien më të madhe të ekspozimit total të bilancit dhe jashtë bilancit të sistemit bankar e kanë shënuar aktivitetet e bankave të përfshira me ponderin e rrezikut prej 20% (për 4.328 milionë denarë, ose për 12,2%), si rezultat i reduktimit të pretendimeve nga bankat, si dhe aktivitetet që përfshihen me ponderin e rrezikut 0% (për 3.075 milionë denarë, ose për 1,4%) për shkak të uljes së kërkesës nga shteti në bazë të kredisë të një bankë e madhe. Rritjen më të madhe e kanë shënuar pozicionet me ponder prej 35% (për 1.932 milionë denarë), dhe atë në pjesën më të madhe si rezultat i rritjes së kërkesave të mbuluara nga ndërtesat e banimit. Shuma totale e shtresave mbrojtëse të kapitalit⁴⁵ u rrit për 260 milionë denarë, ose për rreth 1,3% në baza tremujore dhe në fund të tremujorit të parë 2023, në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar kishte pjesëmarrje prej 22,8% si në dy tremujorët e mëparshëm⁴⁶. Shuma e shtesës së kapitalit e përcaktuar me vlerësimin mbikëqyrës ka shënuar rritje tremujore prej 207 milionë denarë, ose për 1,1% dhe merr pjesë me 21,1% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rreth 74% rritja tremujore e mjeteve vetanake është përdorur edhe për rritjen e mjeteve vetanake të lira, mbi kërkesat minimale të nevojshme rregullative dhe mbikëqyrëse, të cilat shënuan rritje tremujore prej 889 milionë denarë ose për 9,4% dhe arritën pjesëmarrje prej 11,8% në totalin e mjeteve vetanake.

⁴⁴ Zvogëlimi i kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rrezikut të kredisë është rezultat i zvogëlimit të aktiveve të ponderuara sipas rrezikut të kredisë në tremujorin e parë të vitit 2023, në strukturën e të cilit ka rënie më e ndjeshme është shënuar në pretendimet nga tregtia e tjera. kompanitë (3,118 milionë denarë) dhe pretendimet nga bankat (1,554 milionë denarë). Njëkohësisht, rritja tremujore është më e theksuar te portofoli i kredive të vogla (596 milionë denarë) dhe kërkesave të mbuluara nga banesat (693 milionë denarë) dhe objektet afariste (268 milionë denarë).

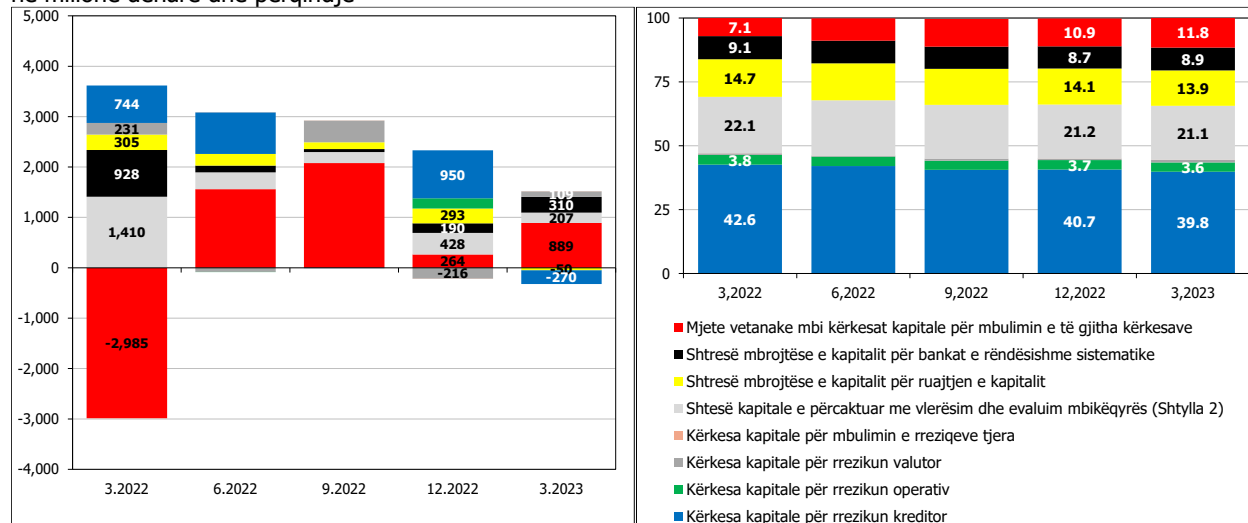
⁴⁵ Nga katër shtresat mbrojtëse të kapitalit të parashikuara nga Ligji i Bankave, në tremujorin e parë të vitit 2023, të gjitha bankat kishin detyrimin të përmbushnin shtresën mbrojtëse për ruajtjen e kapitalit në masën 2,5%, ndërsa gjashtë banka të identifikuar si të rëndësishme sistimore, bankat vitin e kaluar kanë pasur detyrimin të respektojnë raportin e duhur të shtresës mbrojtëse të kapitalit për bankat me rëndësi sistimore (sipas llogaritjeve të fundit janë identifikuar shtatë banka me rëndësi sistimore që duhet të plotësojnë normën e përcaktuar të shtresës mbrojtëse të kapitalit për një bankë me rëndësi sistimore, jo më vonë se data 31.3.2024). Më shumë info në këtë [lidhje](#). Më 1 gusht 2023, për ekspozimet në vend do të zbatohet normë mbrojtëse kundërciklike e kapitalit prej 0,5%, ndërsa nga janari 2024 kjo normë do të jetë 0,75%. Më shumë info në këtë [lidhje](#).

⁴⁶ Në mënyrë analitike, rritja e shtresës mbrojtëse për bankat me rëndësi sistimore prej 310 milionë denarë e tejkaloi rënien e shtresës mbrojtëse për ruajtje të kapitalit prej 50 milionë denarë.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

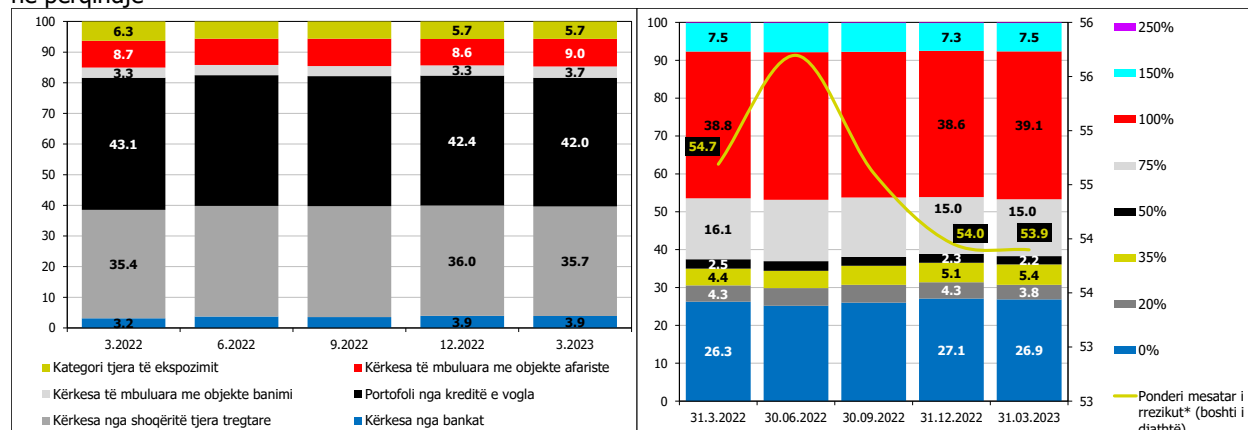
Grafiku nr. 12 Struktura e ndryshimeve tremujore (majtas) dhe balanca (djathtas) e mjeteve vetanake, sipas nevojës për të mbuluar rreziqet individuale dhe për të ruajtur shtresat e nevojshme mbrojtëse të kapitalit në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Rënia e mjeteve të ponderuara sipas rrezikut kreditor, e cila arrin në 0,8% (3,3 milionë denarë), është më e lartë krahasuar me rënie të numrit të përgjithshëm të aktiviteteve (ekspozimi në bilanc dhe jashtë bilancit) të sistemit bankar dhe çoi në rënie të lehtë (për 0,1 p.p.) të ponderit mesatare të rrezikut, në nivelin e 53,9%. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

Grafiku nr. 13 Struktura e kërkesave për kapital për të mbuluar rrezikun kreditor, sipas kategorive të ekspozimit (majtas) dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtë bilancit, sipas ponderit të rrezikut (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Ponderi mesatar i rrezikut llogaritet si raport ndërmjet aktives së ponderuar sipas rrezikut kreditor dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar.

5.3. Testi i stresit i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve hipotetike

Sistemi bankar shfaq nivel të kënaqshëm rezistence ndaj goditjeve të simuluar të kryera rregullisht, të cilat supozojnë realizim ekstrem të rrezikut kreditor (të izoluar, ose në kombinim me realizimin e valutës dhe/ose rrezikun e ndryshimeve në normat e interesit në portofolin e aktiviteteve bankare). Rezultatet e testimit të rregullt të stresit të marsit janë përmirësuar krahasuar me 31.12.2022, kryesisht për shkak të nivelit më të lartë fillestar të raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit. Gjatë testeve të rregullta të stresit, merren parasysh vetëm simulimet me shkallë të lartë të ekstremitetit të supozimeve, probabiliteti i realizimit të të cilave është shumë i ulët, që në fakt është thelbi i procesit të testimit të stresit. Për qëllime të këtij raporti, rezultati i **simulimi për realizimin e njëkohshëm të rrezikut kreditor, valutës dhe interesit**⁴⁷. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit pas goditjes në nivel të sistemit bankar ulet nën minimumin ligjor, në nivelin e 6,6%, por rezultati është më i mirë krahasuar me datën e fundit tremujore kur raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u ul në nivelin e 6,3%.

Goditjet hipotetike në kahun e rrezikut kreditor kanë ndikimin më të madh në aftësinë e pagesës të sistemit bankar. Rezultatet e testimit të stresit tregojnë se rritje prej 539,5% i ekspozimit të kredisë me probleme, pra kalimi prej 18,1% nga ekspozimi i rregullt në atë me probleme, në mënyrë që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të mund të ulet deri në 8%. Megjithatë, këto janë simulime mjaft ekstreme dhe më pak të mundshme, veçanërisht në afat të shkurtër, duke pasur parasysh se në tremujorin e tretë të 2022, vetëm 0,3% nga ekspozimi i rregullt kreditor ndaj sektorit jofinanciar, ai mori status me probleme. Në të njëjtën kohë, gjendja e ekspozimit të kredisë me probleme ndaj subjekteve jofinanciare shënoi rënie tremujore prej 1,7%. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

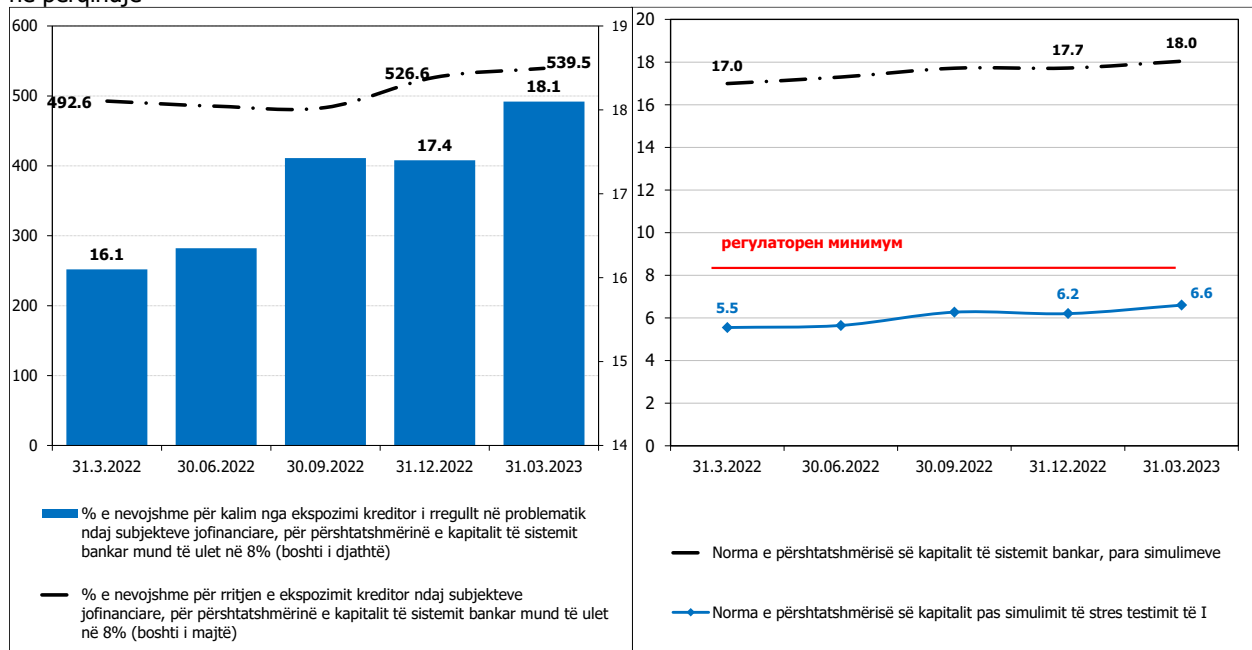
⁴⁷ Testimi i stresit përfshin simulimin e realizimit të njëkohshëm të goditjes së kredisë, valutës dhe interesit, nëpërmjet:

- përqendrimi i cilësisë së ekspozimit kreditor të personave jofinanciar, ku supozohet kalimi prej 20%, 25% dhe 30% të ekspozimit kreditor ndaj sektorit jofinanciar nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C". -i rregullt", përkatësisht kategoritë e rrezikut "c-me probleme", "Ç" dhe "D", ku ekspozimi i kaluar shpërndahet në mënyrë të barabartë (33,3% secila) në kategoritë e rrezikut më të dobët dhe ruhet e njëjta përqindje e mbulimit me korrigjim të vlerës;
- rritje e ekspozimit ndaj subjekteve financiare, i cili është me probleme me 100% për shkak të uljes së ekspozimit në kategorinë e rrezikut "A";
- zhvlerësimi i vlerës së denarit në raport me euron për 30%; dhe
- rritja e normave aktive dhe pasive të interesit nga 1 në 5 pikë përqindjeje.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 14 Rezultatet e simulimeve të testit të stresit (majtas) dhe përkeqësimi i kërkuar i cilësisë së ekspozimit ndaj kredive për të ulur mjaftueshmërinë e kapitalit të sistemit bankar në 8% (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

IV. Ndryshime të rëndësishme të bilancit dhe profitabilitetit të sistemit bankar

1. Aktivitetet bankare

Mjedisi makroekonomik në të cilin funksionon sistemi bankar është ende i pasigurt, i ndikuar nga faktorë globalë, i ndjekur nga norma ende të larta, por të reduktuara të inflacionit dhe shtrëngimi i kushteve financiare. Në fund të tremujorit të parë të vitit 2023, turbulenca të përkohshme janë vërejtur edhe në tregjet financiare, të nxitura nga zhvillimet në sistemet bankare të ShBA-së dhe Zvicrës. Efektet e këtyre ngjarjeve ishin të kufizuara duke pasur parasysh reagimet e shpejta të politikëbërësve dhe sistemi financiar global ruajti stabilitetin. Efektet e drejtpërdrejta të zhvillimeve të fundit në tregjet financiare botërore në sistemin bankar të Maqedonisë janë të kufizuara, duke marrë parasysh zbatimin e modelit tradicional të biznesit nga bankat, ekspozimin dhe detyrimet e ulëta ndaj jashtë vendit, si dhe vendosjet relativisht të ulëta në letra me vlerë.

Aktivet e sistemit bankar shënuan rënie tremujore, e cila është pjesërisht pasojë e faktorëve të zakonshëm sezonalë në këtë periudhë të vitit. Rënia tremujore e pasurisë së burimeve është më së shumti pasojë e rënies së depozitave nga institucionet financiare - jorezidentë, por edhe nga ndërmarrjet (gjatë rritjes së depozitave nga popullsia), që në masë është efekt i zakonshëm sezonal në tremujorin e parë të vitit. Depozitat në denarë dhe në valutë nga subjektet jofinanciare shënuan rënie tremujore, e cila ishte shumë më e theksuar për depozitat në denarë. Për sa i përket maturitetit, rënia në totalin e depozitave nga subjektet jofinanciare është përqendruar në depozitat pa afat, ndërkohë që depozitat afatshkurtra dhe afatgjata u rritën në baza tremujore, në përgjigje të normës së kthimit më të larta dhe besimit në sistemin bankar. Krahas depozitave, rënie tremujore shënuan edhe detyrimet e bazuara në kredi, ndërsa kapitali dhe rezervat u rritën, kryesisht si pasojë e mbajtjes së fitimeve të realizuara vitin e kaluar.

Në aktivet e sistemit bankar, aktivet likuide kanë shënuar rënie tremujore, por rënie kanë shënuar edhe kreditë për subjektet jofinanciare, për shkak të rënies së kredisë së ndërmarrjeve dhe shlyerjes së një pjese më të madhe të kredisë të shtetit. Ulja e kredisë së korporatave dhe ngadalësimi i rritjes së kredisë së amvisërive janë gjithashtu efekt i zakonshëm sezonal në këtë periudhë të vitit, por edhe kushtet e shtrënguara financiare dhe ulja e kërkesës për kredi⁴⁸ janë shkak i caktuar i lëvizjeve të tilla. Në strukturën e mjeteve likuide, rënien më të madhe e kanë shënuar depozitat e investuara në Bankën Popullore dhe mjetet në llogaritë në bankat e huaja, të cilat u përdorën pjesërisht për të rritur vendosjet (plasmanet) në letrat me vlerë të qeverisë.

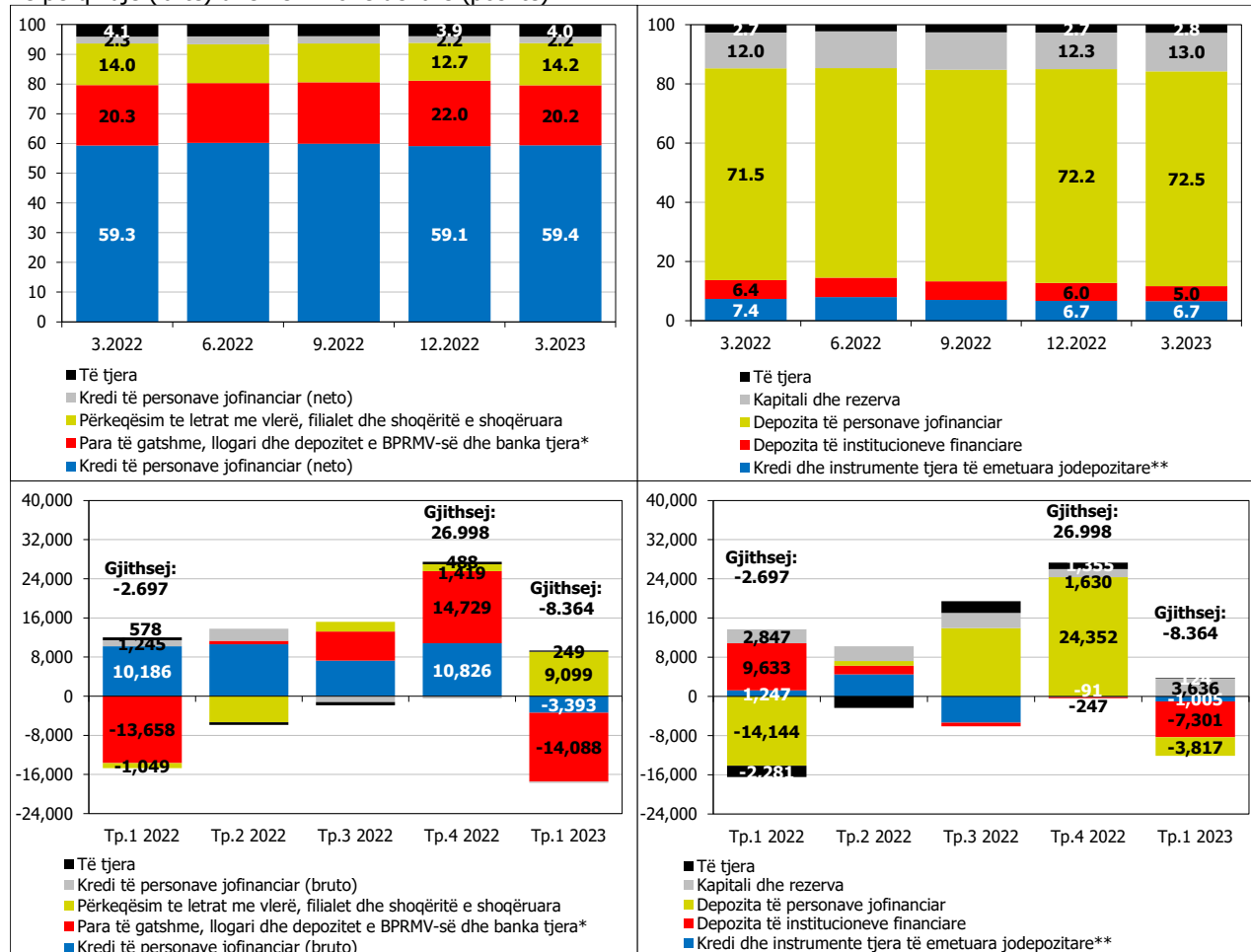
Pamja makroekonomike në tremujorin e parë të vitit 2023 nuk ka ndryshuar ndjeshëm në krahasim me periudhën paraardhëse. Rreziqet që lidhen kryesisht me mjedisin e jashtëm ende ekzistojnë dhe rrjedhimisht ndikojnë në mjedisin në të cilin operon sistemi bankar dhe më pas mbi aktivitetet dhe profilin e rrezikut në periudhën në vijim.

⁴⁸ Sipas rezultateve të anketave për aktivitetin kreditor të bankave.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 15 Struktura e aktiveve (lart majtas) dhe e detyrimeve (lart djathtas) dhe struktura e ndryshimeve tremujore të aktiveve (poshtë majtas) dhe detyrimeve (poshtë djathtas) të sistemit bankar në përqindje (lartë) dhe në milionë denarë (poshtë)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: * Paratë e gatshme, llogaritë dhe depozitat në BPRMV-në dhe bankat tjera përfshijnë mjetet në fondin e garancisë rezervë të KIBS-it, si dhe rezervën e detyrueshme në valutë; ** Instrumentet e tjera jodepozituese të emetuara përfshijnë instrumente kapitali të emetuar të varur dhe hibride.

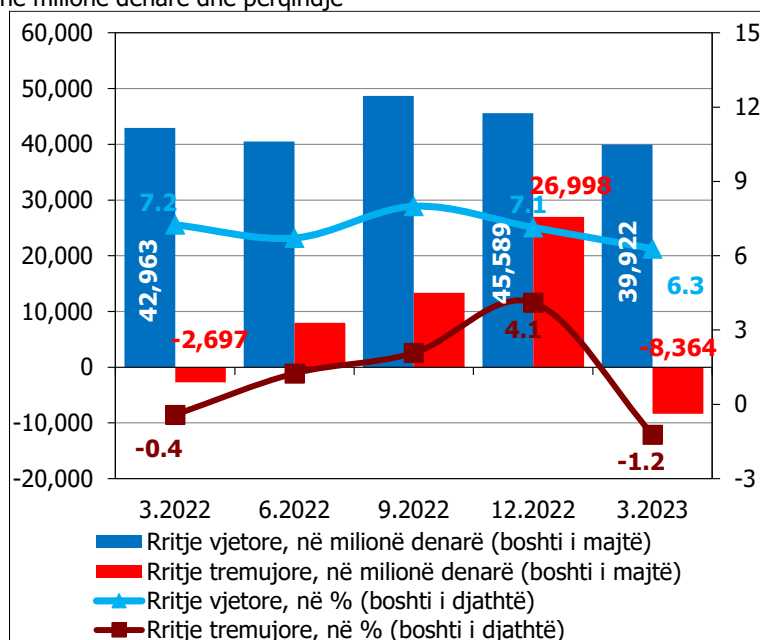
Në tremujorin e parë të vitit 2023, bilanci i gjendjes së sistemit bankar u zvogëluar për 8,364 milionë denarë, ose për 1,2%. Kjo rënie tremujore është kushtëzuar më së shumti nga rënia e depozitave nga institucionet financiare jorezidente (kryesisht nga subjektet amë të bankave), por edhe nga subjektet jofinanciare (në radhë të parë nga ndërmarrjet), që pjesërisht është pasojë e veprimit të faktorëve të zakonshëm sezonalë në këtë periudhë të vitit⁴⁹. Rënie tremujore shënuan edhe detyrimet kreditore, e cila më së shumti rezulton nga zhvlerësimi i BZhMV-së Shkup, ndaj kreditorëve ndërkombëtarë dhe lehtësimin e borxhit të njëkohshëm të bankave vendore ndaj tij. Në të kundërt, kapitali dhe rezervat u rritën, kryesisht për shkak të mbajtjes së fitimeve të vitit të kaluar nga disa banka. Rënia e burimeve të financimit është zbutur

⁴⁹ Lëvizjet e aktiviteteve të bankave në tremujorin e katërt dhe të parë të çdo viti zakonisht ndikohen nga faktorë sezonalë. Kështu, zakonisht, në tremujorin e katërt të çdo viti, rritja e aktiviteteve të sistemit bankar është e fortë dhe e përsheptuar, pas së cilës, në tremujorin e parë të vitit pasardhës, vjen rritje më e dobët dhe më e ngadaltë, apo edhe rënie e aktiviteteve. Faktorët sezonalë kanë ndikim të këtillë si në aktivitetin kreditor ashtu edhe në atë të depozitave të bankave.

nga rënia e mjeteve likuide të bankave, ku rënien më të madhe e kanë shënuar depozitat në Bankën Popullore dhe mjetet në llogaritë e bankave të huaja, megjithatë, në një pjesë, krahas shlyerjes së detyrimeve, ato janë përdorur edhe për rritjen e investimeve në letrat me vlerë të qeverisë. Në kushtet e kushteve të shtrënguara financiare dhe kërkesës së reduktuar për kredi⁵⁰, vendosjet në kreditë e subjekteve jofinanciare kanë shënuar rënie tremujore në shumë të ngjashme me shumën e kredisë më të madhe të miratuar nga shteti, e cila është mbledhur gjatë muajit mars të vitit 2023. Madje, në këtë periudhë të vitit, rritja e aktivitetit kreditor zakonisht ngadalësohet apo edhe zvogëlohet, nën ndikimin e faktorëve sezonalë.

Grafiku nr. 16 Ndryshimet në aktivet e sistemit bankar në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

1.1. Kredi të subjekteve jofinanciare⁵¹

Aktiviteti kreditues i bankave në tremujorin e parë të vitit 2023 ka shënuar rënie në kushtet e shtrëngimit të politikës monetare për përballimin e normave të larta të inflacionit. Kreditë për sektorin jofinanciar u zvogëluar për 3,393 milionë denarë, ose për 0,8%, që paraqet rënien e parë në baza tremujore pas tremujorit të tretë të vitit 2020. Në ngadalësimin e ndjeshëm të normës vjetore të rritjes ka ndikuar edhe ulja e aktivitetit kreditues krahasuar me tremujorin paraardhës, e cila ishte 6,4% dhe është më e ulët se ritmet e rritjes në tremujorin paraardhës dhe në të njëjtën periudhë të një viti më parë kur ishin 10,1%. Rënia është tërësisht si pasojë e rënies së kredive për ndërmarrjet dhe klientët e tjerë, ndërkohë që kredia për amvisëritë ka shënuar rritje mesatarisht të ngadaltë. Lëvizjet e tilla ndodhin kryesisht si rezultat i tre faktorëve. Së pari, rezultatet e Anketës së aktivitetit të kredisë në prill 2023 tregojnë shtrëngim të

⁵⁰ Sipas rezultateve të anketës për aktivitetin kreditor të bankave.

⁵¹ Kreditë e subjekteve jofinanciare përfshijnë kreditë e personave jofinanciar rezidentë dhe jorezidentë, përkatësisht kreditë e shoqërive private dhe publike jofinanciare, të pushtetit qendror, të vetëqeverisjes vendore, të institucioneve jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive (kredi të tjera klientët), operatorët e pavarur të biznesit dhe personat fizikë (kredi për amvisëritë).

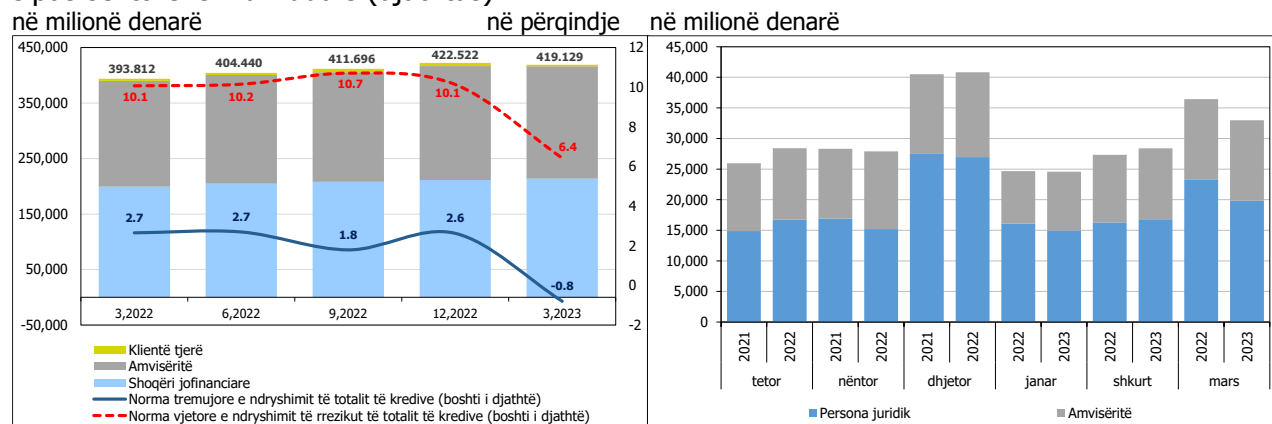

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

kushteve të përgjithshme të kredisë dhe uljen e kërkesës nën presionet e reduktuara nga kriza energjetike. Së dyti, shlyerja e kredisë së shtetit ka kontribut të drejtpërdrejtë në uljen e kredive⁵² në një bankë tregtare. Së treti, në rënie ka kontribuar edhe efekti i zakonshëm sezonal në tremujorin e parë të vitit.

Sipas analizës sipas bankave individuale, rritje e aktivitetit kreditues krahasuar me tremujorin e mëparshëm ka në pesë nga gjithsej dymbëdhjetë banka⁵³.

Grafiku nr. 17 Shuma e kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë e miratuara rishtazi sipas sektorëve individualë (djathtas)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vëllimi i kredive të miratuara rishtazi për shoqëritë jofinanciare dhe individët në tremujorin e parë të vitit 2023 është ulur me 11,5% në bazë tre mujore dhe krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë është ulur me 2,8%. Rënie në bazë tre mujore është shënuar në kreditë e miratuara rishtazi si për ndërmarrjet (12,4%) ashtu edhe për amvisëritë (10,1%). E analizuar në bazë vjetore, kreditë e reja për ndërmarrjet kanë shënuar rënie (7,2%), ndërsa kreditë e reja të amvisërive kanë shënuar rritje. (4,6%).

Kredia për shoqëritë jofinanciare në tremujorin e parë të vitit 2023 shënoi rënie si pasojë e nevojave më të ulëta për likuiditet të kompanive, por edhe për shkak të shtrëngimit të kushteve të kreditimit nga bankat. Kreditë për ndërmarrjet në baza tre mujore janë ulur për 2,708 milionë denarë ose për 1,3%, ndërsa në bazë vjetore rritja u ngadalësua në 6,3%, pas ritmeve dyshifrore të rritjes gjatë vitit të kaluar. Duke hequr efektin e fshirjeve neto, norma vjetore ra në 5,7%, pak mbi rritjen mesatare dhjetëvjeçare. Nga aktivitetet me pjesëmarrje të konsiderueshme në strukturën e kredive, rënie të ndjeshme me bazë tre mujore kanë shënuar kreditë për klientët në prodhimin e metaleve (5,6%), furnizimi me energji elektrike (3,6%), tregtia me shumicë dhe pakicë (2,8%), si dhe industria ushqimore (1,6%). Rënia është reflektim i nevojave të reduktuara për likuiditet të ndërmarrjeve si rezultat i stabilizimit të çmimit të energjisë elektrike. Kontribut kanë edhe kushtet e shtrënguara neto të kredisë së bankave për sa i përket normës së interesit, kërkesat për të ardhura jo nga interesi dhe kolateral, si dhe pritjet shtrëngim minimal neto për tremujorin e dytë të 2023⁵⁴.

⁵² Ekspozimi ndaj shtetit përfshihet në kategorinë "klientë të tjerë".

⁵³ Nga analiza është përjashtuar BZhMV-ja ShA Shkup.

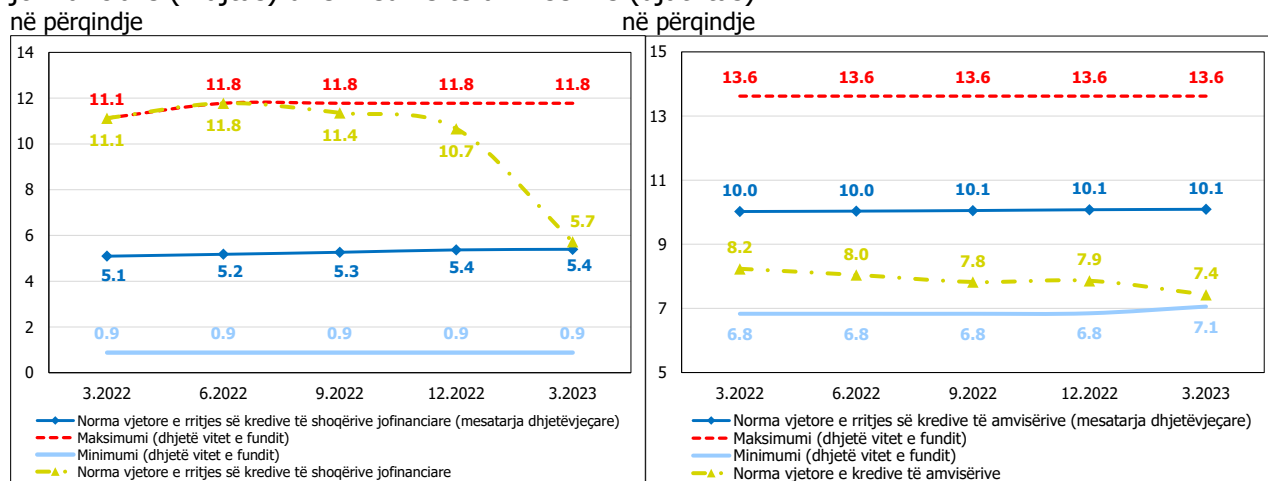
⁵⁴ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor në tremujorin e parë 2023.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Lidhur me madhësinë e shoqërive jofinanciare⁵⁵, kreditë për ndërmarrjet e mëdha kanë pjesëmarrjen më të madhe (33,7%), ndërsa kreditë e mikrondërmarrjeve kanë pjesëmarrjen më të vogël (7,0%), e cila në masë është për shkak të shumave më të larta të kredive për ndërmarrjet më të mëdha, por edhe të rezervimit të bankave në lidhje me kreditimin e ndërmarrjeve më të vogla⁵⁶. Sipas aktivitetit të klientëve, pjesëmarrjen më të madhe e kanë sipërmarrjet që merren me tregti me shumicë dhe pakicë (31,7%), pasuar nga ndërmarrjet në industri (28,7%).

Grafiku nr. 18 Mesatarja lëvizëse dhjetëvjeçare e ritmeve të rritjes vjetore të kredive të shoqërive jofinanciare (majtas) dhe kredive të amvisërive (djathtas)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Vërejtje: Përfshihet efekti i të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 – 31.3.2023. Duke filluar nga dhjetori 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e mbledhura të fshira detyrimisht.

Rritja e kredisë për amvisëritë në tremujorin e parë të vitit 2023 shënoi ngadalësim të moderuar në kushtet e normave gjithnjë e më të larta të interesit për kredinë konsumatore dhe atë të banesave. Kreditë e amvisërive në baza tre mujore janë rritur për 2.502 milionë denarë ose për 1,2%, që është normë më e ulët e ndryshimit për 0,3 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës dhe me 0,5 pikë përqindjeje krahasuar me të njëjtin tremujor të një viti më parë. Në bazë vjetore, norma e rritjes u ul në 7,2%. Pas zbritjes së efektit të fshirjeve neto, norma vjetore e rritjes është 7,4% dhe është pak mbi vlerën minimale në 10 vitet e fundit. Sipas llojit të kredisë, kredia për blerje të objekteve banesore dhe afariste shënoi rritje tre mujore prej 2,0%, dhe kredia për konsum 0,7%. Ngadalësimi i rritjes vjen si pasojë e shtrëngimit neto të kushteve të kreditimit të amvisërive, megjithëse efekti i tyre është shumë më i dobët se pritjet e mëparshme të bankave, si dhe rënia neto e kërkesës për kredi. Shtrëngimi më i madh është vërejtur në normat e interesit për kredinë konsumatore dhe atë të banesave. Pritjet për tremujorin e dytë të 2023 janë se do të ketë lehtësim të lehtë neto të kushteve të kredisë për amvisëritë.⁵⁷

Sektori i amvisërive vijon të ketë pjesëmarrje më të lartë në portofolet totale të kredisë së bankave me 51,0%, që është rritje prej 1,0 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës.

⁵⁵ Kriteret për klasifikimin e subjekteve sipas madhësisë (të mëdha, të mesme, të vogla dhe mikro) jepen në nenin 470 të Ligjit të Shoqërive Tregtare.

⁵⁶ Disa nga arsyt pse bankat hezitojnë të financojnë shoqëri të vogla dhe të mesme janë njohuritë e dobëta financiare, raportimi i dobët i korporatave dhe hezitimi i kompanive për të zbuluar dhe ndarë informacionin e biznesit (më shumë në fq. 5 në Macedonia2025 (2020)). [Barriers for access to finance for MSMEs in North Macedonia: Stock of existing data and knowledge](#).

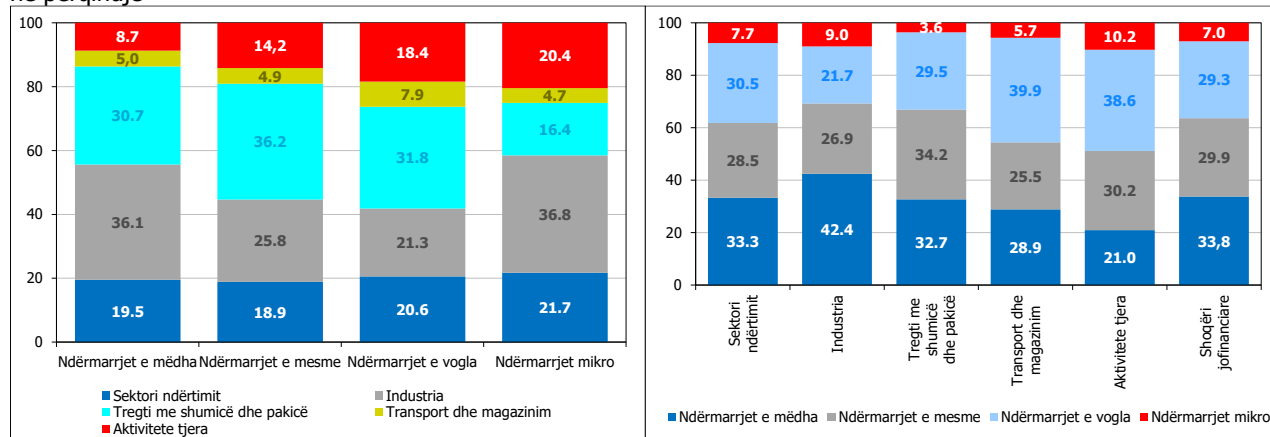
⁵⁷ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor në tremujorin e parë 2023.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

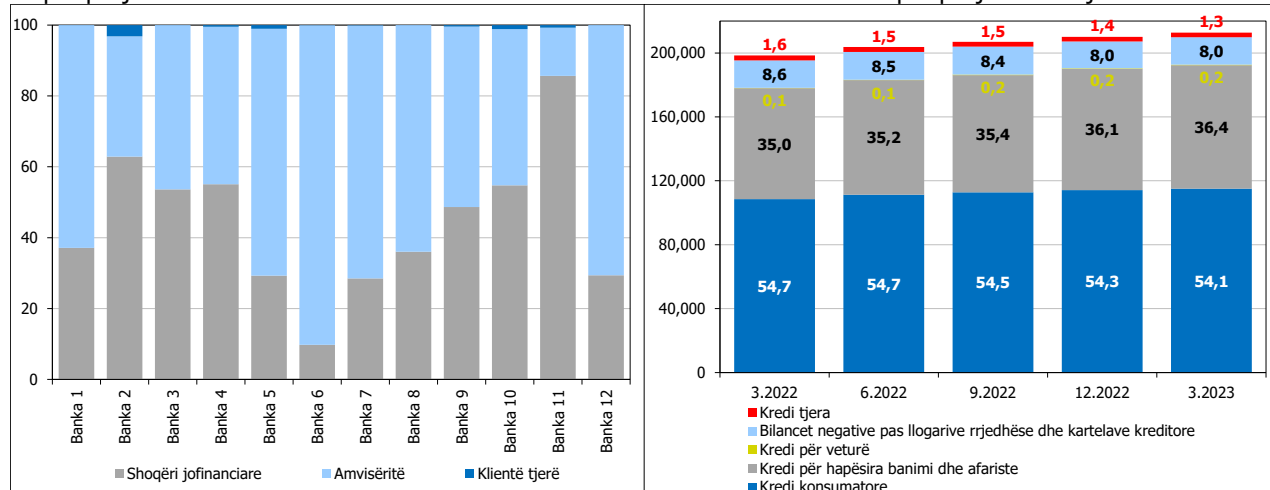
Për sa i përket produkteve të kredisë, kredi për financimin e konsumit jo të qëllimshëm⁵⁸ marrin pjesë me 63,5% në totalin e kredisë për amvisëri, që është 0,3 pikë përqindje më pak krahasuar me tremujorin e mëparshëm dhe kështu vijon tendenca afatgjatë e rënies graduale në kurriz të rritjes së pjesëmarrjes së kredisë për banesa.

Grafiku nr. 19 Struktura e kredive të shoqërive jofinanciare sipas aktiviteteve individuale dhe sipas madhësisë së shoqërisë në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive të Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 20 Struktura sektoriale e kredive të subjekteve jofinanciare sipas bankës individuale (majtas) dhe struktura e kredive të personave fizikë sipas produkteve (djathtas) në përqindje

Burimi: Regjistri i kredive të Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat..

"Kreditë e gjelbra"⁵⁹ janë ende në rritje, por pjesëmarrja e tyre në portofolet e kredisë së bankave është ende e ulët. Me 31.3.2023, shuma e përgjithshme e kredive të

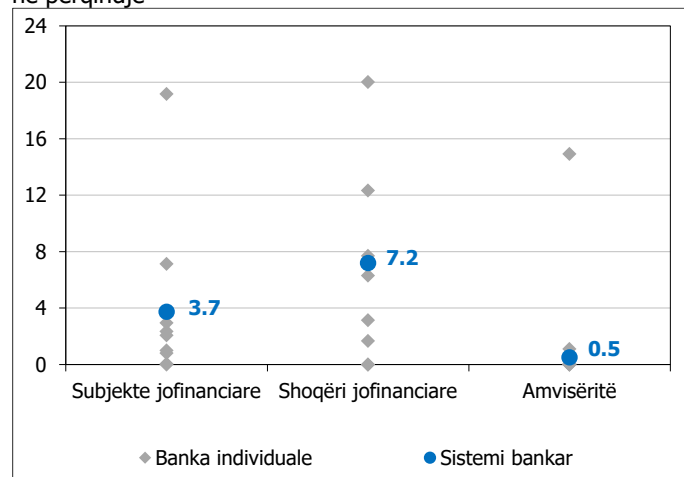
⁵⁸ Kreditë për financimin e konsumit pa qëllim përfshijnë: kreditë konsumatore, mbiterheqjet e lejuara në llogaritë e transaksionit dhe kartat e kreditit, dhe kredi të tjera.

⁵⁹ Me "kredi të gjelbër" nënkuptohet mënyra e financimit që lejon përdoruesin e kredisë të investojë ekskluzivisht në projekte me një kontribut të rëndësishëm pozitiv për mjedisin dhe në projekte që kontribuojnë në uljen e efekteve negative të ndryshimeve klimatike. Kreditë e gjelbra synojnë të sigurojnë (i) përmirësimin e efikasitetit energjetik të amvisërive dhe sektorit të korporatave; (ii) mbështetjen

gjelbra për sektorin jofinanciar është rritur për 326 milionë denarë ose 2,1% në krahasim me 31.12.2022, kështu, pjesëmarrja e këtyre kredive në totalin e kredive për sektorin jofinanciar u rrit në 3,7%⁶⁰. Drejtues i rritjes janë kreditë e gjelbra për ndërmarrjet, të cilat janë rritur me 3,7%, ndërsa kredia e gjelbër për amvisëritë është ulur me 14,6%.

Grafiku nr. 21 Pjesëmarrja e kredive “të gjelbra” në totalin e kredive të subjekteve jofinanciare dhe sipas sektorëve individualë, nga banka individuale në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Sipas strukturës valutore, rënia e aktivitetit kreditor në tremujorin e parë të vitit 2023 vjen si pasojë e rënies së kredive në denarë dhe në valutë. Kreditë në denarë në bazë tremujore janë ulur për 1.690 milionë denarë ose për 0,7%⁶¹, ndërsa kreditë me komponentë valutore shënuan rënie prej 1.703 milionë denarë, ose për 0,9%⁶². Pjesëmarrja e kredive në denarë në gjithsej kreditë ishte 56,8% dhe është e pandryshuar në krahasim me tremujorin paraprak, por është zvogëluar në krahasim me tremujorin e njëjtë të vitit paraprak për 1,8 pikë përqindjeje.

e investimeve në teknologjitë, materialet dhe zgjidhjet e gjelbra; (iii) mbështetje për investime në burimet e rinovueshme të energjisë, kontrollin dhe parandalimin e ndotjes, mbrojtjen e mjedisit, reduktimin e rreziqeve nga ndryshimet klimatike, etj.

⁶⁰ Nga dymbëdhjetë bankat e analizuar, në datën 31.3.2023, dy banka, në portofolin e tyre nuk kanë kredi të gjelbër. Në bankat që kanë miratuar kredi të tilla, pjesëmarrja e kredisë së gjelbër në totalin e kredive lëviz nga 0,005% në 19,2%. Nga pikëpamja sektoriale, përfaqësimi i kredisë së gjelbër në totalin e kredisë nga bankat individuale është ndërmjet 0,0% dhe 20,0% për sipërmarrjet, pra midis 0,0% dhe 14,9% për amvisëritë.

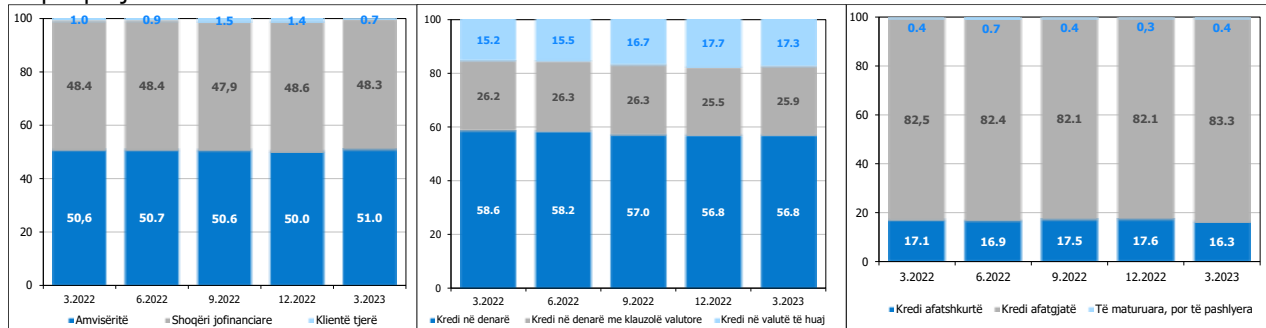
⁶¹ Rënia e kredive në denarë për sektorin jofinanciar në baza tremujore vjen si pasojë e zvogëlimit të kredive për ndërmarrjet për 2.351 milionë denarë, ose për 1,9%, dhe për klientët tjerë për 54 milionë denarë, ose për 3,9% dhe rënien. zbutet me rritjen e kredive të amvisërive për 715 milionë denarë, ose për 0,6%.

⁶² Zvogëlimi i kredive me komponentë valutore për sektorin jofinanciar në baza tremujore është rezultat i rënies së kredive në valutë për 2.533 milionë denarë, ose për 3,4%, ndërsa kreditë në denarë me klauzolë valutore kanë shënuar rritje për 830 milionë denarë, ose me 0,8%. Zvogëlimi i kredive në valutë ka ardhur ekskluzivisht nga zvogëlimi i kredive për klientët tjerë (për 3.092 milionë denarë, ose për 83,3%), që është reflektim i kredisë së paguar nga shteti për një bankë, dhe rritjes së kredive për amvisëritë (për 417 milionë denarë ose 3,0%) dhe ndërmarrjet (për 143 milionë denarë ose 0,2%). Rritja e kredive në denarë me klauzolë valutore është pasojë ekskluzivisht e rritjes së kredive të amvisërive (për 1,371 milionë denarë, ose për 1,7%), dhe rënie kanë shënuar kreditë e ndërmarrjeve (për 500 milionë denarë, ose për 1,9%) dhe klientëve tjerë (për 41 milionë denarë, ose për 4,7%).

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 22 Struktura e totalit të kredive sipas sektorëve (majtas) dhe valutës (në mes), dhe struktura e kredive të rregullta sipas maturimit (djathtas) në përqindje

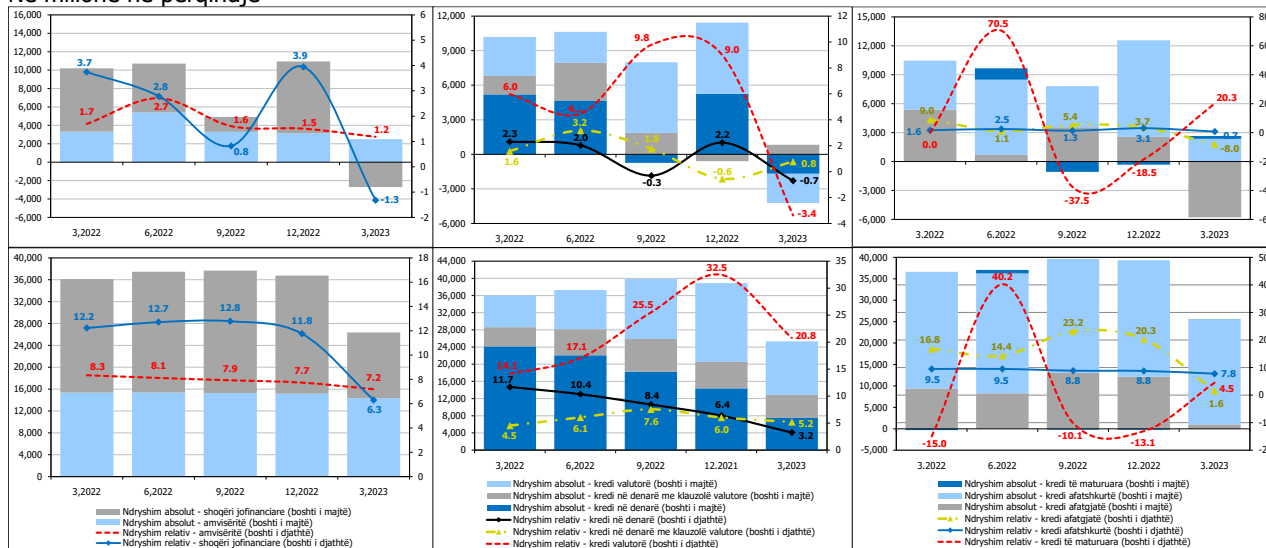

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Sipas strukturës së maturimit⁶³, ulja e aktivitetit kreditues të bankave në 31.3.2023 është tërësisht rezultat i reduktimit të kreditimit afatshkurtër, por ka kontribuar edhe ngadalësimi i rritjes së kreditimit afatgjatë. Kreditë afatshkurtra në raport me 31.12.2022 janë zvogëluar për 5,785 milionë denarë ose për 8,0%⁶⁴, ndërsa kreditë afatgjata në baza tremujore u rritën për 2,358 milionë denarë, ose për 0,7%. Pjesëmarrjen më të madhe në strukturën e maturitetit të kredive vijojnë ta kenë kredia afatgjatë me 83,3%, e cila është rritur me 1,2 pikë përqindje krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Kreditë me vonesë shënuan rritje tremujore (për 293,9 milionë denarë, ose për 20,3%), por këto kredi zënë vetëm 0,4% të totalit të kredive të rregullta, ndaj ndryshimet e tyre sjellin luhatje të mëdha.

Grafiku nr. 23 Rritja tremujore (sipër) dhe vjetore (poshtë) e kredisë, sipas sektorit, valutës dhe maturimit

Në milionë në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

⁶³ Analiza e strukturës së maturitetit përjashton kreditë me probleme.

⁶⁴ Rënia e kredive afatshkurtra është pothuajse tërësisht reflektim i kredisë së shlyer të shtetit për një bankë tregtare në vlerën nominale prej 50 milionë euro.

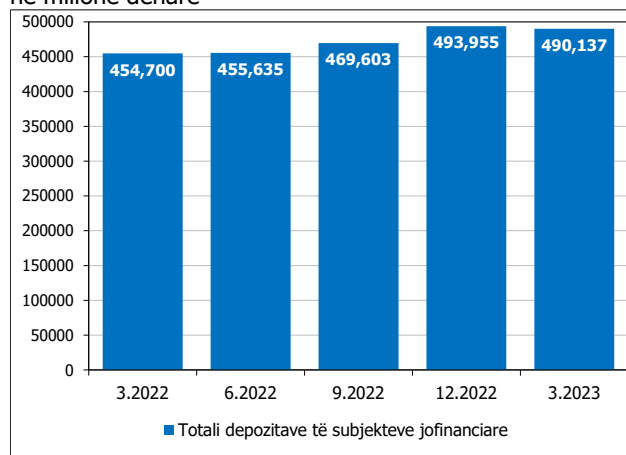
1.2. Depozitat e subjekteve jofinanciare

Në tremujorin e parë të vitit 2023, depozitat shënuan rënie tremujore prej 3,817 milionë denarë, ose 0,8%. Në bazë vjetore, baza e përgjithshme e depozitave të bankave u rrit për 35,437 milionë denarë, ose për 7,8%, që është rritje më e shpejtë krahasuar me rritjen vjetore të arritur gjatë vitit 2022 (5,4%). **Rënia e depozitave në tre muajt e parë të vitit 2023 është më së shumti pasojë e rënies së depozitave pa afat nga kompanitë jofinanciare kryesisht në denarë, që në masë të madhe është rezultat i efekteve të zakonshme sezonale në këtë periudhë të vitit.** Analizuar sipas bankave individuale, rënia tremujore e depozitave vjen nga tre banka të mëdha, ndërsa pjesa tjetër e bankave shënoi rritje të depozitave.

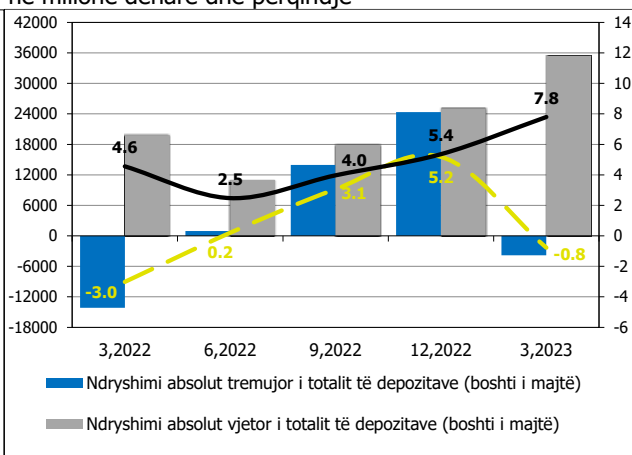
Nga pikëpamja sektoriale, rënia e depozitave kushtëzohet nga **depozitat e shoqërive jofinanciare,** e cila shënoi rënie tremujore prej 8,897 milionë denarë, ose 6,0% (më 31.12.2022, depozitat nga ky sektor shënuan rritje tremujore prej 13,098 milionë denarë ose 9,7%). **Depozitat e amvisërive,** të cilët tradicionalisht janë depozituesi më i rëndësishëm në sistemin bankar të Maqedonisë (me pjesëmarrje prej 67,7% në gjithsej depozitat), vazhdojnë të rriten (për 3,531 milionë denarë, ose për 1,1%), por me ritëm më të ngadaltë në krahasim me tremujorin paraprak (3.4 %). Megjithatë, rritja vjetore e depozitave të amvisërive është duke u përshpejtuar (8,8% më 31.3.2023, kundrejt 3,9% më 31.3.2022 dhe 6,3% më 31.12.2022).

Grafiku nr. 24 Gjendja (majtas) dhe ndryshimi (djathtas) i totalit të depozitave të subjekteve jofinanciare

në milionë denarë

në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Nga aspekti valutor, rënia tremujore e depozitave është kushtëzuar kryesisht nga rënia e depozitave në denarë, të cilat janë ulur për 3.615 milionë denarë, ose për 1,4% (më 31.12.2022, depozitat në denarë janë rritur për 15.199 milionë denarë, ose për 6,1% në baza tremujore)⁶⁵. Zvogëlimi tremujor i depozitave në denarë më së shumti vjen nga depozitat në denarë pa afat të kompanive jofinanciare, të cilat shënuan rënie për 7.019 milionë denarë ose për 8,1%, ndërsa depozitat në denarë të ekonomive familjare shënuan rritje. Ndryshim negativ

⁶⁵ Përkundër rënies tremujore të depozitave në denarë në tre muajt e parë të vitit 2023, në bazë vjetore, ato shënuan rritje prej 22.055 milionë denarë, ose për 9,2%, që më së shumti vjen si rezultat i rritjes së depozitave pa afat (me pjesëmarrje strukturore prej mbi 80 %), kryesisht nga amvisërive (me pjesëmarrje strukturore prej 62%).

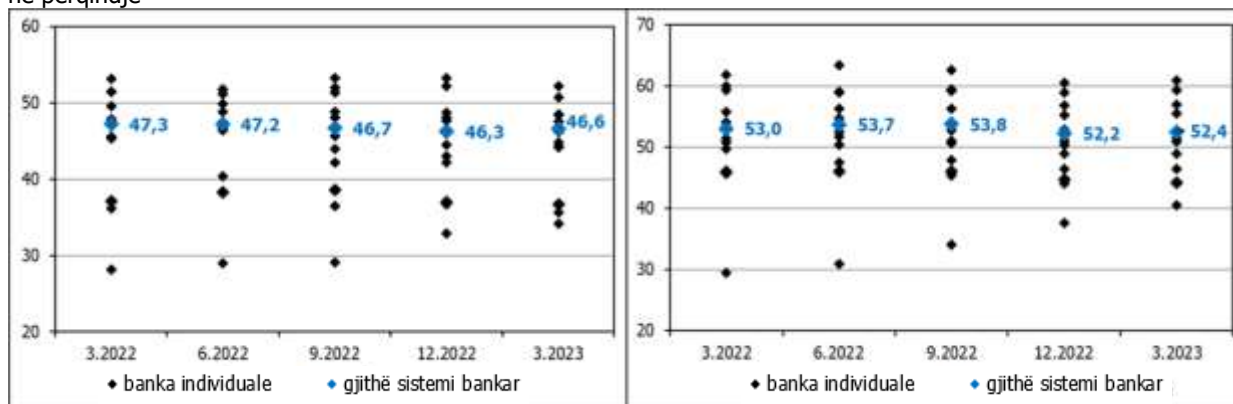

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

tremujor kanë shënuar edhe depozitat në valutë, por rënia e tyre ka ndikim më të vogël në uljen e totalit të depozitave në sektorin bankar. Ato u ulën për 223 milionë denarë, ose për 0,1%, ndërsa rënia vjen nga sektori i korporatave, depozitat e të cilit janë ulur për 2.801 milionë denarë (ose për 5,8%), që është pak më shumë krahasuar me rritjen e depozitave në valutë të amvisërive e cila arriti në 2.545 milionë denarë (ose 1,5%). Rritje të caktuar tremujore shënuan vetëm depozitat në denarë me klauzolë valutore, të cilat janë produkt depozitues i përfaqësuar minimalisht.

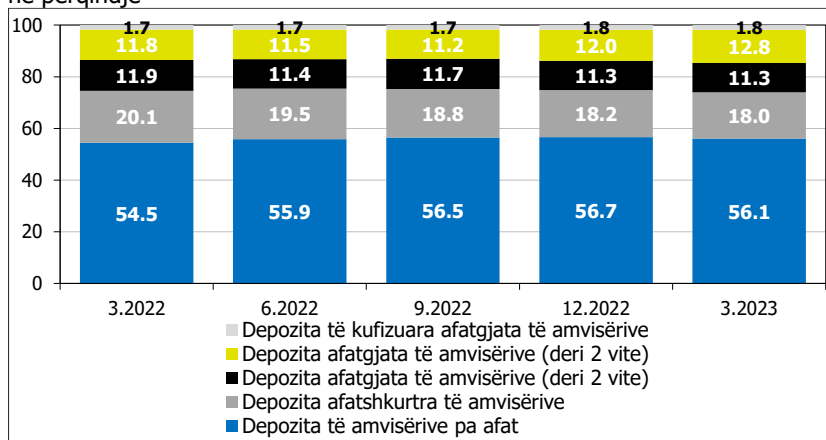
Në strukturën valutore të depozitave ende mbizotërojnë depozitat në denarë (me pjesëmarrje prej 53,3%), ndonëse pjesëmarrja e tyre në bazën totale të depozitave shënoi rënie tremujore për 0,3 p.p. Kështu, pesha e depozitave në valutë u rrit me 0,3 pikë përqindjeje deri në nivelin 46,6%.

Grafiku nr. 25 Pjesëmarrjen e totalit të depozitave në valutë në totalin e depozitave të sistemit bankar (majtas) dhe e depozitave në valutë të individëve në totalin e depozitave të amvisërive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 26 Struktura e maturimit të depozitave të amvisërive në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në terma të maturimit, depozitat pa afat u zvogëluan për 7.946 milionë denarë ose për 2,4%, dhe në tërësi shkaktuan rënien tremujore të gjithsej depozitave në sektorin

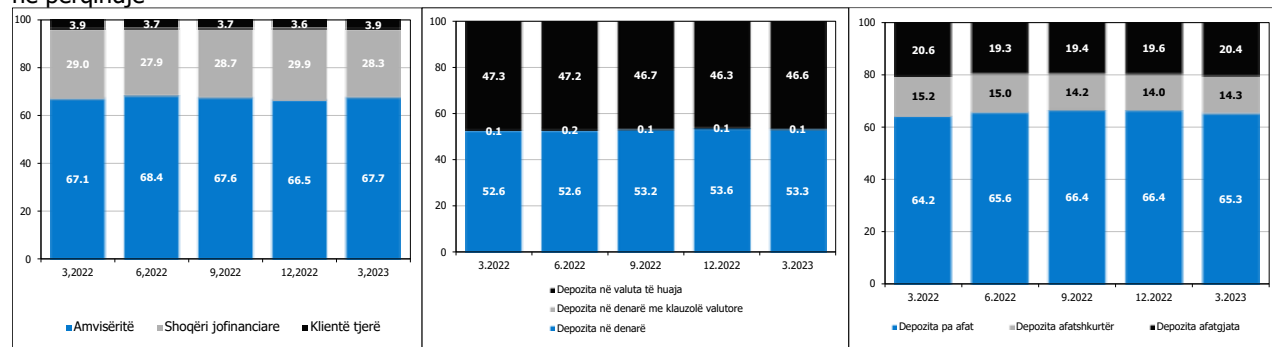

bankar. Ndryshime të favorshme vërehen te depozitat me afat, mbi të gjitha në terma afatgjatë⁶⁶, i cili në tremujorin e parë 2023 u rrit për 3,2%, kundrejt rënies prej 3% në të njëjtën periudhë të një viti më parë. Rritja e depozitave me afat të gjatë është pothuajse tërësisht e përqendruar në depozitat e amvisërive. Rritje janë edhe depozitat afatshkurtra, për 1.014 milionë denarë ose për 1,5%⁶⁷. Lëvizjet e favorshme të depozitave me afat ndodhin në kushtet e normave më të larta të interesit dhe besimit të ruajtur në sistemin bankar.

Depozitat pa afat vazhdojnë të kenë pjesëmarrjen më të madhe në gjithsej depozitën bazë (65,3% në fund të tremujorit të parë 2023).

Në strukturën afatgjate të depozitave të amvisërive, mbizotërojnë depozitat pa afat (me pjesëmarrje prej 56,1% më 31.3.2023), por kjo është më e ulët krahasuar me tremujorin paraardhës (56,7%). Nga ana tjetër, pjesëmarrje e depozitave afatgjata gjatë dy viteve është rritur (nga 12,0% më 31.12.2022 në 12,8% më 31.3.2023).

Grafiku nr. 27 Struktura e totalit të depozitave, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)
në përqindje

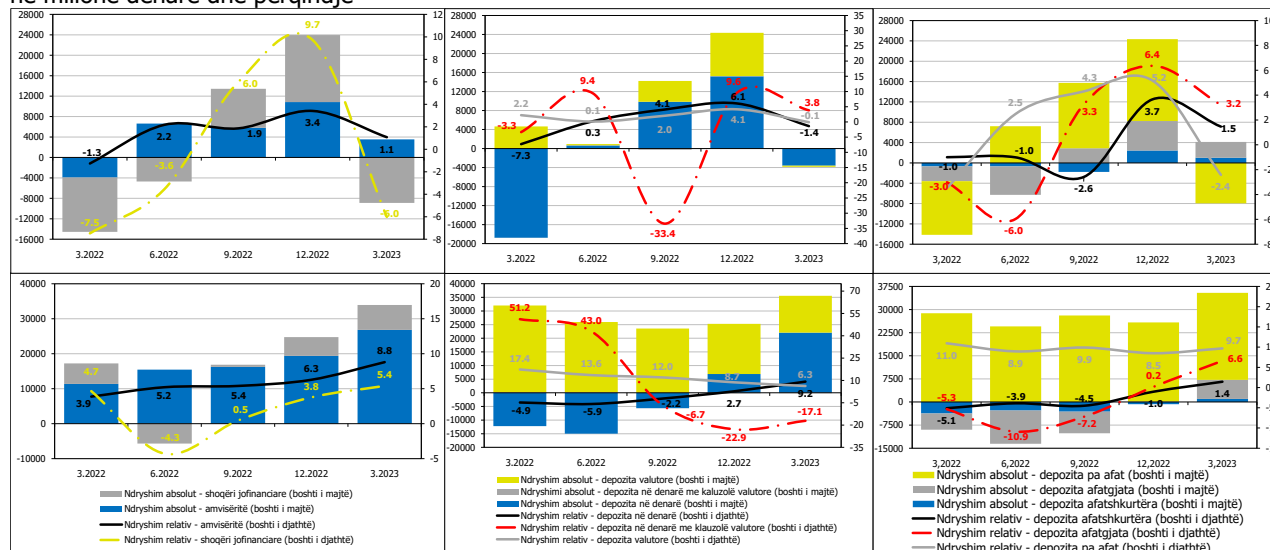
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

⁶⁶ Rritja tremujore e depozitave afatgjata më 31.3.2023 vjen si nga depozitat afatgjata në valutë (për 1.922 milionë denarë, ose për 4,4%) ashtu edhe nga depozita (për 1.789 milionë denarë, ose për 4,6%) nga depozitat afatgjata të sektorit "amvisëri".

⁶⁷ Rritja e depozitave afatshkurta më së shumti vjen nga rritja e depozitave në denarë të ndërmarrjeve (689 milionë denarë), depozitave në valutë nga jorezidentët (559 milionë denarë) dhe depozitave në denarë të shtetit (304 milionë denarë).

Grafiku nr. 28 Ndryshimi tremujor (lart) dhe vjetor (poshtë) në depozitat, sipas sektorit (majta, valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)) në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

1.3. Aktivitete të tjera

Plasmanet e bankave në letra me vlerë, filiale dhe shoqëri të lidhura⁶⁸ pa rritje më të ndjeshme në baza tremujore, për 9.099 milionë denarë (ose për 10,4%), kështu pjesëmarrja e tyre në totalin e aktiveve të bankave u rrit në nivelin 14,2% (12,7% në fund të tremujorit paraardhës). Rritjen më të madhe tremujore e kanë shënuar investimet në obligacione shtetërore⁶⁹ prej 8.312 milionë denarë, ose për 15,1%. Rritje më të vogël shënuan investimet e bankave në bonot e qeverisë (6,4%) dhe bonot e thesarit të Bankës Popullore (4,9%)⁷⁰. Lëvizje të tilla kontribuan në rritjen e pjesëmarrjes së investimeve në obligacione të qeverisë në totalin e vendosjeve në letrat me vlerë të borxhit dhe investime të tjera të bankave në nivelin 65,9% më 31.3.2023. (63,2%, në vitin 31.12.2022) për shkak të uljes së moderuar të pjesëmarrjes së investimeve në bono shtetërore dhe në bono thesari.

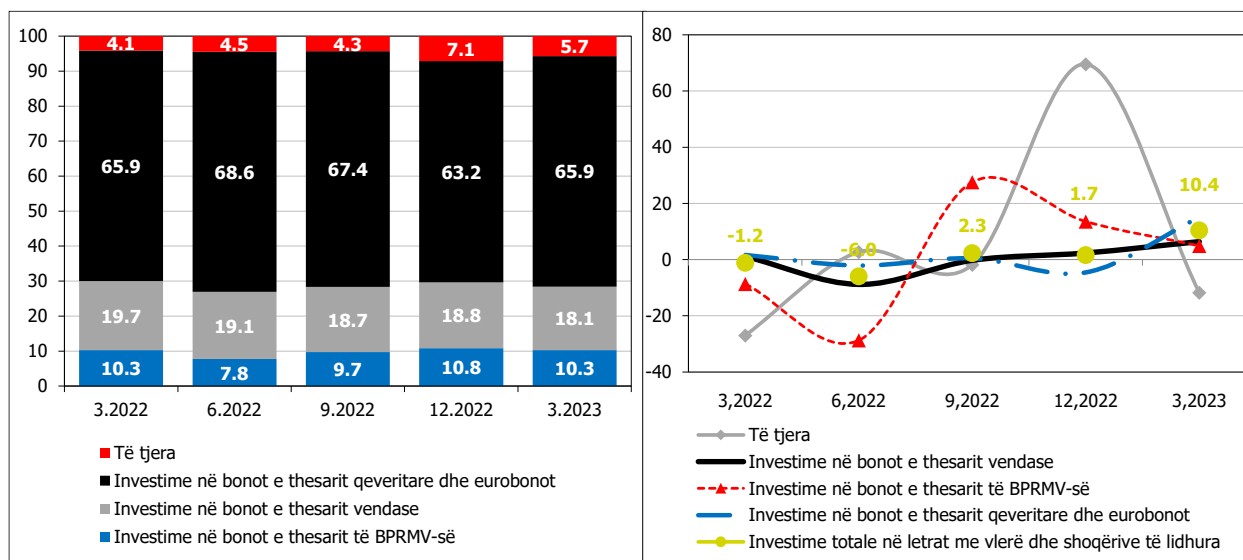
⁶⁸ Analizat e këtyre investimeve janë bërë në pajtim me vlerën e tyre kontabël neto.

⁶⁹ Gjatë tremujorit të parë të vitit 2023, normat e interesit të letrave me vlerë të qeverisë, të përcaktuara nga Ministria e Financave, shënuan ndryshime në rritje. Gjithashtu, pas periudhe më të gjatë kohore, obligacionet shtetërore dyvjeçare pa klauzolë valutore u emetuan me një normë interesi 5,25% (hera e fundit që u emetuan në tremujorin e katërt 2020 me normë interesi 0,9%).

⁷⁰ Shuma e ofruar e bonove të thesarit ka mbetur e njëjtë, gjegjësisht 10.000 milionë denarë, ndërsa kërkesa ka shënuar rritje të caktuar. Gjatë tremujorit të parë të vitit 2023, ashtu si edhe në tremujorët e kaluar, Banka Popullore vazhdoi me rritjen e normave të interesit, ku norma e interesit për bonot e thesarit u rrit me gjithsej 0,75 p.p. në nivelin prej 5,50%.

Grafiku nr. 29 Struktura (majtas) dhe ndryshimi tremujor (djathtas) i investimeve në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Plasmanet në banka dhe institucione të tjera financiare (që përbëjnë 7% të numrit të përgjithshëm të aktiveve të sistemit bankar) në tremujorin e parë të vitit 2023 shënuan rënie prej 5.337 milionë denarë, ose për 10,2%. Kjo rënie ka ardhur kryesisht nga zvogëlimi i mjeteve të bankave në llogaritë korrespondente në bankat e huaja për 5.137 milionë denarë, ose për 14,7% (me rritje të njëkohshme të depozitave me afat jashtë vendit⁷¹) si dhe nga rënia e kredive të bankave vendase (për 584 milionë denarë, ose 4%⁷²).

Totali i **detyrimeve të bankave në bazë të kredive** në bazë tremujore janë ulur për 940 milionë denarë, ose për 2,4% (që zënë 5,7% të totalit të detyrimeve të sistemit bankar), që është rezultat i uljes së detyrimeve të bazuara në kredi për institucionet financiare jorezidente (rreth 80% e rënies së këtyre kredive është nga BZhMV-ja Shkup) dhe detyrime të reduktuara në bazë të huave për bankat vendase në blloqe maturimi prej dy deri në pesë vjet dhe mbi pesë vjet⁷³. **Depozitat nga bankat dhe institucionet e tjera financiare përfaqësojnë** burimi të parëndësishëm të financimit bankar, me pjesëmarrje prej 5% në totalin e pasivës të sistemit bankar. Korrigjimi në rënie tremujor i depozitave nga bankat dhe institucionet e tjera financiare prej 7.301 milionë denarë (me 17,7%) pothuajse në tërësi rezulton nga rënia e depozitave të institucioneve financiare jorezidente për 6.658 milionë denarë, ose për 32,4%, ku rënia më e madhe është në depozitat afatshkurtra deri në një muaj (rënie për 4.095 milionë denarë) dhe depozitat e kufizuara të shoqërive financiare jorezidente në valutë deri në një vit (rënie prej 3.078 milionë denarë).

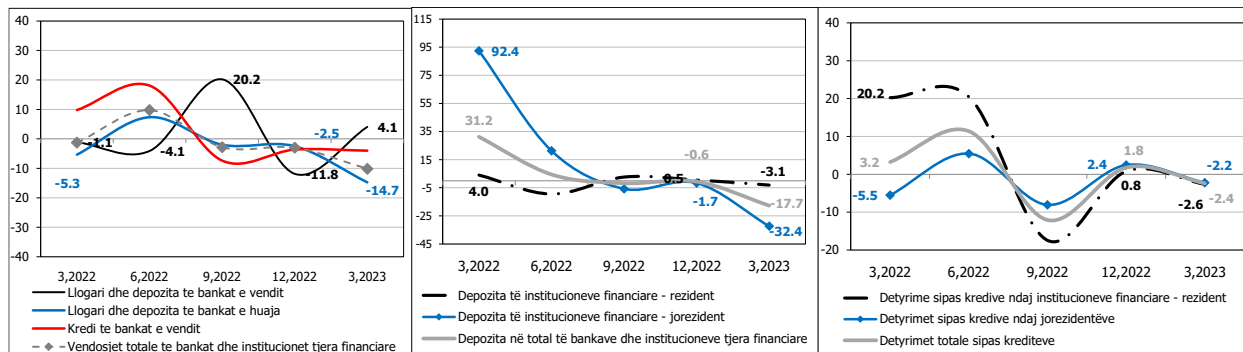
⁷¹ Njëkohësisht, rritja e depozitave të afatizuara jashtë vendit deri në një muaj është 2.548 milionë denarë, e depozitave me afat nga tre muaj deri në një vit 1.304 milionë denarë dhe e depozitave me afat mbi dy vjet 1,5 milionë denarë. Depozitat njëditore janë ulur për 1.452 milionë denarë, depozitat me afat nga një në tre muaj 1.368 milionë denarë dhe depozitat me afat nga një deri në dy vjet 0,5 milionë denarë.

⁷² Rënia në këtë tremujor, në pjesën më të madhe, vjen si rezultat i uljes së kredisë afatgjatë të bankave në valutë me afat mbi dy vjet në BZhMV-në.

⁷³ Zvogëlimi tremujor i detyrimeve nga kreditë për bankat vendase vjen si pasojë e rënies së detyrimeve të bazuara në kredi në valutë gjatë pesë viteve në bankë të madhe (me 1.455 milionë denarë) dhe nga dy në pesë vjet në bankë të mesme (për 285 milionë denarë).

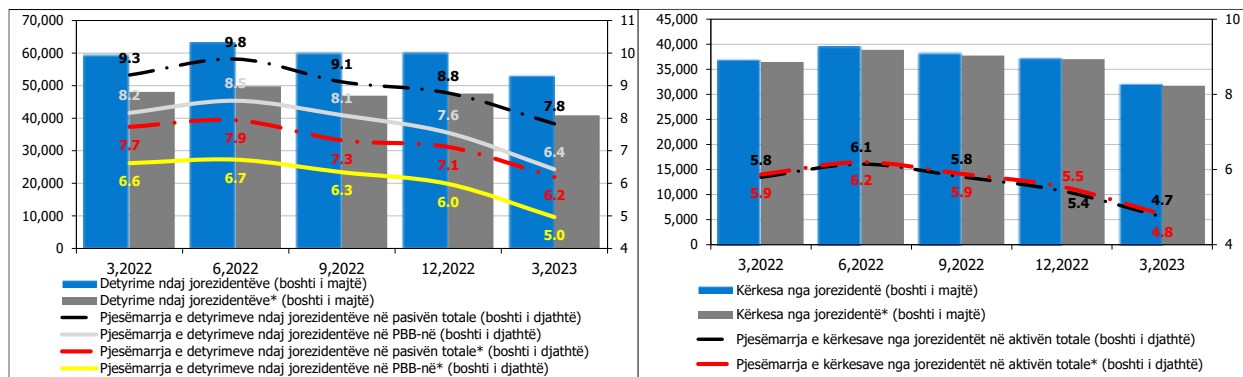

Grafiku nr. 30 Ndryshimi tremujor në kërkesat nga institucionet financiare (majtas), detyrimet e bazuara në kredi (djathtas) dhe depozitat nga institucionet financiare (në mes) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 31 Detyrimet (majtas) dhe pretendimet (djathtas) ndaj/nga jorezidentët në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

*Без учеството на „РБСМ“ АД Скопје.

Vëllimi i aktiviteteve të sistemit bankar me jorezidentët është vazhdimisht shumë e kufizuar, por vërehen devijime të analizuara në nivel banke. Si zakonisht, me gjendjen e datës 31 mars 2023, bankat në nivel sistemi kanë më shumë hua⁷⁴ se sa pretendojnë nga jorezidentët, me detyrime që shënojnë rënie më të madhe krahasuar me rënien e pretendimeve nga jorezidentët. Përkatësisht, detyrimet e bankave vendase ndaj jorezidentëve shënuan rënie tremujore prej 7.107 milionë denarë, ose rënie prej 11,8%, ndërsa pjesëmarrja e tyre në totalin e detyrimeve të sistemit bankar zbriti në nivelin 7,8%⁷⁵ në fund të tremujorit të parë 2023 (8,8% më 31.12.2022). Kjo rënie tremujore vjen më së shumti nga reduktimi i detyrimeve të bazuara në depozitat afatshkurtra në valutë ndaj institucioneve financiare jorezidente dhe reduktimin e depozitave të kufizuara në valutë të institucioneve financiare jorezidente deri në një vit. Në mënyrë të ngjashme, të arkëtueshmet e bankave nga jorezidentët

⁷⁴ Më 31.3.2022, gjashtë nga gjithsej trembëdhjetë banka kanë më shumë borxh sesa pretendojnë ndaj jorezidentëve.

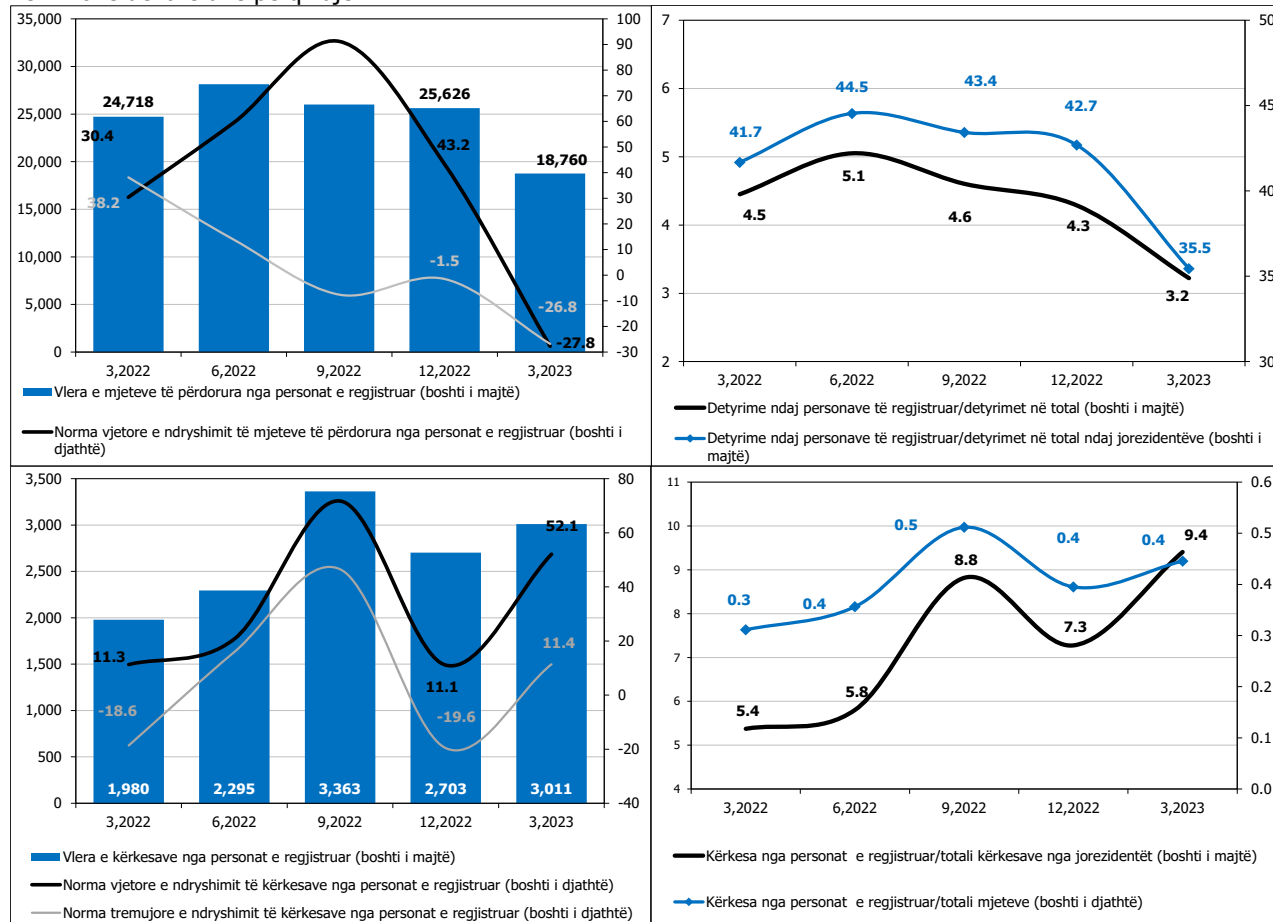
⁷⁵ Nëse nga analiza përjashtohet "BZhMV" ShA Shkup, pjesëmarrja e detyrimeve ndaj jorezidentëve në totalin e detyrimeve është 6,2%.

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

shënuan rënie tremujore prej 5,138 milionë denarë, ose 13,8%, si rezultat i zvogëlimit të mjeteve në llogaritë bankare të huaja.

Grafiku nr. 32 Detyrimet (lartë) dhe kërkesat (poshtë) ndaj/nga kompanitë amë të bankave në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Detyrimet ndaj subjekteve amë të bankave kanë shënuar rënie dhe nuk përfaqësojnë burim të konsiderueshëm të financimit të aktiviteteve të bankave vendase, megjithëse ka dallime të analizuar nga bankat individuale. Në tremujorin e parë të vitit 2023, detyrimet e bankave ndaj subjekteve amë janë ulur për 6.866 milionë denarë (ose për 26,8%), që në masë të madhe është rezultat i rënies së depozitave afatshkurtra nga subjektet financiare. Për rrjedhojë, pjesa e detyrimeve të bankave ndaj subjekteve amë (përfshirë detyrimet e varura dhe instrumentet hibride të kapitalit) Në totalin e detyrimeve të sistemit bankar vendas dhe në detyrimet ndaj jorezidentëve janë ulur në 3,2% dhe 35,5%⁷⁶. Kërkesat nga personat e regjistruar shënuan rritje tremujore prej 308 milionë denarë, ose për 11,4%, dhe në këtë tremujor pjesëmarrja në totalin e aktiveve përsëri është 0,4% (0,4% në vitin 31.12.2022), dhe pjesëmarrja e tyre në kërkesën e jorezidentëve u rrit në nivelin e 9,4% (7,3% më 31.12.2022).

⁷⁶ Më 31.12.2022, këto pjesëmarrje ishin 4,3%, përkatësisht 42,7%.

2. Profitabiliteti

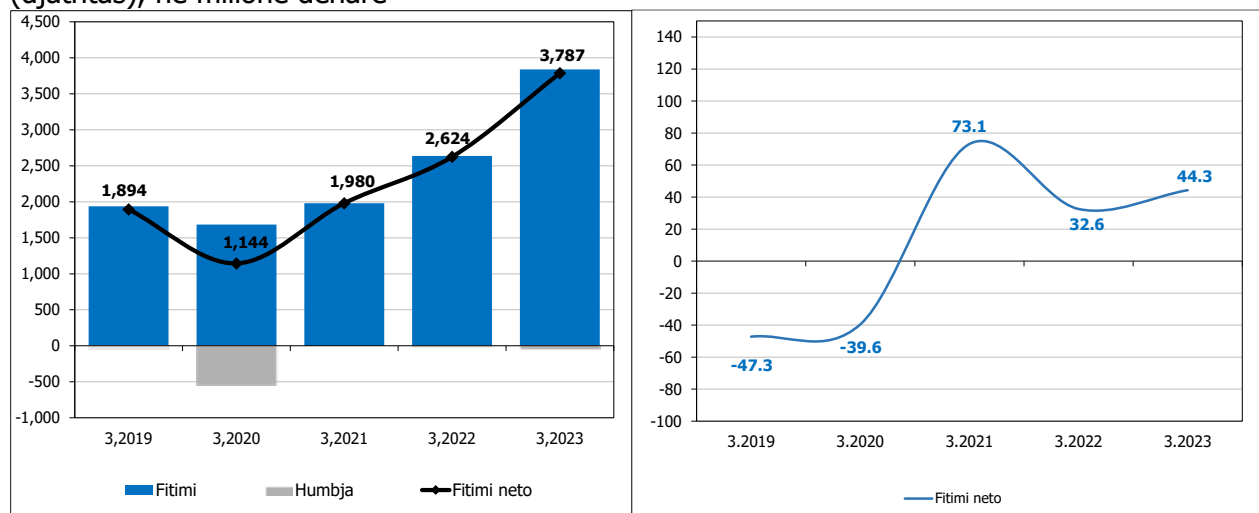
Në tremujorin e parë të vitit 2023, sistemi bankar vendas, ka shënuar rritje të përsheptuar të fitimit krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Në kushtet e rritjes së normave të interesit dhe aktiveve me interes, rezultati më i lartë financiar është kushtëzuar nga rritja e të ardhurave neto nga interesi, rritja e të cilave është kontribuar nga të ardhurat nga interesi pothuajse nga të gjithë sektorët. Kontribut të vogël në rritjen e fitimit kanë pasur të ardhurat neto më të larta nga komisionet. Shpenzimet në të gjitha bazat shënuan rritje. Rritja e përsheptuar e fitimit ndikoi pozitivisht në treguesit bazë të përfitueshmërisë dhe efikasitetit operacional të sistemit bankar.

Normat e interesit si për kreditë ashtu edhe për depozitat janë rritur në tre muajt e parë të vitit 2023. Në të njëjtën kohë, në aktivitetet e reja të kontraktuara, rritja e normave të interesit është më e theksuar te depozitat e reja të pranura, si në denarë ashtu edhe në valuta të huaja.

2.1. Treguesit e profitabilitetit dhe të efikasitetit të sistemit bankar

Sistemi bankar në tremujorin e parë të vitit 2023 ka realizuar fitim prej 3,787 milionë denarë, që është më i lartë për 1,162 milionë, ose për 44,3% në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit të kaluar, kur edhe fitimi ishte dukshëm më i lartë (për 32,6 % ose për 645 milionë denarë), krahasuar me tremujorin e parë të vitit 2021. Fitimi më i lartë rezulton nga të hyrat neto nga interesi më të larta (të ardhurat neto nga interesi janë rritur për 1,716 milionë denarë, ose për 42,9%) dhe në masë më të vogël nga rritja e të hyrave neto nga komisionet dhe tarifat (rritje për 123 milionë denarë, ose për 8,6%). Nga ana tjetër, shpenzimet në të gjitha bazat shënuan rritje, e cila është më e shpejtë në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë në të gjitha kategoritë e shpenzimeve, përveç shpenzimeve të punëtorëve, të cilat shënuan rritje më të ngadaltë.

Grafiku nr. 33 Dinamika e fitimit total të shfaqur të bankave (majtas) dhe ndryshimi i tij vjetor (djathtas), në milionë denarë

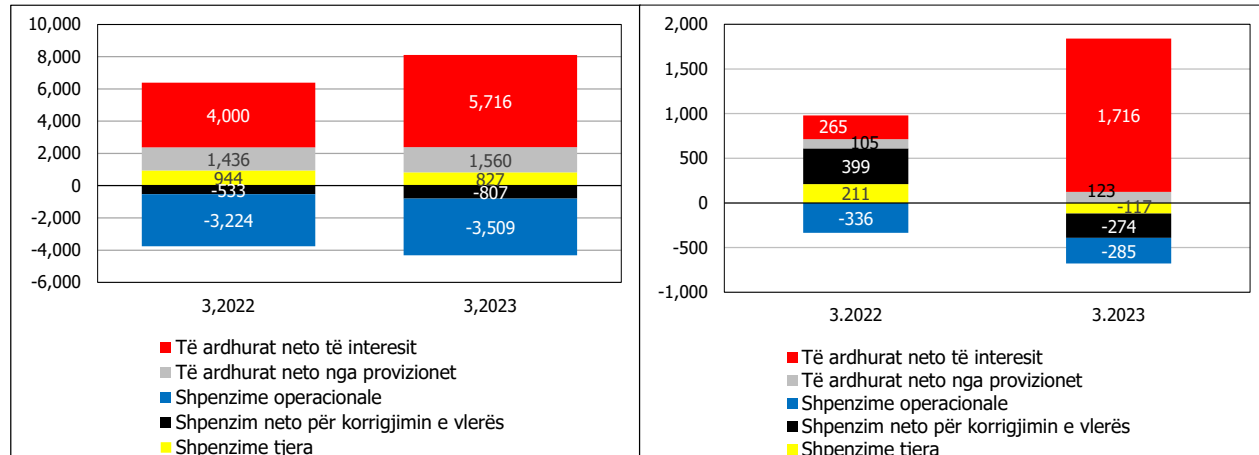

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

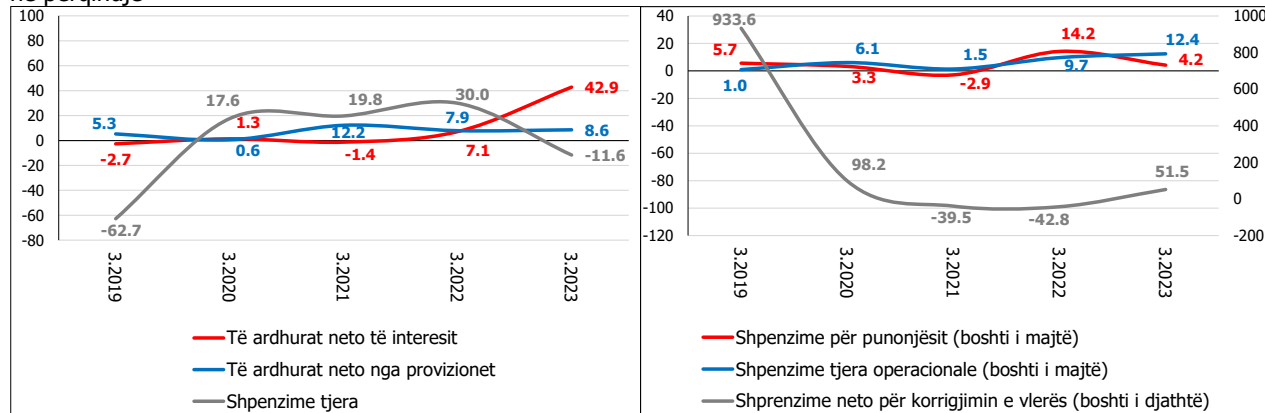
Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 34 Kontributi në formimin e fitimit (majtas) dhe kontributi në rritjen e fitimit (djathtas) të bankave në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 35 Norma vjetore e ndryshimit të zërave të të ardhurave kryesore (majtas) dhe shpenzimeve (djathtas) të bankave në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në kushtet e rritjes së normave të interesit dhe rritjes së raportit ndërmjet aktiveve me interes⁷⁷ dhe detyrimeve me interes⁷⁸, të ardhurat neto më të larta nga interesi bazohen në rritjen më të lartë të të ardhurave nga interesi (për 2.030 milionë denarë, ose për 43,1%), krahasuar ndaj rritjes së shpenzimeve për interes (për 314 milionë denarë ose 43,9%). Njëkohësisht, të ardhurat neto nga interesi shënuan rritje pothuajse nga të gjithë sektorët, gjithashtu me rritje më të lartë të të ardhurave nga interesi krahasuar me rritjen e shpenzimeve nga interesi.

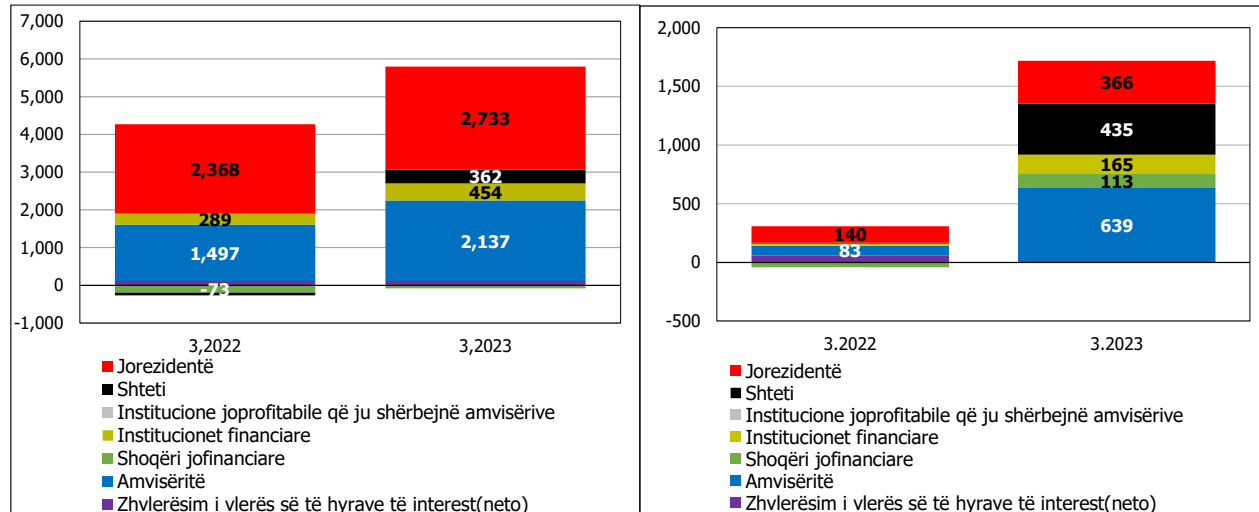
⁷⁷ Krahasuar me fundin e tremujorit të parë të vitit 2022, mjetet me interes janë rritur për 46.708 milionë denarë, ose për 8,6% (më 31.3.2022 kjo rritje ishte 50.540 milionë denarë ose 10,2%), ndërsa në krahasim me 31.12. Në vitin 2022 është më i ulët për 3.986 milionë denarë, ose për 0,7%.

⁷⁸ Krahasuar me fundin e tremujorit të parë të vitit 2022, obligimet me kamatë janë rritur për 9.846 milionë denarë, ose për 3% (më 31.3.2022, kjo rritje ishte 12.465 milionë denarë, ose 3,8%), ndërsa krahasuar me 31.12.2022, janë më të ulëta për 1.653 milionë denarë ose për 0,5%.

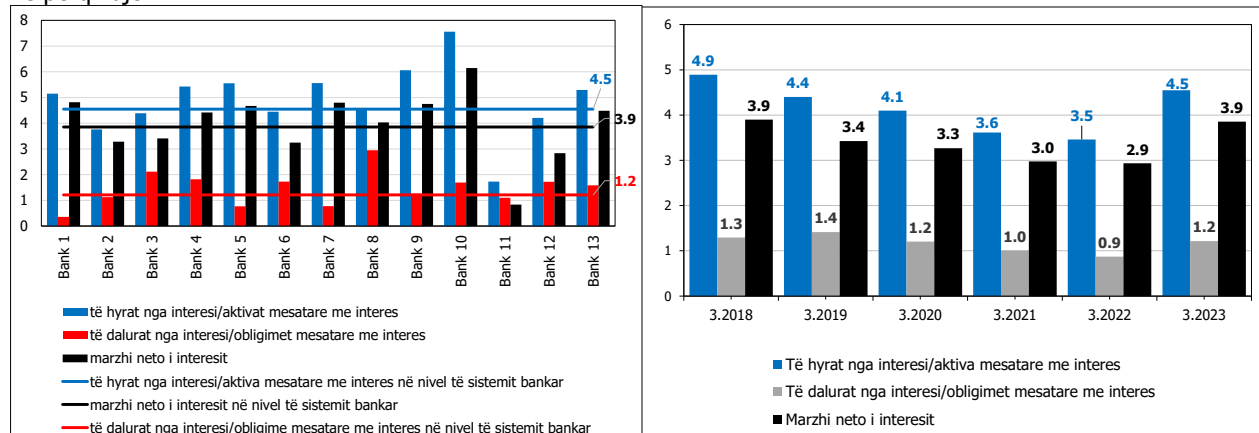
Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

Grafiku nr. 36 Marzhi neto i interesit më 31.3.2023, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas) në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 37 Marzhi neto i interesit më 31.3.2023, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Treguesit në nivel të sistemit bankar paraqiten me vija.

Në tre muajt e parë të vitit 2023, marzhi neto i interesit, pas rënies në katër tremujorët e mëparshëm, shënoi rritje prej 1 pikë përqindjeje, duke arritur në nivelin 3,9%. Kjo rritje vjen si pasojë e rritjes më të theksuar të të ardhurave neto nga interesi (42,9%) në raport me rritjen e aktiviteteve mesatare me interes (14,2%).

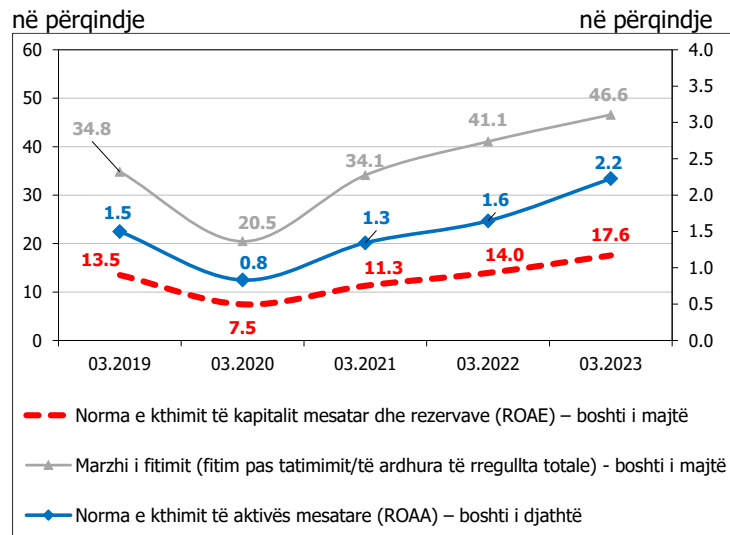
Rritja e përshpejtuar e fitimit në tre muajt e parë të vitit 2023 ka ndikuar pozitivisht në nivelin e treguesve bazë të profitabilitetit⁷⁹ së sistemit bankar. Krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, norma e kthimit të kapitalit mesatar dhe rezervave dhe marzhi

⁷⁹ Treguesit për profitabilitetin dhe efikasitetin të sistemit bankar dhe grupeve individuale të bankave janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

i fitimit janë rritur përkatësisht me 3,6 dhe 5,5 pikë përqindje, ndërsa treguesi i kthimit nga aktivet mesatare është rritur me 0,6 pikë përqindje.

Grafiku nr. 64 Shkallët e kthimit të aktives mesatare dhe të kapitalit mesatar, rezervat dhe marzhi i fitimit

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Treguesit e efikasitetit operacional të sistemit bankar janë kryesisht në përmirësim.

Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe të ardhurave neto nga interesi, si dhe raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe totalit të të ardhurave të rregullta, shënuan përmirësim të dukshëm, përkatësisht me 19,2 dhe 7,2 pikë përqindje, si pasojë e rritjes më të shpejtë të të ardhurave neto nga interesi (42,9 %) dhe gjithsej të hyrat e rregullta (27,0%)⁸⁰ në raport me rritjen e shpenzimeve operative (8,9%)⁸¹. Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe aktiveve mesatare është i pandryshuar.

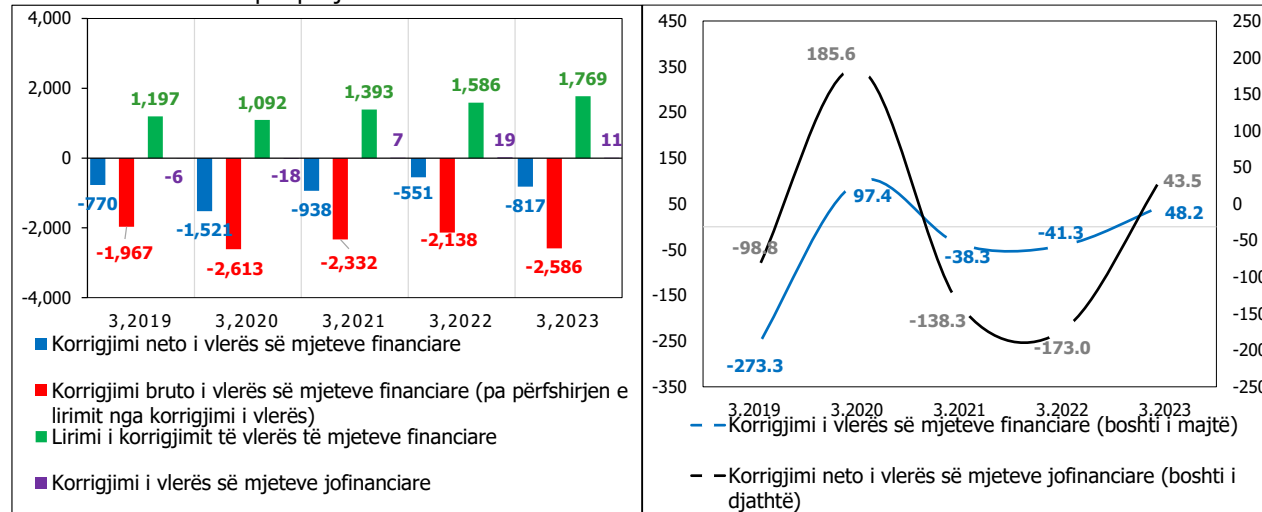
⁸⁰ Rritja e gjithsej të hyrave të rregullta përcaktohet nga rritja e të hyrave neto nga interesi (për 1,716 milionë denarë, ose për 42,9%) dhe të ardhurat neto nga komisionet dhe tarifat (për 123 milionë denarë, ose për 8,6%).

⁸¹ Në tremujorin e parë të vitit 2023, shpenzimet operative janë rritur për 285 milionë denarë (ose 8,9%), nga të cilat rritja më e madhe është në shpenzimet e përgjithshme dhe administrative (për 165 milionë denarë).

Raport mbi rreziqet në sistemin bankar në tremujorin e parë të vitit 2023

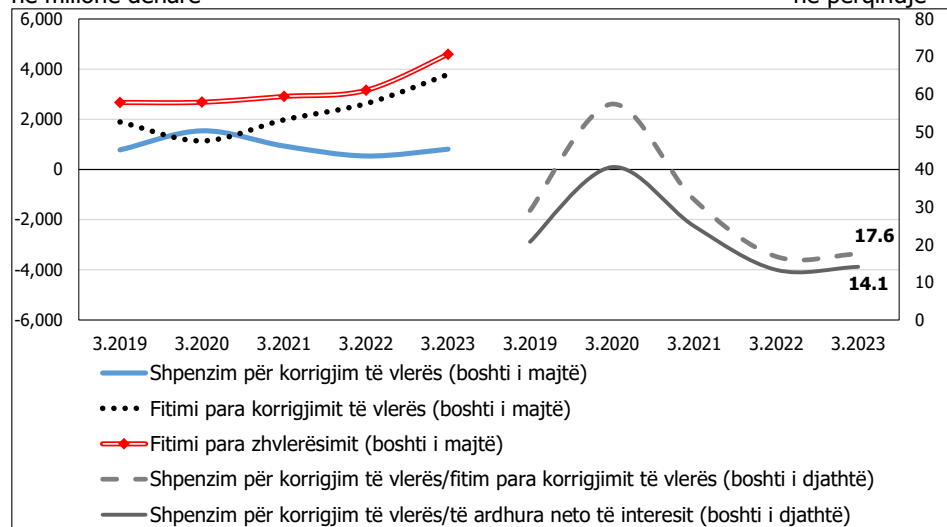
Grafiku nr. 38 Shpenzimet e zhvlerësimit të mjeteve financiare dhe jofinanciare, shumës (majtas) dhe shkallëve vjetore të ndryshimit (djathtas)
në milionë denarë dhe përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në tremujorin e parë të vitit 2023, shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare dhe jofinanciare (në bazë neto) janë rritur për 274 milionë denarë, ose për 51,5%. Rritja e këtyre kostove kryesisht rrjedh nga shpenzimet për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare (që në bazë neto u rritën për 266 milionë denarë, ose për 48,2%). Kjo rritje vjen si pasojë e rritjes më të madhe të bruto shpenzimeve për korrigjimin e vlerës së kredive dhe vendosjeve të tjera (409 milionë denarë, ose për 22,3%), në raport me rritjen e lirimit të korrigjimit të vlerës së këtyre mjeteve (për 127 milionë denarë, ose për 9,5%). **Shuma e korrigjimit neto të vlerës së aktiveve jofinanciare është e parëndësishme.**

Grafiku nr. 39 Treguesit e pjesëmarrjes së shpenzimeve neto nga zhvlerësimi në fitim dhe të hyrat neto nga interesi
në milionë denarë

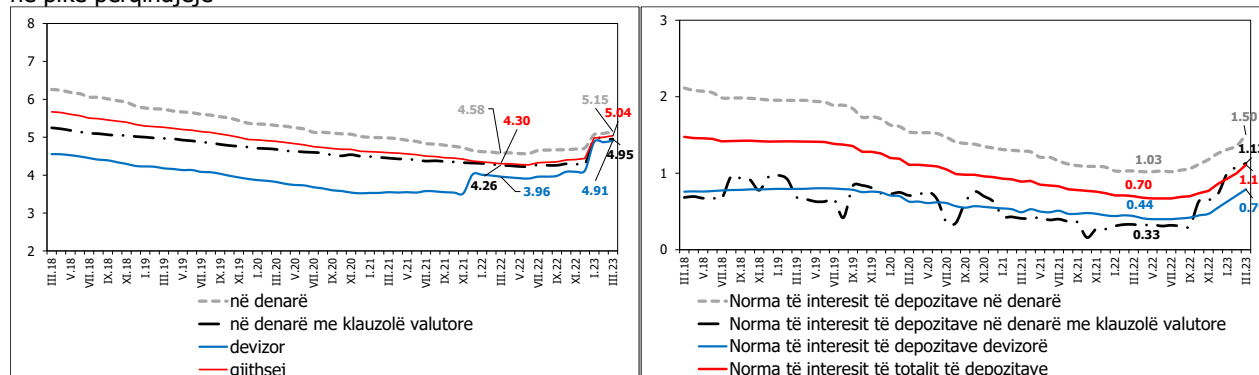
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

2.2. Lëvizja e normave të interesit dhe dallimi në interes

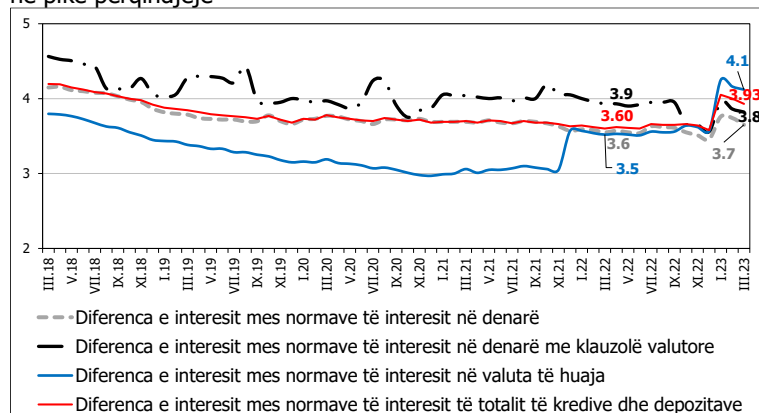
Në fund të tremujorit të parë 2023, norma e përgjithshme e interesit në kredi dhe norma totale e interesit për depozitat ishin përkatësisht 5,04% dhe 1,11%, që paraqet rritje prej 0,74 dhe 0,41 pikë përqindjeje krahasuar me fundin e tremujorit të parë të një viti më parë kur ishin përkatësisht 4,30% dhe 0,70%. Dallimi në normat e interesit është zgjeruar, si pasojë e rritjes më të lartë të normave aktive të interesit, në raport me rritjen e normave pasive të interesit. Dallimi ndërmjet normës së përgjithshme të interesit të kredive dhe normës totale të interesit të depozitave në mars 2023 ishte 3,93 pikë përqindjeje, krahasuar me 3,60 pikë përqindjeje në fund të tremujorit të parë të vitit 2022.

Grafiku nr. 40 Normat e interesit aktive (majtas) dhe pasive (djathtas) në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore

Grafiku nr. 41 Dallimi në interes në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore.

Lëvizje rritëse shënuan edhe normat e interesit të aktiviteteve të reja të kontraktuara të bankave (kredi dhe depozita). Kështu, norma totale e interesit e kredive të reja të miratuara (denarë dhe valutë) në mars 2023 ishte 5,26%, kundrejt 3,75% sa ishte në fund të tremujorit të parë të vitit paraprak, që paraqet rritje prej 1,51 pikë përqindjeje. Rritje prej 1,36 pikë përqindjeje ka shënuar edhe norma e përgjithshme e interesit të depozitave të reja të miratuara (denarë dhe valutë), e cila në mars 2023 arriti në 2,04% (0,68% në mars 2022).